

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ ÇALIŞMA DEFTERİ
MATERYALİNİN ÜNİTELERİNİN 21. YÜZYIL
BECERİLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yunus Emre TAKVA

Yüksek Lisans Tezi

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Çalışma Defteri Materyalinin Ünitelerinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından
İncelenmesi

Yunus Emre TAKVA

2025

Van, 2025

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Çalışma Defteri Materyali Ünitelerinin 21. Yüzyıl
Becerileri Açısından İncelenmesi

Analysis of the Units of Turkish Language and Literature Course Workbook in
Terms of 21st Century Skills

Yunus Emre TAKVA

Danışman
Doç. Dr. Sevgül TÜRK MENOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2025

ONAY SAYFASI

Yunus Emre TAKVA tarafından, Doç. Dr. Sevgöl TÖRKMENÖĞLU danışmanlığında hazırlanan “Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Çalışma Defteri Materyali Ünitelerinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 17/03/2025 tarihinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 14/03/2025 tarihli ve 2025/10-1 sayılı kararı ile Doç. Dr. Sevgöl TÖRKMENÖĞLU, Doç. Dr. Mustafa KAYA ve Dr. Öğr. Üyesi Faruk KAYMAN Jüri Üyeliğinde oluşturulan Tez Savunma Jürisi huzurunda savunularak Jüri tarafından Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri kapsamında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

UYGUNDUR

...../...../2025

Prof. Dr. Fuat TANHAN
Enstitü Müdürü

Öz

Bu çalışmanın amacı, ortaöğretim 9, 10, 11 ve 12.sınıf öğrencilerine çağdaş uygun beceriler kazandırmak ve bu becerileri yoklamak için hazırlanan “Türk dili ve edebiyatı çalışma defterleri” nin Partnership for 21st Century Skills (P21) becerilerini ne ölçüde işlediğini tespit etmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışma materyali olarak <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/> internet sitesinde tüm ortaöğretim kademeleri için yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinden 9, 10, 11 ve 12.sınıfa ait üçer ünite incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinde P21 becerilerinden öğrenme ve yenilenme becerileri en fazla yoklanan (581) başlık olurken; bilgi, medya ve teknoloji becerileri sonraki en fazla yoklanan (382) başlık olmuştur. Yaşam ve meslek becerileri ise başlıklar içinde en az yoklanan (17) başlıktır. P21 becerilerini işlemesi açısından Türk dili ve edebiyatı çalışma defterleri önemli bir alternatif kaynaktır. Ancak becerilerin tümünün ele alınmasının beklendiği bu materyallerde bir denge ve tutarlılığın sağlanamadığı görülmektedir. Materyalin amacı düşünüldüğünde öğrenme ve yenilenme ile bilgi, medya ve teknoloji becerilerinin sıkça yoklanması beklenen bir durumdur. Ayrıca sıkça işlendiği düşünülen becerilerin de dengeli işlenmemiş olması da tespit edilen bir başka durumdur.

Anahtar sözcükler: 21. yüzyıl becerileri, çalışma defterleri, P21 ortaklığı, Türk dili ve edebiyatı.

Abstract

The aim of this study is to determine to what extent the Turkish Language and Literature Workbooks, designed to equip 9th, 10th, 11th and 12th grade high school students with 21st-century skills and assess these skills, incorporate the P21 skills. The study employs document analysis, a qualitative research method. As research materials, three units from each grade level of the Turkish Language and Literature Workbooks, published for all secondary education levels on the website <https://ogmmateryal.eba.gov.tr/>, were examined. According to the research findings, among the P21 skills, learning and innovation skills (581) were the most frequently assessed category in the Turkish Language and Literature Workbooks, followed by information, media, and technology skills (382). On the other hand, life and career skills (17) were the least assessed category. The Turkish Language and Literature Workbooks serve as a valuable alternative resource in terms of integrating P21 skills. However, it has been observed that these materials lack balance and consistency in covering all the skills, despite the expectation that they should address them comprehensively. Considering the purpose of these materials, it is expected that learning and innovation skills as well as information, media, and technology skills are frequently assessed. Additionally, another identified issue is the lack of a balanced distribution of the skills that are thought to be frequently assessed.

Keywords: 21st-century skills, workbooks, P21 partnership, Turkish language and literature.

Teşekkür

Yüksek lisans ve tez hazırlama süresince hiçbir zaman desteğini esirgemeyen tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Sevgül TÜRKMENOĞLU'na çok teşekkür ederim. Tez hazırlama döneminde değerli dönütleriyle çalışmama destekte bulunan Sayın Doç. Dr. Mustafa KAYA ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Faruk KAYMAN' a da teşekkürlerimi sunarım. Bu süreçte zaman zaman desteğini aldığım değerli eşim Serra'ya, bunun yanında aileme ve Pamuk Hanım'a da teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

“Bu çalışmayı, hiçbir zaman vazgeçmediğim için kendime ithaf ediyorum.”

İçindekiler

Öz	i
Abstract.....	ii
Teşekkür	iii
Tablolar Dizini	vii
Şekiller Dizini	viii
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	x
Bölüm I Giriş	1
Problem Durumu.....	2
Araştırmanın Amacı ve Önemi	5
Araştırma Problemi	7
Sayıtlılar.....	8
Sınırlılıklar.....	8
Tanımlar	8
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar	11
21. Yüzyıl Becerileri	11
Türkiye’de Edebiyat Eğitimi.....	15
P21 Çerçevesi ve Becerileri	19
Çalışma Defterleri	23
Edebiyat Eğitimi	23
Konu ile İlgili Çalışmalar.....	25
Bölüm 3 Yöntem	33
Araştırmanın Yöntemi ve Deseni	33
Çalışma Materyali	33
Veri Toplama Süreci	34
Veri Toplama Araçları	35
Verilerin Analizi	35

Bölüm 4 Bulgular ve Yorum.....	36
1.Alt Probleme Dair Bulgular	36
2.Alt Probleme Dair Bulgular	46
3.Alt Probleme Dair Bulgular	56
4.Alt Probleme Dair Bulgular	66
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	77
Kaynaklar	83
EK-A: Etik Komisyonu Onay Bildirimi (Varsa)....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
EK-B: Etik Beyanı	90
EK-C: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu	91

Tablolar Dizini

Tablo 1. 9.sınıf incelenen ünitelerde 21.yüzyıl becerileri işleniş miktarları.....	36
Tablo 2. 10.sınıf incelenen ünitelerde 21.yüzyıl becerileri işleniş miktarları.....	47
Tablo 3. 11.sınıf incelenen ünitelerde 21.yüzyıl becerileri işleniş miktarları.....	58
Tablo 4. 12.sınıf incelenen ünitelerde 21.yüzyıl becerileri işleniş miktarları.....	69
Tablo 5. Tüm sınıflar incelenen ünitelerde 21.yüzyıl becerileri işleniş miktarları...	80

Şekiller Dizini

Şekil 1. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi.....	3
Şekil 2. 21. Yüzyıl Beceri Sınıflandırmalarının Karşılaştırılması.....	13
Şekil 3. Normal Dağılım Eğrisi.....	19
Şekil 4. Hatırlıyor muyum?.....	36
Şekil 5. Eşleştirme.....	38
Şekil 6. Boşluk Doldurma.....	39
Şekil 7. Çoktan Seçmeli Sorular.....	40
Şekil 8. Açık Uçlu Sorular.....	41
Şekil 9. Bil-Bul-Çöz	42
Şekil 10. Kelime Avı	43
Şekil 11. Beceri Temelli.....	44
Şekil 12. Doğru-Yanlış.....	45
Şekil 13. Hatırlıyor muyum?	46
Şekil 14. Eşleştirme	48
Şekil 15. Boşluk Doldurma.....	49
Şekil 16. Çoktan Seçmeli Sorular.....	50
Şekil 17. Açık Uçlu Sorular	51
Şekil 18. Bil-Bul-Çöz	52
Şekil 19. Kelime Avı	53
Şekil 20. Beceri Temelli	54
Şekil 21. Doğru-Yanlış	55
Şekil 22. Hatırlıyor muyum?	56
Şekil 23. Eşleştirme	58
Şekil 24. Boşluk Doldurma	59
Şekil 25. Çoktan Seçmeli Sorular.....	60
Şekil 26. Açık Uçlu Sorular	61
Şekil 27. Açık Uçlu Sorular	62
Şekil 28. Açık Uçlu Sorular	62
Şekil 29. Bil-Bul-Çöz	63
Şekil 30. Kelime Avı	64

Şekil 31. Beceri Temelli	65
Şekil 32. Hatırlıyor muyum?.....	67
Şekil 33. Eşleştirme	68
Şekil 34. Boşluk Doldurma	69
Şekil 35. Çoktan Seçmeli Sorular	70
Şekil 36. Açık Uçlu Sorular.....	71
Şekil 37. Açık Uçlu Sorular.....	71
Şekil 38. Bil-Bul-Çöz	73
Şekil 39. Kelime Avı	74
Şekil 40. Beceri Temelli	75
Şekil 41. Beceri Temelli.....	75
Şekil 42. Beceri Temelli.....	76
Şekil 43. Doğru-Yanlış	76

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

ACRL: Amerikan of College and Reseach Libraries (Amerikan Kolej ve Araştırma Kütüphaneleri).

BÖTE: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi.

FATİH: Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi.

IMF: International Monetary Fund (Uluslararası Para Fonu).

ISTE: International Society for Technology in Education (Uluslararası Eğitim Teknolojileri Derneği).

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı.

NCREL: North Central Regional Educational Laboratory (Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı).

NRC: The Research Council (Araştırma Konseyi).

OECD: Organization for Economic Cooperation and Development (Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü).

OGM: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.

P21: Partnership for 21st Century Skills (21. Yüzyıl Öğrenme Becerileri Ortaklığı).

PISA: Programme for International Student Assessment (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı).

TDK: Türk Dil Kurumu.

TTK: Talim ve Terbiye Kurulu

TIMMS: Trends in International Mathematics and Science Study (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması).

TÜSİAD: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği.

Bölüm I

Giriş

İnsanlık var olduğu günden beri hep en iyi şekilde yaşayabilmenin yollarını araştırmıştır. “İnsan; kendisi, çevresi, yaşadığı dünya ve evrenin ihtişamı karşısında duyduğu hayret ve merak ile kendisini sorular zinciri içerisinde bulur.” (Kantarıcı, 2013: 79). Çeşitli durumlar karşısında tecrübe kazanan insan bu deneyimlerini başkalarına, sonraki kuşaklara aktarmayı hem bir seçenek hem de bir zorunluluk olarak görmüştür. “İnsan ancak eğitimle insan olmaktadır.” (Aytaç, 1972: 234). Sosyal bir varlık olmanın bir gereği olan bu durum zamanla çeşitlenmiş ve sistemleşmiştir. “Genel olarak bireylerde istenilen yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanan eğitimin, yeni bilgiler üretme ve kültürel birikimleri yeni kuşaklara aktarmanın yanı sıra bireylerde demokratik anlayış ve tutumları geliştirme ve çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırma sorumluluğu vardır.” (Tatlıdil ve Günder, 2013: 260). Kişinin her konu ve durum ile ilgili deneyim yaşaması beklenmeden, sistemleşen eğitimle bilgi kazanması sağlanmıştır. Bireyin tek başına bir toplumun refahını yükseltmeyeceğini gören uluslar, bireylerinin iyi bir eğitim almasını önemsemişlerdir. Geçen süre ile felsefelerine, ihtiyaçlarına ve imkânlarına göre eğitim sistemleri oluşturan toplumlar; imkânların ve iletişimin artmasıyla değişik anlayışlarla, felsefelerle, ihtiyaçlarla ve çözümlerle temas hâline geçmişlerdir. “Eğitim felsefesi, eğitimin hedeflerinin seçilmesinde, seçilen hedeflerin bireyin ve toplumun beklentilerine uygun olup olmamasının belirlenmesinde önemli rol oynar. Toplumun istek ve ihtiyaçlarını dikkate alarak eğitime bir çerçeve çizer.” (Kantarıcı, 2013: 82). Bu temas isteyerek ya da istemeyerek insan hayatını etkilemiştir. İnsanlık tarihine bakıldığında Orta Çağ’a kadar toplumlar arası iletişim kısıtlıdır. Modern özelliklere sahip olmasa da ihtiyaçlar ve imkânlar eğitime yön vermiştir. Orta Çağ ile eğitimi etkileyen unsurlardan din ögesi baskın hâle gelmiştir. Özellikle tarihe yön veren Avrupa ve Asya toplumlarında din, eğitimi şekillendirmiştir. Orta Çağ’ın bitmesiyle birlikte teknoloji ve endüstri alanındaki gelişmeler, eğitimin önceki dönemlere göre daha modern hâle gelmesini sağlamıştır. “20. Yüzyılın ortalarında başlayan, özellikle son çeyreğinde yoğunlaşan değişimler, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel

alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da değışmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çoğu, eğitim sistemlerini geliştirmek amacıyla birçok yenilikler yapmıştır.” (Balay, 2004: 67). Modernleşen eğitim sayesinde icatlarla ve keşiflerle tanışan insanoğlu bu gelişmeleri imkânlarını geliştirmek için kullanmıştır. Teknolojinin ilerlemesiyle insanlar arası iletişim de artmıştır. Bu artma sonucu küresel anlamda ihtiyaçlar, beklentiler, imkânlar benzeşmeye başlamıştır. Yerellikten küreselliğe yükselen kurum, kuruluş ve şirketler; tüm bu durumlara ayak uydurabilmek adına dünya genelinde eğitimin belli yetenekleri ve becerileri karşılamaya dönük düzenlenmesi gerektiğini ortaya koymuşlardır.

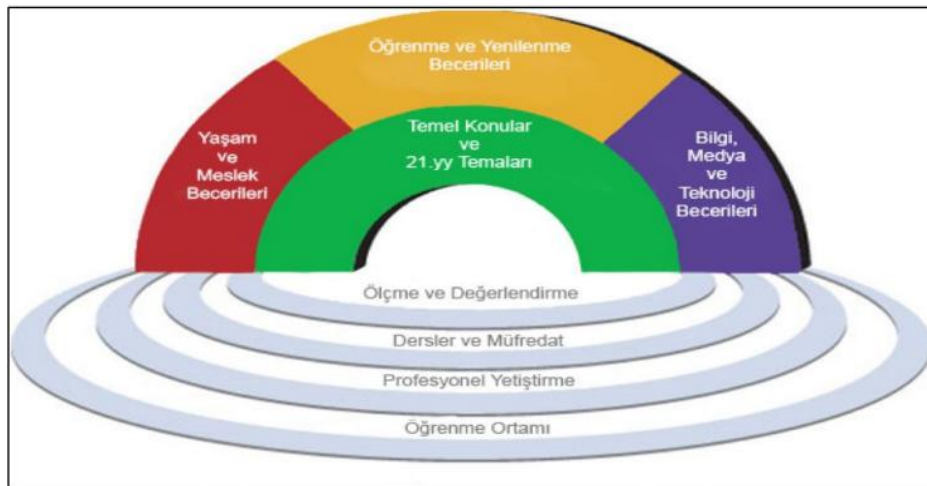
Problem Durumu

Hızla gelişen teknolojiyle birlikte değışen dünyaya ayak uydurmak için farklı ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu ihtiyaçlar nedeniyle eğitim süreçleri de farklı bilgi ve becerileri kazandırmak için farklılaşmakta ve gelişmektedir. Bu gelişim ve değışimlerle birlikte, teknolojinin ilerlemesiyle 21. yüzyıl becerileri kavramı da eğitimin bir parçası hâline gelmiş ve bu beceriler öğrencilere kazandırılması gereken en temel unsurlardan biri olmuştur. 21. yüzyıl becerilerinin önemi Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından da vurgulanmış ve konuyla ilgili çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. MEB’in 2023 yılı eğitim vizyonunda, eğitim materyalleriyle ilgili olarak “Çocukların yaratıcılığını teşvik edecek ve üst düzey öğrenme becerilerinin gelişimini destekleyecek çoklu kaynaklar sunmak” hedefinin hayata geçirilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. 2023 yılı vizyonunda eğitim materyallerinin amaçlarında birisi olarak “Ders kitaplarının farklı öğrenme stillerini dikkate alma, eleştirel düşünme becerisini geliştirme, toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleme ve gelişim dönemleri ile uyumlu olma nitelikleri ön plana çıkarılacaktır.” (MEB, 2024). Bu amacı gerçekleştirmek adına MEB, ortaöğretim kurumlarına yönelik olarak çevrimiçi ortamda çeşitli kaynak ve materyaller yayımlamaktadır. Bu amaç göz önünde bulundurulduğunda eğitim materyallerinde yaratıcılık, eleştirel düşünme becerileri kazandırma vurgusu ön plana çıkmaktadır. Bu vurgular, 21. yüzyıl becerilerinin Türkiye’deki öğretim materyallerinde de yer alması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Talim ve Terbiye Kurulu (TTK) tarafından 2023

yılında 21. yüzyıl becerilerine yönelik bir model önermek amacıyla bir rapor hazırlamıştır. Yayımlanan rapor, 616 kaynağı tematik inceleyerek yedi ana beceri sınıfı ortaya koymuştur. Bu beceriler: “Sosyal ve Duygusal Beceriler, Dil ve İletişim Becerileri, Üst Düzey Düşünme Becerileri, Benlik Becerileri, Öğrenme Becerileri, Çalışma Becerileri ve Okuryazarlık Becerileri.” (Türel vd., 2023: 16-21).

Ulusal düzeyde belirlenen 21. yüzyıl becerileri, daha farklı uluslararası çerçevelerde de yer almaktadır. Cansoy çalışmasında; çeşitli rapor, doküman ve araştırmaları inceleyerek 21. yüzyıl becerilerinin temel beceriler ve okuryazarlık becerileri olmak üzere iki başlık altında incelendiğini saptamıştır. Temel beceriler başlığı altında “eleştirel düşünme, problem çözme, yenilikçilik ve yeni fikirler üretme, iş birliği ve iletişim, liderlik, kültürler arası ve küresel farkındalık” alanlarına vurgu yapıldığı belirtilmektedir. Okuryazarlık becerileri, “Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, temel içerik bilgisine ilişkin okuryazarlık (Ana dil, sanat, ekonomi, coğrafya, vatandaşlık, matematik ve fen okuryazarlığı), sağlık, çevre ve finansal okuryazarlık” başlıkları altında ele alınmıştır (Cansoy, 2018: 3113).

Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılan “21. Yüzyıl Çerçeve Ortaklığı [Partnership for 21st Century Learning (P21)]” adlı proje çalışması, 21. yüzyıl becerileri üzerine eğilen bir çalışmadır. Bu projede okulların ve öğretmenlerin ortak bir anlayış geliştirmesi amacı ile “21st Century Learning Framework” olarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Öğrencilerin eğitim hayatlarını tamamladıktan sonra kendi yaşamlarında ve iş hayatlarında başarılı bireyler olmalarını sağlamak amacıyla temel yeterlilikler, beceriler ve bilgiler tanımlanmıştır. Gelen (2017), P21 çerçevesinde öğrencilerin sahip olması gereken bu beceriyi aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

Şekil 1. 21. Yüzyıl Öğrenme Çerçevesi, Öğrenme Çıktıları ve Destek Sistemleri (Gelen, 2017: 19)

Verilen bu modelde “Yaşam ve Meslek Becerileri, Öğrenme ve Yenileme Becerileri, Bilgi medya ve Teknolojileri Becerileri” ve bu öğrenme çıktılarını destekleyen “Temel Konular ve 21. Yüzyıl Temaları” renkli olarak gösterilmiştir. Ayrıca, gri olarak verilen kısımda ise destek sistemleri olarak “Ölçme ve Değerlendirme, Dersler ve Müfredatlar, Profesyonel Yetiştirme ve Öğrenme Ortamları” verilmiştir. 21. yüzyıl becerileri ise şu şekilde sınıflandırılmıştır:

“Öğrenme ve Yenilik Becerileri: Eleştirel ve yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri, yaratıcı düşünme ve yeniliği uygulama becerileri, iletişim becerileri, iş birliği becerileri;

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri: Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı;

Yaşam Becerileri: Esneklik ve uyum, girişimcilik ve öz yönelim, sosyal ve kültürlerarası beceriler, üretkenlik ve mesuliyet, liderlik ve sorumluluk” (Gelen, 2017: 19-24).

Verilen bu becerilerin yanı sıra, 21. yüzyıl temaları ve anahtar disiplinler ile öğrencilere içerik bilgisi de kazandırılması gerekmektedir. Verilen temel temalardan birisi olan “dil edinimi, okuma ve dil sanatları” teması bu çalışmanın da odağı olan Türk dili ve edebiyatı öğretimi ile ilişkilidir.

Tüm dünyada teknolojinin imkânları ile neredeyse paralel bir şekilde dünya ulusları da çeşitli değişimler ve gelişimler yaşamaktadır. Bu değişim ve gelişimler modern dünya için benzer özellikte bireyler yetiştirilmesini de gerekli kılmaktadır. Özellikle uluslararası kurum, kuruluş ve şirketlerin de önyak olmasıyla çeşitli şekillerde ideal özellikler ortaya koyulmaya başlamıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan bugüne Türkiye’nin Batılılaşma serüveninin temel dinamiği daima muasır medeniyet seviyesine çıkma gayesi olmuştur. Gerek inkılaplar gerekse de yenilikler hep çağı yakalamak amacıyla yapılmıştır.

Eğitim alanında zaman zaman müfredat güncellemeleri uzmanların katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Özellikle son yıllarda hayata geçirilen Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH), 21. yüzyılın gerekliliklerini yakalama konusunda önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. FATİH projesinden ayrı olarak ülkemiz özelinde kazandırılması hedeflenen beceriler çeşitli vesilelerle müfredata eklenmiştir.

21. yüzyıl becerileri, giderek daha fazla eğitim müfredatına dâhil edilmekte ve inceleme konusu olmaktadır. Literatüre bakıldığında P21 açısından neredeyse her ders ile ilgili çalışmalar -Atalay, Anagün ve Genç Kumtepe (2016); Mutlu Yıldız (2022); Yalı (2021); Atalay (2023); Aydın ve Tan Şişman (2021); Gürültü, Aslan ve Alcı (2018)- yapıldığı tespit edilmiştir. Çalışmanın bağlamından bakıldığında ise Türkçe ile Türk dili ve edebiyatı ders kitapları, program kazanımları, etkinlikler -Bal (2018); Barası (2020); Belet Boyacı ve Güner Özer (2019); Dilekçi ve Karatay (2021); Gelişli ve Doğan (2020); Kayhan, Altun ve Gürol (2019); Kırgız (2019); Sarıtaş (2019); Soysal ve Kurudayıoğlu (2018)- incelenmiştir. Ancak araştırma konusu olan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinin bu açıdan değerlendirilmediği görülmüştür. Bu durum, çalışmada kıyas yapılması konusunda sınırlılık oluşturmalarına rağmen; çalışmanın söz konusu eksikliği gidereceği düşünüldüğünde ne kadar önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, günümüz eğitim programlarına uygun şekilde tasarlanması beklenen ders programları ve yardımcı kaynakları desteklemek amacıyla sunulan çevrimiçi materyallerin 21.yüzyıl becerilerine uygunluğunu belirlemektir. Hem ilköğretim hem de ortaöğretim ders programları ve sınavları, çeşitli kurum iş birlikleriyle 21.yüzyıl becerilerine uygun hâle getirilmeye çalışılmıştır.

Eğitim çevrelerinde son dönemlerde, özellikle Türkiye'nin Programme for International Student Assessment [PISA (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı)] ve Trends in International Mathematics and Science Study [TIMMS (Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması)] programlarına daha fazla

eğilmesi sonucu, birçok yayın tarafından yeni nesil adı altında belirli kazanımları ölçmeyi hedeflediğini ifade eden yazılı ve çevrimiçi kaynaklar ortaya çıkmıştır. “PISA projesi, zorunlu eğitimin sonunda örgün eğitime devam eden 15 yaş grubu öğrencilerin öğretim programlarında ele alınan konuları (matematik, fen bilimleri ve okuma becerileri) ne derece öğrendiklerini değil, günümüz bilgi toplumunda yüz yüze geldikleri bazı durumlar karşısında sahip oldukları bilgi ve becerileri kullanabilme yeteneğini ölçmeyi amaçlamaktadır” (Acar ve Öğretmen, 2012: 180). “Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS- Trends in International Mathematics and Science Study), Hollanda merkezli bir kurum olan Uluslararası Eğitim Başarılarını Değerlendirme Kuruluşu (IEA-International Association for the Evaluation of Educational Assessment) tarafından yürütülen ve dört yılda bir uygulanan uluslararası bir sınavdır” (Özcan ve Koştur, 2019: 109). Yeni yeni oturtulmaya çalışılan bu düzene, MEB ve ilgili kurumların öncülük etmesi büyük önem taşımaktadır. Çünkü söz konusu kurumlar, aynı zamanda sınavları düzenleyen kurumlardır. “Öğrenci başarısını artırmak için öğrenci başarısının saptanması, yani ölçülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir” (Balci ve Tekkaya, 2000: 42). Bu sebeple bu kurumların çalışmaları, kaynakları diğer kurumlar ve yayınları için bir örnek, bir ölçüt oluşturacaktır. İşte tam da bu noktada hazırlanan etkinlik ve soruların belirli hedefleri doğru ve açık bir şekilde ölçmesi gerekmektedir. Bu nedenle söz konusu bu çalışmada, ortaöğretim öğrencilerine eğitim-öğretimle kazandırılmak istenen becerilerin ortaya konulması ve çalışma defteri adı altında üniteler hâlinde verilen etkinliklerin incelenmesi hedeflenmiştir.

Bilgi kaynaklarını çeşitlendirmek isteyen öğretmen ve öğrencilerin bir diğer kaynağı çalışma defterleridir. “Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) Ortaöğretim Genel Müdürlüğü bir eğitim portalı olan ‘OGM-Materyal’ sistemi 2019 yılında hizmete sunulmuştur. Etkileşimli Kitaplar ana başlığı altında bulunan Çalışma Defterleri alt menüsünde Türk Dili ve Edebiyatı dersine ait 9,10,11 ve 12. Sınıf seviyesinde sekizer defter olmak üzere toplam 32 içerik bulunmaktadır” (Yılmaz vd, 2022: 99-103). Ortaöğretim kademelerinin tüm seviyelerinde çeşitli dersler için sekiz üniteli çalışma defterleri hazırlanmıştır. Çalışmanın daha açık ve karşılaştırılabilir olması için aynı ünite soruları ele alınmıştır. Tüm ortaöğretim kademe Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinde 1, 4 ve 8. ünitelerdeki

etkinlikler teker teker incelenip etkinliklerin hangi beceriyi yokladığı tespit edilmiştir. Çalışmanın sonunda etkinliklerin incelemeye konu olan becerileri hangi ölçüde barındırdığı ortaya konulmuştur. Bu çalışma kapsamında çoktan seçmeli soruların yanında eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, bulmacalı ve hatırlama gerektiren tarzda soru tipleri de incelenmiştir. Araştırma yapılırken bütün ünitelerde “Hatırlıyor muyum?, eşleştirme, eşleştirme II, boşluk doldurma, bil-bul-çöz, kelime avı, doğru-yanlış, doğru yanlış II” bölümleri kendi içlerinde tek tek incelenemeyeceği ve zaten farklı beceriler içerebileceği için tek bir etkinlik, tek bir soru gibi ele alınmıştır. “Çoktan seçmeli, açık uçlu sorular, açık uçlu sorular II, beceri temelli, beceri temelli II” bölümlerinin soruları farklı beceri gerektirebileceğinden teker teker ele alınmıştır.

Bu araştırma, 21. yüzyıl becerilerinin eğitim programlarındaki yansımalarını incelemeyi amaçlamaktadır. 21. yüzyıl becerileri, günümüz eğitim sistemlerinde öğrencilerin kazanması gereken temel beceriler arasında yer almakta olup, eğitim politikalarının ve müfredatların şekillendirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Araştırma, mevcut eğitim materyallerindeki soruların bu becerileri nasıl yansıttığını analiz etmeyi ve ayrıca yeni oluşturulacak etkinlikler ve sorular için rehberlik etmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda araştırma, eğitim materyallerinin 21. yüzyıl becerilerine ne ölçüde uygun olduğunu değerlendirecek ve gelecekteki eğitim içeriklerinin bu becerilere daha etkili bir şekilde odaklanması için öneriler sunacaktır. İncelemeye konu olan yazılı materyal daha önce bu tür bir incelemeye konu olmadığından her ne kadar kıyas anlamında bir olumsuzluk yaratsa da benzersiz olması araştırmaya büyük bir önem ve değer katmaktadır.

Araştırma Problemi

Bu araştırmanın amacı Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinin 9, 10, 11 ve 12. sınıf 1, 4 ve 8. ünitelerinin P21 becerileri açısından incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Alt problemler.

1. 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinin 1, 4 ve 8. ünitesinde hangi P21 becerilerine, ne ölçüde yer verilmiştir?

2. 10. sınıf Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinin 1, 4 ve 8. ünitesinde hangi P21 becerilerine, ne ölçüde yer verilmiştir?

3. 11. sınıf Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinin 1, 4 ve 8. ünitesinde hangi P21 becerilerine, ne ölçüde yer verilmiştir?

4. 12. sınıf Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinin 1, 4 ve 8. ünitesinde hangi P21 becerilerine, ne ölçüde yer verilmiştir?

Sayıtlılar

MEB bünyesindeki Ortaöğretim Genel Müdürlüğü (OGM) tarafından internet sitesinde yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinin 1, 4 ve 8. ünitelerinin, P21 becerilerini yoklama açısından dengeli ve tutarlı bir dağılıma sahip olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada P21 becerileri, OGM internet sitesinde yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinin ortaöğretim tüm sınıflar düzeyinde 1, 4 ve 8. ünitelerinin incelenmesi ile sınırlıdır. Çalışma defterlerinin 1, 4 ve 8. ünitelerinin incelenmesi hem çeşitli sınıf düzeylerinde karşılaştırma yapmak hem de araştırma yapılacak konuyu belli bir çerçevede sınırlandırmak amacıyla seçilmiştir.

Tanımlar

Eleştirel Düşünme: İfadeleri çözümleme, ifade edilmemiş düşüncelerin farkına varma, önyargıların farkına varma, düşüncelerin farklı ifade edilişlerini arama olarak özetlenebilir (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006: 194).

Problem Çözme: “Bir problem için çözüm üretme ve bu çözümü uygulamaya koyarak yürütme yeteneğini içerir” (Scott, 2017: 6).

Yaratıcı Düşünme: “Yaratıcı düşünme, bir problemle karşılaşıldığında veya ortaya bir ürün koyulması gerektiğinde kişinin kabul edilenden/bilinenden farklı olarak gerçekleştirdiği eylem/fikirdir” (Eryılmaz ve Uluyol, 2015: 211-212).

İletişim Becerisi: “Düşünce ve fikirleri sözel yazılı ya da yazılı olmayan iletişim becerileri ile çeşitli biçim ve bağlamlarda ifade etme şeklinde ifade edilebilir” (Gelen, 2017: 20).

İş Birliği Becerisi: “Bireyin hedeflenen bir ihtiyacı karşılamak ve başarıya ulaşmak için grubun veya topluluğun diğer bireyleriyle birlikte çalışması iş birliği becerisi için söylenebilir” (Eryılmaz ve Uluyol, 2015: 214).

Bilgi Okuryazarlığı: “Bilgiye erişimde etkili kaynak ve verimli kaynaklara erişebilme, bilgiyi etkili ve yetkin bir şekilde değerlendirebilme, eldeki konu ya da sorunlar için bilgileri doğru ve yaratıcı bir şekilde kullanabilme, çok çeşitli kaynaklardaki bilgi akışını yönetebilme, bilgi erişim ve kullanımında etik kuralları işletebilme becerilerinden oluşur” (Baki, 2022: 1720).

Medya Okuryazarlığı: “Medyaya ulaşabilme yeteneği, medyanın ve içeriğinin farklı taraflarını anlamak ve değerlendirmek ve farklı bağlamlarda iletişimler yaratmaktır” (Avşar, 2014: 6-7).

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı: Teknoloji okuryazarlığı, bireyin kişisel yaşantısında sorunlarına çözüm bulacak teknolojilerin, bilinçli, güvenli, yasal ve ahlaki kullanımıyla ilgili yeterliliklerini ifade etmektedir (Doğan ve Demirkan, 2020).

Esneklik ve uyum sağlama: Değişen durumlara ve ihtiyaçlara göre bireyin sahip olduğu bilgi, beceri ve özelliklerini değiştirebilmesi/uygun hâle getirebilmesi becerisidir (Barası, 2020: 30).

Girişimcilik: “Fırsatlar ve fikirler üzerinde hareket etme ve onları yeni fikirlere dönüştürme kapasitesini ifade eden yetkinlik” (Ünal, 2023: 29).

Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik: “Bilgi çağının getirilerinden olan yeni projelerin üretilmesi ve bunların yürütülmesi için zamanı etkin şekilde kullanarak ürünler elde etme becerisidir. Hesap verilebilirlik ise ürünün ortaya çıkarılmasına yardımcı olarak, ürünün etkililiği ile ilgili sorumlu olma durumudur” (Erdoğan, 2019: 21).

Liderlik ve Sorumluluk: “Başkalarını bir hedefe doğru yönlendirmek için kişilerarası problem çözme becerileri kullanma; ortak hedefe ulaşmak için başkalarının güçlü yönlerinden yararlanma; başkalarına örnek olma, herkesin

ellerinden geleni yapmalarını sağlama; etkili bir bütünlük ve etik davranış sergileme ve toplumun çıkarlarını gözeterek sorumlu davranma” (Gelen, 2017: 23).

Sosyal ve Kültürlerarası Yetkinlikler: Sosyal beceriler; bireyin içinde yaşadığı topluluktaki bireylerin farklı duygu ve düşüncelere sahip olabileceğini fark etmesi, sergilemesi gereken davranışların farkına varması, sağlıklı bir iletişim kurabilmesi olarak adlandırılmaktadır. Kültürlerarası beceriler bireyin kendi toplumunun değer ve yargılarını anlamayı, başka toplumlarla olan benzerlik ve farklılıkları kabul etme durumudur (Mercan, 2022: 97).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

21. Yüzyıl Becerileri

Günümüz dünyasında her alanda görülen değişme ve gelişimler tüm canlılar gibi insan yaşamını da etkilemektedir. 20. yüzyıldan sonra özellikle bilgi ve teknoloji alanında çok hızlı ve kapsamlı bir şekilde meydana gelen bu değişim ve gelişimler, en temel anlamda bireyin hayatını şekillendirdiği için toplumların da şekillenmesinde en etkili unsurlardan biri hâline gelmiştir. Dolayısıyla bu şekillendirmede kişi ve toplum adına ön plana çıkan özellikler; süreç boyunca pasif değil aktif olunması, teknolojiye ve yeniliklere uyum sağlanabilmesi, iş birliğine yatkın olunması, öğrenmenin öğrenilebilmesi, eleştirel düşünmenin gerçekleştirilebilmesi, mantık yürütülebilmesi gibi özelliklerdir. (Atalay vd., 2016: 406).

21. yüzyıl becerileri başlangıçta herhangi bir kurum, kuruluş ya da akademik çevrelerce olduğu gibi ortaya konmuş bir çerçeve değildir. Birey ve toplumlar zaman içinde birtakım becerilere ihtiyaç olduğunu hissetmiştir. Örneğin bilginin bu kadar çeşitlendiği bir ortamda bireyin doğru bilgiyi tespit edebilmesi, kullanabilmesi elzem hâle gelmiştir. Yine bireyin sahip olduğu bilgi ve deneyimleri zenginleştirip toplumun bir ihtiyacı için üst düzey bir davranış ya da ürün hâline getirmesi de bir başka gereksinimdir (Yıldız, 2022: 51).

Çağın en çok konuşulan konularından olan 21.yüzyıl becerileri hakkında yapılan kimi yorumlara göre, yeniymiş gibi ortaya konulan becerilerin aslında çok da yeni olmadığı ifade edilmektedir. Çünkü insanlığın gelişimi açısından bakıldığında, yaratıcı düşünme bazı becerilerin geçmişte olmadığına ya da önem atfedilmediğinin söylenmesinin yanlış olacağı ifade edilmektedir. Ancak bu becerilerin muhtevası, uygulanışı, ifade ettikleri doğal olarak geçmiştekinden farklıdır (Ekici vd., 2017: 125).

20. yüzyıl sonlarında özellikle 1980 sonrasında dünyanın geçirdiği gerek bireysel gerekse toplumsal aşamalar dünya genelinde ihtiyaçların ve arzların

temelden değişmesiyle sonuçlanınca durumu ortaya koyan raporlar yayımlanmaya başlanmıştır. Bu raporların daha çok, eğitim çevrelerini hedeflediği söylenebilir (Yalı, 2021: 209-210).

İhtiyaç duyulduğu ifade edilen ve ortaya konulan 21. yüzyıl becerilerinin çerçevelerinin, tespitinin, ölçölmesinin, programların becerilere göre şekil almasının arkasında hep uluslararası şirketlerin olduğu görölmektedir. Bunun sebebi bu şirketlerin çalışmalarının temelinde kendi ihtiyaçlarının teminini sağlamak istemeleridir (Uçak, 2022: 34). Küreselleşen dünyada toplumların ihtiyaç duyduğu özelliklere sahip bireyler yetiştirmenin en etkili ve doğru yolu bu becerileri eğitim yoluyla insanlara vermektir. MEB; 2004 yılında, 21. yüzyıl becerileri olarak lanse edilen birçok özelliği -girişimcilik, problem çözme, yaratıcı düşünme vb.- ilköğretim programlarına sokmuştur. Sürekli bir değişim ve gelişim içindeki dünyanın daha önce olmadığı kadar geniş çerçevedeki sorunlarla başa çıkmasının çözümü 21. yüzyıl becerilerinde ve bu becerilerin bireylere kazandırılmasında yatmaktadır (Yılmaz, 2016: 8).

Yapılan araştırmalar ve gözlemler ortaya koymaktadır ki bireylerin günümüzde yaşamlarını idame etmeleri için okullardan ya da eğitim kurumlarından aldıkları diplomalar, sertifikalar, belgeler artık yeterli olmamaktadır. Toplumun ve içinde bulunduğumuz dünyanın ihtiyaçlarına binaen ortaya konan 21.yüzyıl becerilerinden mümkün olduğunca edinmeleri gerekmektedir (Eryılmaz ve Uluyol, 2015: 211).

Yapılan araştırma ve incelemeler göz önüne alındığında çağın gerektirdiği becerileri paydaşlarına aktarabilen okulların bazı uygulamaları içselleştirdiği, etkin olarak kullandığı saptanmıştır. Proje çalışmalarını, iş birliği gerektiren uygulamalar, bireyselleştirilmiş öğrenme etkinlikleri, iletişim faaliyetleri bu uygulamalara örnek gösterilebilir. Belirlenen becerilerin öğrencilere ve dolayısıyla insanlara kazandırılmasının en önemli ayakları içinde öğretmenler, okullar ve eğitim sistemleri vardır. Öğretmenlerin becerileri kazandırabilecek yeterliliklere sahip olmaları sağlanmalıdır. Okullar geçmişten gelen rollerinden arınmalıdır. Gerek okul öğrenme ortamlarının yeni anlayışa yönelik hazırlanması gerekse okulların öğrenme amaçlı her türlü iş birliğine uygun hâle getirilmesi gerekmektedir (Cansoy, 2018: 3128-3129).

MEB, 2001 senesinde ilgili çeşitli meslek gruplarına çağa uygun öğretmen profilinin nasıl olması gerektiğini sorduğu anketler yapmıştır. Anketler sonucunda MEB eğitim sistemindeki ortaklarına, ihtiyaca cevap verecek öğretmen özelliklerini duyurmuştur. Benzer bir amaçla 2011 senesinde MEB bu defa ortaöğretim öğrencilerinin özelliklerinin tespiti için öğrenci, öğretmen ve okul yöneticilerinin fikirlerinden yola çıkarak bir rapor ortaya koymuştur. Bu iki çalışmanın da çağa uygun, çağın beklentilerini karşılayan öğretmen ve öğrenci algısı 21. yüzyıl becerileriyle ilişkilidir (Aktürk, 2022: 20-21).

21. yüzyıl becerilerinin ortaya konulmasını sağlayan ya da mecbur kılan en önemli gelişme başta bilgisayar olmak üzere teknolojik gelişmelerdir. Genel olarak beceriler incelendiğinde çoğu yeterliğin bu durumla ilgili olduğu da ortaya çıkmaktadır. Becerilerin öğrencilere kazandırılmasının en önemli ayaklarından biri, okullardır. Bu konuda öğretmenlerin, kendilerinden beklenen özelliklere sahip olduğu ve bunun da beceri kazandırmada etkili olduğu saptanmıştır. Yapılan araştırmalara göre bilgisayar dersi alan öğretmenler, bilgisayar kullanamayan öğretmenlere kıyasla 21. yüzyıl becerilerine daha fazla sahiptir (Kalemkuş ve Bulut Özek, 2021: 892).

21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılmasının zorluğunun yanında bu becerilerin ölçülmesindeki zorluklara da dikkat çekilmelidir. Geleneksel yöntem ve ölçme araçları beceri ölçümünde yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla yeni ölçme araçlarının işe koşulması gerekmektedir. Günümüz eğitim sisteminde bu bir engel ve zorluk olarak görülmektedir. Bu engelin aşılması için hem ölçme araçlarının uygulanacağı öğrencilere hem de ölçme araçlarını kullanacak ve ölçmeyi gerçekleştirecek olan öğretmenlere gerekli eğitim ve bilgilendirme yapılması zorunlu hâle gelmektedir (Yalçın, 2018: 195). 21. yüzyıl becerilerine hâkim öğretmenlerin yetiştirilmesi giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Dolayısıyla öğretmen yetiştiren kurumların da bu hedef bağlamında sorumluluğu artmakta, gerekli özelliklere ve yeterliklere sahip olmaları önem arz etmektedir (Özyurt, 2020: 2574).

Günümüzde ve gelecekte ihtiyaç duyulacak becerilerin tespiti için kurum, kuruluş ve akademik çevrelerin hazırlamış olduğu beceriler çerçeveleri bulunmaktadır. The Research Council [NRC(Araştırma Konseyi)] beceriler

çerçevesi, North Central Regional Educational Laboratory [NCREL(Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı)] beceriler çerçevesi, International Society for Technology in Education [ISTE(Uluslararası Eğitim Teknolojileri Derneği)] beceriler çerçevesi, IOWA beceriler çerçevesi, Organization for Economic Cooperation and Development [OECD(Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü)] beceriler çerçevesi, WAGNER beceriler çerçevesi, AACU beceriler çerçevesi, P21 beceri çerçevesi bu çerçevelerden sadece birkaçıdır (Cansoy,2018: 3115-3116). Çeşitli sınıflandırmalara rağmen bazı özelliklerin neredeyse tüm çerçevelerde bulunduğu görülmektedir. Ortak olduğu tespit edilen eleştirel düşünme, iş birliği yapma, yaratıcı olma ve problem çözme özelliklerinin önemi böylece vurgulanmaktadır (Belet Boyacı ve Güner Özer, 2019: 711).

Ek 1. 21. Yüzyıl Becerileri Sınıflandırmalarının Karşılaştırılması

P21	NCRLE*	OECD	NRC**	ISTE***	ATC21****	Asya Topluluğu
Öğrenme ve Yenilik Becerileri:	Dijital Çağ Okuryazarlığı:	Bilgi:	Bilişsel Beceriler:	Güçlendirilmiş Öğrenciler:	Düşünme Yolları:	Bilişsel Beceriler:
Yaratıcılık, Yenilik,	Temel, Bilimsel,	Bir alana ait	Eleştirel Düşünme,	Öğrenme Hedeflerini Belirleme ve	Yaratıcılık ve	Eleştirel Düşünme,
Eleştirel Düşünme,	Ekonomik ve Teknolojik	bilgi,	Rutin Olmayan	Hedeflere Ulaşma, Kendine Özgü	Yenilikçilik, Eleştirel	Problem Çözme ve
Problem Çözme,	Okuryazarlık, Görsel ve	Disiplinler	Problemleri Çözme	Öğrenme Ortamları Oluşturma,	Düşünme, Problem	Bilgiyi Kullanma,
İletişim ve İş Birliği	Bilgi Okuryazarlığı, Çok	arası bilgi,	ve Sistematik	Teknolojiyi Öğrenme Ortamlarında	Çözme, Karar Verme,	Yaratıcılık
Bilgi, Medya ve	Kültürlü Okuryazarlık,	Epistemik ve	Düşünme	Kullanma	Öğrenmeyi Öğrenme,	Kişilerarası Beceriler:
Teknoloji Becerileri:	Küresel Farkındalık	süreçsel bilgi	Kişilerarası Beceriler:	Dijital Vatandaşlık: Birbirine Bağlı Dijital	Üstbilişsel Beceriler	İletişim ve İşbirliği,
Bilgi Okuryazarlığı,	Yaratıcı Düşünce:	Beceri:	Karmaşık İletişim,	Dünyada Yaşama, Öğrenme ve Çalışma	Çalışma Yolları:	Liderlik, Küresel ve
Medya	Uyum Sağlama,	Bilişsel	Sosyal Beceriler,	Haklarını, Sorumluluklarını ve	Etkili İletişim, İşbirliği	Kültürlerarası
Okuryazarlığı,	Karmaşık Olaylarla Başa	Beceriler,	Takım Çalışması,	Fırsatlarını Tanıma, Güvenli, Yasal ve	(Ekip Çalışması)	Farkındalık,
Teknoloji	Çıkma, Özyönetim,	Sosyal ve	Kültürel Duyarlılık	Etik olarak Hareket Etme	Çalışma İçin Araçlar:	Öze Dönük-İşsel
Okuryazarlığı	Merak, Yaratıcılık ve	Duygusal	ve Çeşitliliklerle	Bilgi Yapılandırma: Bilgi Yapılandırma,	Bilgi Okuryazarlığı,	Beceriler:
Yaşam ve Kariyer	Risk Alma, Üst Düzey	Beceriler,	İlgilenme	Yaratıcı Eserler Üretme, Kendisi ve	Bilgi ve İletişim	Kendini
Becerileri:	Düşünme, Geçerli Akıl	Uygulama	İşsel-Özel Beceriler:	Diğerleri için Anlamli Öğrenme	Teknolojileri	Yönlendirme,
Esneklik, Adapte	Yürütme	Becerileri	Öz-Yönetim, Zaman	Deneyimleri Elde Etmede Dijital	Okuryazarlığı	Motivasyon,
Olabilirlik,	Etkili İletişim:	Tutum ve	Yönetimi, Kişisel	Araçları Kullanma, Eleştirel Düşünme	Dünyada Yaşam:	Öğrenmeyi Öğrenme
Girişkenlik, Kendini	Ekip, İşbirliği ve Kişiler	Değerler:	Gelişim, Öz-	Becerileri	Yerel ve Küresel	
Yönetme, Sosyal ve	Arası Uyum Beceriler,	Kişisel	Düzenleme, Uyum	Yenilikçi Tasarımcı: Tasarım Sürecinde,	Vatandaşlık, Yaşam ve	
Kültürlerarası	Kişisel, Sosyal ve	Tutumlar,	ve Yönetici İşleyişi.	Yeni, Kullanışlı veya Yaratıcı Çözümler	Kariyer, Kişisel ve	
Beceriler,	Toplumsal Sorumluluk	Yerel		Oluşturarak Sorunları Tanımlama ve	Sosyal Sorumluluk	
Üretkenlik,	becerileri	Tutumlar,		Çözümde Çeşitli Teknolojiler Kullanma		
Sorumluluk ve	Yüksek Verimlilik:	Toplumsal		Sayısal Düşünme; Problem Çözmede		
Liderlik.	Sonuçlara Öncelik	Tutumlar,		Teknolojiden Yararlanma ve Strateji		
	Verme, Planlama,	Küresel		Geliştirme		
	Gerçek Dünya	Tutumlar.		Yaratıcı İletişimci: Farklı Kaynaklar,		
	Araçlarının Etkili			Dijital Ortamlar Kullanarak Kendini		
	Kullanımı, ilgili ve			Yaratıcı şekilde İfade Etme		
	Yüksek Kaliteli Ürünler			Küresel İşbirliği: Yerel, Küresel		
	Üretme, Tasarlama.			Takımlarla işbirliği Yapma,		
				Öğrenmelerini Zenginleştirmek için		
				Dijital Araçlar Kullanma.		

*NCRLE: Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı ve Metiri Grubu 21. yüzyıl Becerileri Çerçevesi, 2003; **NRC: Amerikan Ulusal Araştırma Konseyi 21. yüzyıl Becerileri Çerçevesi, 2005; ***ISTE: Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu 21. yüzyıl Becerileri Çerçevesi, 2016; ****ATC21: Assessment & Teaching of 21st century skills, 2009.

Şekil 2. 21. Yüzyıl Becerileri Sınıflandırmalarının Karşılaştırılması (Aydın ve Tan Şişman, 2021: 1250).

Özellikle uluslararası kurum, kuruluş ve şirketlerin (Dünya Bankası, IMF, OECD vs.) 21. yüzyıl becerilerini tüm dünya sistemlerine sokmaya çalışmalarının bir nedeni gelecekteki nitelikli insan gücü ihtiyacının karşılanması gerekliliğidir. Eğitim sistemlerini standartların üstüne çıkarmak isteyen ülkeler bu becerileri bir

yol gösterici olarak kullanılmaktadırlar. Uygulamaların, etkinliklerin, değişimlerin yeterlikleri ne derece kazandırdığının tespiti için de yine uluslararası düzeyde sınavlar ve sınav sonuçlarına göre değerlendirme raporları hazırlanmaktadır. TIMSS ve PISA gibi geniş katılımlı sınavların ardından yayımlanan raporlar, ülkelerin durumlarını diğer ülkelerle karşılaştırmasına ve özeleştiri yapmasına olanak tanımaktadır. Sonuçlara göre ortalamanın üstünde ve/veya sıralamanın başlarında olmak eğitim sisteminin doğru işlediğinin yani beceri kazandırdığının bir işareti olmaktadır (Uçak ve Erdem, 2020: 88).

21. yüzyıl becerilerinin kazandırılma oranını belirlemek için kullanılacak ölçme araçlarının ve sürecinin baştan sona yeterliliklerin özelliklerine uygun ve uyumlu olması gerekmektedir. Becerilerin bir kısmının yazılı ve sözel ölçümü mümkünken diğer bir kısmının süreçte ortaya çıkması, davranışa ve performansa dönük olması sadece sonucun değil sürecin de değerlendirilmesi zorunluluğuna işaret etmektedir. Süreç ve sonuç boyunca, eğitimdeki iki önemli unsur olan öğretmen ve öğrencinin faal olması en doğru değerlendirme için gereklidir (Atalay, 2023: 6).

Türkiye’de Edebiyat Eğitimi

MEB, çağın gereklerinden biri hâline gelen 21. yüzyıl becerilerinin eğitim programlarına doğru ve planlı bir şekilde eklenmesi için kendi bünyesinde bir çerçeve hazırlamıştır. Kazandırılması istenen yeterliliklerin analiz edilmesi ile anadilde iletişim, dijital yeterlik, inisiyatif alma ve girişimcilik, bilim ve teknoloji yeterliği, öğrenmeyi öğrenme, matematik yeterliği, yabancı dil iletişimi, kültürel farkındalık ve ifade, sosyal ve kamusal yeterlilik başlıkları ortaya çıkmıştır. 2008 yılında, günümüzde ihtiyaç duyulduğu ortaya konan yeterlikleri “Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi” adı altında kabul eden Avrupa Parlamentosu; müfredatımız için hazırlanan “Millî Eğitim Kalite Çerçevesi” ve “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” çalışmalarına öncülük ve rehberlik etmiştir (Gürültü vd., 2018: 546).

Çağın yeterlilikleri açısından bakıldığında eksikleri olmasına rağmen, 2006 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri açısından önemlidir.

21. yüzyıl becerilerinin Türkiye'deki eğitim sistemine entegre edilmesi sürecinde mesleki eğitim odaklı olsa da Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) gibi sivil toplum kuruluşlarının önerileri önemli bir rol oynamaktadır. Bu kuruluş var olan/olacak ihtiyaçları belirleyerek bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik somut önerileri topluma ve MEB'e sunmuştur (Özyurt, 2020: 2573).

MEB, çeşitli uygulama ve projelerle 21.yüzyıl becerilerinin öğrencilere ve eğitime entegrasyonunu sağlamaya çalışmaktadır. 22 Kasım 2010'da temeli atılan ve 20 Ocak 2012'de uygulamaya konan FATİH Projesi söz konusu becerilerin öğrencilere kazandırılmasında kullanılabilecek önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Yurt çapında, eğitim yapılan ortamların dijital olarak zenginleştirilmesi ve içerik olarak uygun eğitim ortamlarının oluşturulması hedeflenmektedir. Bu sayede Türkiye'deki eğitim ve öğretim, çağın gereklerine daha uygun hâle gelecektir. Bu proje görünüş itibarıyla kazandırılmak istenen bilgi, medya ve teknoloji becerileriyle çok sıkı bir ilişki içindedir. Ayrıca yurt genelinde ayırım yapmaksızın öğrencilere imkân ve fırsat eşitliği sağlama hedefli e-içeriklerin neredeyse tüm 21. yüzyıl becerileri için kullanılabilecek olması da bir avantaj ve gerekliliktir (Eryılmaz ve Uluyol, 2015: 220). 2012 yılında FATİH projesinin bir ayağı olarak kurulan ve gün geçtikçe daha çok öğrenci ve eğitimciye ulaşan EBA platformu; bünyesinde bulunan video, uygulama, yarışma gibi içeriklerle 21. yüzyıl becerilerinin hedeflenen kitleye ulaştırılmasında etkin bir rol oynamaktadır (Atalay, 2023: 30).

2011 senesinde MEB'in yapmış olduğu araştırma sonuçlarına göre hazırlanan raporda, olması beklenen öğrenci özelliklerinin tespiti sağlanmıştır. Öğrenci özelliklerinin belirlenmesi, hazırlanmış ya da hazırlanacak olan programlara ışık tutacak bir adımdır. Günümüz öğrencisinin eğitim ortamında faal olması gerekmektedir. Bilgi yığını içinden doğruyu bulabilmesi için sebat göstermesi şarttır. Öğrendiklerini, karşılaştığı sorun ve problemlerin çözümü için gerekirse yenileyip değiştirip kullanabilmelidir. Karakter olarak empati, saygı, hoşgörü gibi erdemlere sahip olmalıdır (Sarıtaş, 2019: 22).

Kazandırılması hedeflenen yeterlikler incelendiğinde Türkiye Cumhuriyeti bireylerinin 21. yüzyıla donanımlı ve hazır bir şekilde girmelerini sağlamak adına en önemli derslerden birinin Türk dili ve edebiyatı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bireyin kendi dilinde sahip olduğu yeterlilikleri geliştirmesi ve bu birikimi kullanarak yabancı bir dili kıyaslama yoluyla o dildeki yeterliliklerini de artırması, en önemli beceriler arasında yer almaktadır.

21. yüzyıl özelinde Türk dili ve edebiyatı dersi incelendiğinde 2005 yılı öncesindeki eğitim programında üç farklı ders olarak ele alındığı (Türk Dili, Türk Edebiyatı, Kompozisyon) görölmektedir. 2005-2015 yılları arasında ise bu durum değişmiş; ders, edebiyat ile dil ve anlatım odaklı olarak iki ders hâlinde tasarlanmıştır. Sonrasında 2017 yılında gerçekleştirilen değişlikle bütün bu bahsedilen derslerin tek bir ders olarak yani Türk dili ve edebiyatı dersi şeklinde okutulmasına karar verilmiştir. 21. yüzyıl becerileri açısından Türk dili ve edebiyatı dersi için söylenebilecek en temel ifadelerden biri bu dersin bir tarih okuması ya da ezber yapılacak bir bilgi dersi olmadığıdır. Edebiyat örnekleri ile harmanlanması gereken bilgilerin öğrencilerin günlük hayatta kullanabilecekleri becerilerin kazandırılmasına yardımcı olması şarttır (Cemiloğlu, 2018: 282-283).

Ülkemiz müfredatında 21. yüzyıl becerilerine uygunluk çalışmaları devam etmektedir. Ancak bu konuda henüz istenen seviyeye gelinmediği yapılan araştırmalarla ortaya konulmaktadır. Ülkemizdeki eğitim müfredatlarının 21. yüzyıl becerilerine uygunluğunun analiz edildiği bir araştırmada Türkçe ve Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) lisans eğitimi dışında hiçbir müfredatın yeterli olmadığı tespit edilmiştir. Yine aynı araştırmaya göre Türk dili ve edebiyatı dersi özelinde bakıldığında ders kitabı ve kazanımlarının 21.yüzyıl becerilerini sınırlı düzeyde barındırdığı sonucuna varılmıştır (Kalemkuş ve Bulut Özek, 2021: 897).

Türk dili ve edebiyatı dersi tek yönlü bir ders olmaktan uzaktır. Sanat ihtiyacını karşılama amaçlı olmasının yanı sıra düşünmeye sevk eden, inceleme gerektiren, iletişim kurduran bir alandır. Sahip olduğu tüm unsurlar ele alındığında araştırma, inceleme, düşünme, iletişim, bilgi teknolojilerini kullanma gibi becerileri içermesi beklenebilir. Sadece dersin tabiatı nedeniyle matematik yeterliği ya da yabancı dilde iletişim gibi becerileri kazandırması beklenmemelidir (Cemiloğlu, 2018: 287-289).

“2017 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı” temel beceriler açısından incelendiğinde, bu programda beceri anlayışında bir değişikliğe

gidildiği ve “Alana Özgü Beceriler” adlı ayrı bir başlığa yer verildiği görülmektedir. Programda öğrencilere temel bilgi ve becerilerin yanı sıra eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, araştırma yapma, sorun çözme gibi bilişsel; sosyal ve kültürel katılım, girişimcilik, iletişim kurma, empati kurma gibi sosyal; öz denetim, öz güven, yaratıcılık, kararlılık, liderlik gibi kişisel yeterlilik ve becerilerin kazandırılmasının zorunlu olduğu vurgulanmıştır. Daha önceki öğretim programlarında ele alınan temel becerilerden farklı olarak 2017 Programı’nda “Ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematik yeterliliği, bilim ve teknoloji yeterliliği, dijital yeterlilik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal yeterlilikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” yeterliliklerine yer verildiği ve becerilerin bu yeterliliklere bağlı açıklamalarda ele alındığı görülmektedir. Programda yeterlilik ve beceriler ile bunlara ilişkin tanımlamaların da Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi ve Millî Eğitim Kalite Çerçevesi bağlamında Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi esas alınarak hazırlandığı belirtilmiş, ayrıca yeterlilik ve beceriler ile bunlara bağlı tanımların geliştirilmesinde 21. yüzyıl becerilerine ait tanım ve açıklamalardan faydalandığı aktarılmıştır. 2017 programında göze çarpan bir diğer değişiklik, yeterlilik ve beceriler başlığının haricinde “Alana özgü Beceriler” adıyla becerilerle ilgili ilave bir başlığa yer verilmiş olmasıdır. Bu başlık altında aktarılan alana özgü beceriler şunlardır:

- Bilgi okuryazarlığı,
- Eleştirel düşünme,
- Görsel okuryazarlık,
- İletişim ve iş birliği,
- Medya okuryazarlığı,
- Yaratıcı düşünme (MEB, 2018: 11-12).

21. yüzyıl becerilerinin verilen eğitimlerden sonra öğrenciye ne kadar kazandırıldığıнын önemi de büyüktür. Çünkü sağlanan eğitimin faydalarının yanı sıra eksiklerinin, yanlışlarının da neler olduğu tespit edilmelidir. Tüm Türkiye’de gerçekleştirilen merkezî ölçmelerin genel amacı; yorumlama, eleştirel düşünme, muhakeme etme ve benzeri yeterlikleri sınamaktır.

P21 Çerçevesi ve Becerileri

Geçmiş yüzyılların gerektirdiği beceri ve özelliklerin 21. yüzyılın ihtiyaçlarına çözüm sunmadığı veya eksiklikleri karşılamada yetersiz kaldığı görülünce çeşitli kurum, organizasyon ve çevreler tarafından 21. yüzyıl becerilerinin sınıflandırılması yoluna gidilmiştir. Bu sınıflandırmaların en çok kullanılanlarından biri P21'dir (Atalay vd., 2016: 406).

Çeşitli ülke ve çevrelerde geliştirilen beceri çerçevelerine karşılık Amerika eksenli bazı teknoloji şirketleri (Apple, Intel, Microsoft, Lego, Ford Motor Company, Verizon vs.) ile yine bazı dernekler (National Education Association, American Association of School Librarians vs.) 2009 yılında bir araya gelerek çağın gerektirdiği beceri ve yeterlikleri belirlemiş ve bunları "Partnership for 21st Century Skills" beceri çerçevesi yani P21 olarak adlandırmıştır. Bu becerilerin, bireyin zorunlu eğitimi boyunca edinmesi gereken beceriler olduğunu da belirtmiştir (Cansoy, 2018: 3118).

P21 becerileri; bireylerin eğitim hayatlarından sonra da başarılı olmalarını sağlamak amacıyla kazanmaları gereken becerileri, eğitimciler ve iş insanları ile ortaya koyan bir çerçevedir (Battelle for kids, 2024).

P21 ortaklığı, 21.yüzyılın gerektirdiği becerilerin tespiti konusunda birçok ülkeden katılımcıları olan ve dünya çapında faaliyet gösteren bir iş birliğidir. Bu iş birliği örgütünün temel görevi, eğitim sistemlerini geliştirmek isteyen ülkelere yenilenmiş, geliştirilmiş içerikler sunmaktır. Böylece standartlaşmış ve ihtiyaçları karşılayan bir durumdan bahsetmek mümkün olacaktır (Uçak ve Erdem, 2020: 86).

Şekil 3. Çalışma ve yaşam becerileri (Cansoy, 2018: 3119).

Şekil 3'e bakıldığında becerilerin yanı sıra temel dersler ve 21.yüzyıl temalarının olduğu görülmektedir.

P21 çerçevesine göre bireylere kazandırılması gereken beceriler üç gruba ayrılmaktadır:

1.Öğrenme ve Yenilik Becerileri: Eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim, iş birliği, yenilik ve yaratıcılık.

2.Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri: Bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilişim ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı.

3.Yaşam ve Kariyer Becerileri: Esneklik ve uyum sağlama, liderlik ve sorumluluk alma, inisiyatif alma ve öz yönetim, sosyal ve kültürlerarası beceriler, üretkenlik ve hesap verme (Belet Boyacı ve Güner Özer, 2019: 711).

Öğrenme ve Yenilik Becerileri. Eleştirel düşünme: İfadeleri çözümleme, ifade edilmemiş düşüncelerin farkına varma, önyargıların farkına varma, düşüncelerin farklı ifade edilişlerini arama olarak özetlenebilir (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006: 194).

Problem Çözme. “Bir problem için çözüm üretme ve bu çözümü uygulamaya koyarak yürütme yeteneğini içerir” (Akyol ve Aşkar, 2022: 2602). Hayatın her alanında karşılaşılan sorunlara, problemlere gerektiğinde

alışıldık/bilindik gerektiğinde ise yenilikçi çözümler üretebilmektir (Barası, 2020: 25).

İletişim. Bireyin sahip olduğu ya da elde ettiği her türlü bilgi sözlü, yazılı veya başka yollarla ifade edebilmesi; etkili bir dinleme yapabilmesi, dil becerilerini kullanabilmesidir (Barası, 2020:26). Düşünce ve fikirleri sözel yazılı ya da yazılı olmayan iletişim becerileri ile çeşitli biçim ve bağlamlarda ifade etme şeklinde ifade edilebilir (Gelen, 2017: 20).

İş birliği. “Başarıya ulaşabilmek için bireylerin bir araya gelerek ortak bir çalışma oluşturmaları.” (Eryılmaz ve Uluyol, 2015:214) olarak adlandırılmaktadır. Birey; içinde ya da etkileşimde bulunduğu topluluklarda farklılıkları dikkate alarak yardımlaşma, sorumluluk alma, katkıda bulunma davranışlarını gerçekleştirmelidir (Barası, 2020: 27).

Yenilik ve Yaratıcılık. “Bir problemle karşılaşıldığında veya ortaya bir ürün koyulması gerektiğinde kişinin kabul edilenden/bilinenden farklı olarak gerçekleştirdiği eylem/fikirdir” (Eryılmaz ve Uluyol, 2015: 211-212). Bu tanımdan yola çıkarak bireyin yeni bir durum, ürün ortaya koyması, yeni durumlara uyum sağlayacak yollar üretmesi de dahil edilebilmelidir.

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri. Bilgi Okuryazarlığı: Bilgiye erişimde etkili kaynak ve verimli kaynaklara erişebilme, bilgiyi etkili ve yetkin bir şekilde değerlendirebilme, eldeki konu ya da sorunlar için bilgileri doğru ve yaratıcı bir şekilde kullanabilme, çok çeşitli kaynaklardaki bilgi akışını yönetebilme, bilgi erişim ve kullanımında etik kuralları işletebilme becerilerinden oluşur (Baki, 2022: 1720).

Medya Okuryazarlığı. “Medyaya ulaşabilme yeteneği, medyanın ve içeriğinin farklı taraflarını anlamak ve değerlendirmek ve farklı bağlamlarda iletişimler yaratmaktır” (Avşar, 2014: 6-7). Birey çağın her alanında ve anında çeşitli amaç ve nedenlerden dolayı medya araçlarını kullanmakta veya medyaya maruz kalmaktadır. Kişinin bu durumun olumlu ve olumsuz sonuçlarını fark edebilmesi, edinilmesi tartışmasız en önemli becerilerdendir. Bu sebeple medya okuryazarlığı bireye mümkün olduğu kadar küçük yaşlarda kazandırılmalıdır (Barası, 2020: 28).

Bilişim ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı: Teknoloji okuryazarlığı, bireyin kişisel yaşantısında sorunlarına çözüm bulacak teknolojilerin, bilinçli, güvenli, yasal ve ahlaki kullanımıyla ilgili yeterliliklerini ifade etmektedir (Doğan ve Demirkan, 2020: 27).

Yaşam ve Kariyer Becerileri. Esneklik ve Uyum Sağlama: Bireyin tek başına ya da topluluk içinde hareketlerinden dolayı alacağı dönütleri olması gerektiği gibi karşılmasıdır. Değişen her türlü ortama alışma, farklı iş ve durumlara göre çevresini ve kendini düzenleyebilme becerisi ise uyum sağlamadır (Barası, 2020: 30).

Liderlik ve Sorumluluk Alma. “Başkalarını bir hedefe doğru yönlendirmek için kişilerarası problem çözme becerileri kullanma; ortak hedefe ulaşmak için başkalarının güçlü yönlerinden yararlanma; başkalarına örnek olma, herkesin ellerinden geleni yapmalarını sağlama; etkili bir bütünlük ve etik davranış sergileme ve toplumun çıkarlarını gözeterek sorumlu davranma.” (Gelen, 2017: 23).

İnisiyatif Alma ve Öz Yönlendirme. “Kendini yönetme mantıklı bir değer yargısı sistemine dayanan doğru hedeflere ulaşmak için zamanımızı ve yeteneklerimizi en doğru şekilde kullanma sürecidir.” (Eryılmaz ve Uluyol, 2015: 219).

Sosyal ve Kültürlerarası yetkinlikler. Sosyal beceriler; bireyin içinde yaşadığı topluluktaki bireylerin farklı duygu ve düşüncelere sahip olabileceğini fark etmesi, sergilemesi gereken davranışların farkına varması, sağlıklı bir iletişim kurabilmesi olarak adlandırılmaktadır. Kültürlerarası beceriler bireyin kendi toplumunun değer ve yargılarını anlamayı, başka toplumlarla olan benzerlik ve farklılıkları kabul etme durumudur (Mercan, 2022: 97).

Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik. “Bilgi çağının getirilerinden olan yeni projelerin üretilmesi ve bunların yürütülmesi için zamanı etkin şekilde kullanarak ürünler elde etme becerisidir. Hesap verilebilirlik ise ürünün ortaya çıkarılmasına yardımcı olarak, ürünün etkililiği ile ilgili sorumlu olma durumudur.” (Erdoğan, 2019: 21).

Çalışma Defterleri

21. yüzyıl becerilerinin ölçümü için kullanılabilecek durumsal yargı testleri, performans değerlendirmeleri, simülasyonlar, portfolyolar, çoktan seçmeli sorular, açık uçlu sorular, derecelendirme ölçekleri, beceri ve yetenek geçmişi gibi ölçekler bulunurken Türkiye’de daha çok açık uçlu ve çoktan seçmeli sorular, performans değerlendirme, portfolyo ve derecelendirme ölçekleri kullanılmaktadır (Yalçın, 2018: 184).

Ulusal ölçme sınavlarının yanı sıra PISA, TIMMS gibi uluslararası düzeyde yapılan bazı sınavlar da bulunmaktadır. TIMMS, matematik ve fen eğitimini temel alırken, OECD tarafından yapılan ve dünya çapında 81 (2022 yılı verisi) ülkenin katıldığı PISA daha geniş bir bilgi ve beceri tespiti yapmaktadır. Bu sınavları kendine bir kriter olarak benimseyen MEB kendi bünyesinde hazırladığı örnek sorular, çalışma fasikülleri, çalışma sayfalarıyla öğrencileri 21. yüzyıl becerilerine uygun yetiştirmeye çalışmaktadır (Atalay, 2023: 33) Araştırmanın konusu olan çalışma defterleri de bu bağlamda ele alınabilir.

Çalışma defterinde yer alan ve geleneksel ölçme araçlarından biri olan çoktan seçmeli soruların öğrencilerde eleştirel düşünme, iş birliği gibi becerileri ölçtüğü görülmektedir (Yalçın, 2018: 192).

Edebiyat Eğitimi

Edebiyat eğitimi denince akla ilk gelen düşüncelerden biri edebiyat kelimesinin kökeni ve anlamıdır. Türkçe karşılığı “yazın” olan bu kelime Arapça “edep” kelimesinden türemiştir. İyi ahlak, incelik, terbiye anlamına gelen bu kelime, zamanla “Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı; yazın” anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Edebiyat eğitimi gerek bireysel yaşamında gerekse sosyal yaşamında insanın iyiye, güzele ve doğruya yönelmesidir (Açıl, 2015: 152-153).

“Edebiyat eseri, insanı ve çevresini tanıtır. İnsanın kendisiyle, başkalarıyla, doğal ve toplumsal çevresiyle çatışmalarını yansıtır. Edebiyat eserleri hem bireysel hem de toplumsal hayatla ilgili olarak iyiye, güzele, doğruya yönelme ve yeni değerler kazandırma yolunda telkinlerde bulunur, insanları bunlar

doğrultusunda eğitir.” (Kavcar, 1999: 6). Edebiyat eğitiminin bu denli önemli oluşu, tarih boyunca bir sorunsal olarak ele alınmasına da zemin hazırlamıştır. Öyle ki edebiyat eğitiminin temelleri, milattan önceki dönemlere kadar uzanmaktadır (Taşdelen, 2006: 46).

Edebiyat eğitiminin, üstlenmiş olduğu birçok görevi vardır. “Edebiyat eğitimi, çağdaş eğitim yaklaşımlarını kendisine hareket noktası alarak bireylerin kendilerini gerçekleştirme, gizli güçlerini ortaya koyma ve geliştirme, kendisiyle ve içinde yaşadığı toplumla barışık olmalarını sağlama, millî ve evrensel değerlerle donanma, Türkçeyi doğru ve güzel kullanma, kendisini sözlü ve yazılı olarak ifade edebilme gibi görevleri yerine getirmekle yükümlüdür” (Güzel, 2006: 105).

Edebiyat eğitimi denince akla ilk gelen şeylerden biri de yazılı ve sözlü metin örnekleridir. Öğrencilerin öncelikle muhatap oldukları metni anlamaları gerekmektedir. “Anlamak; anlatmaktan önce geldiği için edebî bir metnin okunmasında birinci amaç, metni edebî kılan öğeleri görebilmek, anlayabilmek ve anlamlandırabilmektir.” (Uçan, 2008: 66). Öğrenci metni anlayıp anlamlandırdıktan sonra belirli becerilerle bir bütün hâline getirmelidir. “Edebiyat eğitimi öğrenciyi metinle, metindeki varoluş bilgisi ve sanatsal yaratıcılık ile karşılaştırmayı amaçlar. Bu karşılaşma ‘anlama’ kavramı merkezinde gerçekleşir” (Taşdelen, 2006: 42).

Edebiyat eğitiminin geniş bir çerçevede ele alınması gerektiği için, ders içi bileşenlerin birlikte incelenmesi “Kompozisyon, dilbilgisi ve edebiyat eğitimi birbiri içine yedirerek, güçlü geçiş noktaları sağlamak, ders içi bilgiyi yaşamsal bilgiye dönüştürmede oldukça önemlidir” (Alpaslan, 2000: 201).

Çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşmanın en önemli ayağı olan eğitimde Türk dili ve eğitimi dikkate alındığında “Bu noktada ülkemizdeki edebiyat eğitiminde sadece teorikte değil, uygulamada da yazar ve eser adlarının ezberletilmesinden vazgeçilmeli; yazınsal hazza ulaşmayı, yaşam tecrübesine dönüştürmeyi merkeze alan bir anlayışa geçilmelidir” (Demir, 2016: 56).

Konu ile İlgili Çalışmalar

Hergüner (1998), 21.yüzyıl eğitimcilerinin eğitimini ve çağa uygun okul düzenini ele almıştır. Bu okul düzeninde öğretmenin sınıfın mutlak hakimi olmadığı, sınıfın tek öğrenme alanı olmaktan çıktığı ve öğretmen-öğrenci-teknolojinin iç içe olduğu bir eğitim ortamı gerektiğini ifade etmiştir. Eğitimcilerin sahip olmaları gereken özelliklerinin yanı sıra öğrencilerin içinde bulunacakları şartları irdlemiştir. Eğitimci yetiştiren kurumların radikal değişim planları oluşturmaları gerektiğini söylemiştir. Ayrıca hizmet içi ve hizmet öncesi çalışmalarla eğitimcilerin daha hazır bir şekilde eğitim ortamını oluşturabileceklerini belirtmiştir.

Balay'ın (2004) çalışmasında küreselleşme kavramı ile ilgili olumlu ve olumsuz durumlar ifade edilmiştir. Son yüzyılda çok hızlı bir şekilde meydana gelen değişimlerin toplumun dinamiklerine etkilerine değinen Balay, gelecekte yaşanabilecek kötü senaryolardan kaçınmak isteyen insanlığın, topluluk hâlinde hareket etmesi ve bazı becerilerin geliştirilmesi gerektiğinden söz etmektedir. Amerika işgücünün çoğunun bilgi işleme sektöründe (yaklaşık %45) istihdam edildiğini de vurgulayan Balay, insanoğlunun sancılı bir süreçten geçeceğini de ortaya koymaktadır.

Eryılmaz ve Uluyol (2015), araştırmalarında 21.yüzyıl ve FATİH projesini birbirleriyle olan doğrudan ve dolaylı ilişkilerini baz alarak incelemişlerdir. Yapılan araştırmada FATİH' in özellikle bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlık becerileri ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir. Bu hareketin teknolojiyi bir amaç değil bir araç olarak görmesi dolayısıyla da çağa uygun becerileri desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. EBA platformunda bulunan e-içeriklerin 21.yüzyıl becerilerini desteklemek açısından etkili bir materyal olduğundan da bahsedilmiştir.

Kotluk ve Kocakaya (2015), makalelerinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında 32 öğrenci ile 6 hafta süren bir çalışmayı incelemişlerdir. Dijital öykülerin 21.yüzyıl becerilerine katkısı olup olmadığı irdelenmiştir. Araştırma sonunda araştırmada çalışmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin dijital öyküleme aşamalarının farklı basamaklarında farklı becerileri kullanıldığından dijital öyküleme çalışmalarının beceri geliştirmeye etkisi olduğu anlaşılmıştır.

Atalay, Anagün ve Genç Kumtepe (2016) ortak çalışmasında belirlenmiş yeterliliklerin belirli ölçütlere göre sınıf öğretmeni adayları tarafından sergilenme durumunun incelenmesi bulunmaktadır. Araştırmada bir yükseköğretim kurumu 3.sınıf öğrencisi olan 100 öğretmen adayı ele alınmıştır. Açık uçlu anket ve öğrenci ürünlerinin değerlendirildiği çalışmada betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin oluşturdukları ürünlerin ve çalışmaların her aşamasında farklı becerileri farklı düzeylerde kullandıkları belirlenmiştir.

Ekici, Abide, Canbolat ve Öztürk (2017) araştırmasında 21.yüzyıl beceri çerçevelerinin incelenmesi, becerilerin tanımlanması ve ortak beceriler listesi oluşturulması vardır. Küresel ölçekte, 21.yüzyıl becerilerini tanımlayan basılı ve dijital dokümanlar araştırmaya konu olmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. İncelenen 19 kaynaktan 63 beceri tespiti yapılmıştır. İncelenen kaynaklarda en fazla problem çözme, iletişim, iş birliği, yaratıcılık ve eleştirel düşünme tekrarlanmıştır. Öz yeterlik, öz sunum, öz saygı, öz değerlendirme, kaynakların etkili kullanımı ve görsel okuryazarlık ise kaynaklarda en az tekrarlanan becerileridir.

Gelen (2017), araştırmasında betimsel araştırma ve doküman inceleme kullanarak uygulanan eğitim ve değişikliklerin Türk eğitim ve öğretim sistemlerine nasıl entegre edilebileceği ile ilgili öneriler ve tespitlere yer vermektedir. Türk eğitim tarihinin geçmiş dönemlerinden bahseden Gelen, geçmişte çağa uygun hatta çağın ötesinde çözümler üreten Enderun, Köy Enstitüleri gibi eğitim kurumlarının kurulduğunu ifade etmiştir. Günümüz eğitim dünyasını şekillendiren 21.yüzyıl becerilerinin sağlam bir alt yapı ile eğitim sistemine sokulması önerisini yapmıştır.

Bal (2018) 1-8. Sınıflar Türkçe öğretim programları ile 5. Sınıf Türkçe ders kitabını 21. yüzyıl becerileri açısından incelediği makalesinde betimsel analiz tekniğini kullanmıştır. Kazanımların ve metinlerin, incelenen becerileri içerdiği ancak yeterli olmadığı kanaatine ulaşmıştır. 5. Sınıflar için belirlenen 69 kazanımdan sadece 14' ünün 21. yüzyıl becerileriyle ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Ders kitabında yer alan 248 etkinlikten sadece 68 tanesinin 21. yüzyıl becerilerini yokladığını da belirtmiştir. Becerilerin dağılımının tutarsızlık içerdiği

sonucuna varan araştırmacı, hazırlanan programların da beceriler konusunda yetersiz olduğunu ortaya koymuştur.

Cansoy (2018) araştırma makalesinde 21.yüzyıl becerilerini tanımlarını yaparak eğitim sisteminde nasıl yer alabileceğini ve öğrencilere nasıl kazandırılabilirliğini işlemiştir. Araştırmanın genelinde çeşitli araştırmaların sonuçlarına değinmiştir. Bu becerilerden hareketle eğitim sisteminin gerçekleştirmesi gereken düzenlemeler de araştırmada yer almaktadır. Eğitimcilerin becerilerin neler olduğunu bilmelerini, internetten alan takibi yapmalarını tavsiye etmiştir. Okul dışı etkinliklerle becerilerin kazandırılmaya çalışılması gerektiğini ifade etmiştir.

Cemiloğlu'nun (2018) 2017 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nı incelediği çalışması, dersi ve ders programını felsefi açıdan ele almıştır. Programın yeterlilik konusunda 2005 programına göre daha iyi olduğu sonucu ortaya konulmuştur ancak yine de yeterli düzeyde olmadığı ifade edilmiştir. Cemiloğlu ayrıca her program değişiminde bir önceki programın tamamıyla değiştirilmesinin yanlış olduğunu, mevcut programın aksayan yönlerinin düzeltilerek mevcut programa entegre edilmesi gerektiğini söylemiştir. Dil bilgisi konularının işleniş konusunda eksiklik olduğunu da belirtmiştir.

Gürültü, Aslan ve Alcı (2018) araştırma makalesinde 2017-2018 eğitim-öğretim yıllarında farklı şehirlerden 364 öğretmen ile yapılan genel tarama modellerinden karşılaştırma türü tarama modeli kullanarak 21.yüzyıl becerilerinin kullanımlarının demografik yapılara göre değişip değişmediğinin tespitine çalışmıştır. Varılan sonuçlara göre ilkökul seviyesinde çalışan öğretmenlerin bazı becerilerde diğer öğretmenlere oranla daha başarılı oldukları sonucuna varmıştır.

Soysal ve Kurudayıoğlu (2018), çalışmasında 2017-2018 yılı 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabını nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ve doküman analizi kullanarak incelemiştir. İncelemede temel alınan 2017 Programı'ndaki yeterlilikler ve becerilerin söz konusu materyalde yer alma durumu ortaya konmuştur. Varılan sonuçta becerilerin etkinlik ve metinlere daha dengeli dağıtımına dikkat edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Yalçın (2018), makalesinde 21.yüzyıl becerilerinin ölçülmesinde kullanılan araçları işlemiştir. Bu araçların hangi işlevlerde kullanıldıkları, hangilerinin

Türkiye’de kullanıldığı bilgisini de paylaşmıştır. Araçların kullanımı ve kapsamı ile ilgili olarak tavsiyelerde bulunmuştur.

Belet Boyacı ve Güner Özer (2019) araştırma makalesinde Türkçe dersinin 21.yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında üstlendiği rolü incelemiştir. Türkçe dersinin hedeflediği kazanımlar birçok beceriye dönük olduğu için hazırlanan programların da bu duruma uygun hazırlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunu 2005, 2015, 2017, 2018 yılı Türkçe dersi öğretim programlarını 21.yüzyıl becerileri odaklı ele alarak yapmışlardır. Betimsel analiz yönteminin kullanıldığı araştırmada 2005 programının daha fazla 21.yüzyıl becerisi barındırdığı ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda Türkçe dersi öğretim programlarının tema ve konu olarak tüm 21. yüzyıl becerilerini kapsadığı da tespit edilmiştir.

Kayhan, Altun ve Gürol (2019), çalışmalarında 8.sınıf Türkçe programında (2018) yer alan unsurların incelemesi yapmışlardır. Betimsel analiz ve nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizini kullanarak kazanımların, metinlerin ve etkinliklerin 21.yüzyıl becerilerini ne ölçüde bulundurduğunu araştıran araştırmacılar; söz konusu programda 21.yüzyıl becerilerine yer verildiğini saptamışlardır. Ancak becerilerin dağılımında herhangi bir denge gözlemlenmediği sonucuna varmışlardır. Bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlık becerilerine az yer verildiği bu karşın öğrenme ve yenileme becerileriyle yaşam ve meslek becerilerine çokça yer verildiğini tespit etmişlerdir.

Kırgız (2019), çalışmasında 2018 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programı’nı ve 5. sınıf ders kitabındaki metin ile etkinlikleri 21.yüzyıl becerilerine yer verme açısından nitel- doküman incelemesi tekniği ile incelemiştir. Verilerin incelemesini betimsel analiz tekniği ile gerçekleştiren Kırgız, öğretim programında bazı becerilere çok, bazılarına az yer verildiğini; bazı becerilerin ise hiç yer almadığını ifade etmiştir. 5.sınıf Türkçe ders kitabı incelemesinde ise becerilerin dağılımının bir ölçütü olmadığı, yine becerilerin eşit ve tutarlı bir işleniş içinde olmadığı söylenmiştir. Anlama becerilerinin çokça işlendiğini, konuşma gerektiren becerilerin ise en az miktarda işlendiğini de belirtmiştir.

Sarıtaş (2019), 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersini 21.yüzyıl becerileri açısından incelemiştir. Bu çalışmada “2017 yılı Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim

Programı”; kazanımlar, metinler, etkinlikler beceriler açısından değerlendirilmiştir. Nitel çalışma yöntemlerinden durum incelemesi kullanılmıştır. Bunların yanı sıra Antalya il merkezinden 12 ortaöğretim 9.sınıf Türk dili ve edebiyatı öğretmeni ve Antalya il merkezinden yine 72 9.sınıf öğrencisinin görüşü de de çalışmasında bulunmaktadır. Söz konusu araştırma sonucunda 21.yüzyıl becerileri çok kullanılan, orta kullanılan ve az kullanılan şeklinde sınıflandırılmıştır. Ayrıca Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerinin gerek bazı beceriler ve gerek program hakkında yeterli bilgi sahibi olmadığı saptanmıştır.

Barası (2020), 2018 yılı Türkçe dersi 5, 6, 7 ve 8.sınıf programını nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ile 21.yüzyıl becerileri açısından incelemiştir. Bununla beraber Ankara ili Altındağ, Gölbaşı, Yenimahalle, Çankaya’da çalışan 273 Türkçe öğretmenin bu konudaki görüşlerine de anket yardımıyla nicel boyutta yer vermiştir. Araştırma sonunda Türkçe dersi amaç ve kazanımlarında araştırılan becerilerin tümüne yer verildiği ancak kiminin az (yenilikçilik, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik) kiminin fazla (iletişim, karar verme, üretkenlik, eleştirel düşünme) olduğu ifade edilmiştir.

Gelişli ve Doğan (2020), 2018-2019 yıllarında yenilenen ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı eğitim programlarını belirlenen 77 beceriyi baz alarak incelemiştir. Bu beceriler düşünme, duyuşsal alan, psikomotor, öğrenme, okuryazarlık, kendini gerçekleştirme, kendini yönetme, vatandaşlık, dil, iletişim, yönetsel ve sosyal-kültürel beceriler olarak gruplandırılmıştır. Programlarda çokça yer bulan becerilerin yanı sıra gerektiği kadar yer alamayan beceriler ortaya çıkarılmıştır. Yeterince işlenmeyen becerilerin programlara eklenmesi ile eğitim ve öğretim programlarının daha da yararlı olacağı sonucuna varılmıştır.

Özyurt (2020), çalışmasında “21.Yüzyıl Becerileri Öğretimi Ölçeği” ni Türk eğitim sistemine uyarlamaya çalışmıştır. Ölçek 10 madde ve 3 faktörden ibarettir. Ölçeğin uyarlanması sürecinde çeşitli çalışmalar yapılmış ve uzman fikirlerine danışılmıştır. 2019-2020 Güz döneminde 233 öğretmen adayı ile gerçekleştirilen bu çalışmada ortaya konan oluşturulmuş formun özyeterlik algısı konusunda geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Uçak ve Erdem (2020), 21.yüzyıl yeterliliklerini eğitim felsefeleri açısından incelediği araştırmasında küresel şirketlerin ve teknolojinin etkisiyle değişen

eğitim anlayışının felsefi bir eleştirisini yapmıştır. Günümüz eğitim çevrelerince bile kabul edilen hazırlanmış becerilerin insanın biricik ve farklı oluşu ile çeliştiğini ifade etmiştir.

Aydın ve Tan Şişman (2021) yaptıkları çalışmada 21. yüzyıl becerilerinin İngilizce öğretmen eğitimine yansımalarını öğrenci perspektifinden incelemişlerdir. Dördüncü sınıfta öğrenim gören 233 İngilizce öğretmen adayından, tarama deseniyle yürütülen çalışma kapsamında formlar aracılığıyla toplanan veriler betimleyici istatistik yöntemleriyle analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, öğrencilerin aldıkları eğitimin 21. yüzyıl becerileri açısından yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dilekçi ve Karatay (2021); 2006, 2015 ve 2019 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programları'nın 21.yüzyıl becerilerini ne derece içerdiğini ve işlediğini incelemiştir. Yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, iş birliği; bilgi, medya ve teknoloji okuryazarlığı becerileri ile ilgili hedefleri temel almıştır. Becerilerin belirtilen yıllardaki programlarda işlenişini karşılaştırmalı olarak vermiştir. 2006 programında yaratıcılık, 2015 ve 2019 programında eleştirel düşünme becerisinin çokça işlendiği sonucuna varmıştır. Araştırma sonucunda Türkçe dersi öğretim programlarının beceriler açısından yeterli ve dengeli olmadığı görüşü ortaya çıkmıştır.

Kalemkuş ve Bulut Özek (2021), araştırmalarında 21. yüzyıl becerileri açısından 2000-2020 (ocak ayı) süresince yapılan araştırmaların eğilimlerini nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanarak ifade etmişlerdir. Araştırmaya konu 115 araştırma bulunmaktadır. Varılan noktada araştırmaların çoğunun 2019 yılında ve nicel tarama olduğu saptanmıştır. Makalelerin çoğunlukta olduğu çalışmalarda genellikle öğretmenlerin baz alındığı da görülmüştür. Konuyla ilgili tez çalışmalarının çoğunun Hacettepe Üniversitesinde gerçekleştirildiği de tespit edilmiştir.

Yalı (2021), incelemesinde dünya refah düzeyinin tepelerinde bulunan dört ülke ile Türkiye'nin tarih dersi müfredatlarını çeşitli yönlerden karşılaştırmıştır. Söz konusu ülkelerin tarih dersi öğretiminde eleştirel düşünme ve problem çözme merkezli hareket edilirken Türkiye'de ise bu becerilerin yeterli düzeyde yer almadığı sonucuna varılmıştır.

Aktürk (2022), çeşitli okul türlerinde ortaöğretim son sınıf öğrencilerinin 21.yüzyıl becerilerine sahip olma durumlarını incelemiştir. Batman il merkezinde okuyan 5722 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan 378 öğrenci, basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Çevrimiçi ortamda belirlenen öğrenciler tarafından veri toplama aracı yanıtlanmıştır. Genel tarama modeli ve nedensel araştırma deseninin kullanıldığı araştırmada, öğrenci aile gelir düzeyi arttıkça 21.yüzyıl becerilerine sahip olma oranının yükseldiği görülmüştür. İnternet kullanımı ve kitap okuma sıklığının da bu oranı arttırdığı tespit edilmiştir. Cinsiyet ve okul türünün öğrenciler arasında anlamlı farklılık oluşturmamaktadır.

Demir'in (2022) araştırma makalesinde betimsel tarama yöntemi kullanılarak mühendislik eğitimi alan 447 üniversite öğrencisinin özelliklerinin 21.yüzyıl becerilerine uygunluğu irdelenmiştir. Bazı özelliklerin sahip olunan beceri düzeyini etkilediği de ortaya konulmuştur. Cinsiyet, sınıf kademesi, bölüm, ebeveyn eğitim düzeyi, gelir durumu gibi değişkenlerin sahip olunan becerilerin düzeyini etkilediği görülmüştür. Genel olarak araştırmaya dahil edilen öğrencilerin incelenen becerilere sahip oldukları tespit edilmiştir. Yapılacak değişikliklerle becerilerin öğrencilere daha iyi ve fazla kazandırılabilceği de belirtilmiştir.

Mutlu Yıldız'ın (2022), çalışmasında "2018 Yılı İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programı" 21.yüzyıl becerilerini bulundurması açısından incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Tespit edilen 179 kazanımın çalışmada alt temalara bölündüğü görülmektedir. Alt temalara ayrılan kazanımlar 21.yüzyıl becerilerini yansıtmaya açısından analiz edilmiştir. Sonuç olarak varılan noktada becerilerin yeterli miktarda olmadığı ve bir denge gözetilerek dağıtılmadığı gözlenmiştir.

Uçak'ın (2022) doktora tezi olan çalışmasında, araştırmacı 21. yüzyıl becerilerini eğitim felsefeleri açısından eleştirel bir anlayışla ele almıştır. Nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. 21.yüzyıl becerilerini ortaya koyan ortaklıklar ve anlayışları, eğitim ve felsefe ilişkisinden hareketle yorumlanmıştır. Günümüz eğitim anlayışının insani değer ve özellikleri koruyarak bireyi geliştirmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Yıldırım ve Altınpulluk (2022), makalesinde uzaktan ve açık eğitim ortamlarındaki bağıllık düzeylerinin 21.yüzyıl becerileri ile ilişkili olup olmadığını ele almışlardır. 2020-2021 eğitim-öğretim yılı Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi öğrencisi 2784 kişiden çeşitli ölçekler ile veri toplanmıştır. Verilerin analizinde öğrencilerin bağıllık düzeyleri ile beceriler arasında orta düzeyin üstünde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Varılan sonuçta açık ve uzaktan eğitim ortamlarına bağıllıkların artması için becerilerin de geliştirilmesi sonucuna varılmıştır.

Ahat'ın (2023) 21.yüzyıl becerilerini “Uzaya Giden Tren” adlı çocuk kitabı özelinde incelediği çalışması nitel araştırma yöntemiyle ele alınmıştır. Doküman incelemesi kullanılmıştır. İncelenen eserde öğrenme (f:18), benlik, çalışma (f:11), üst düzey düşünme, sosyal ve duygusal, dil ve iletişim (f:20), okuryazarlık becerilerine çoğunlukla yer verildiği ifade edilmiştir. Söz konusu çocuk kitabının ana becerileri destekler şekilde yazıldığına tespiti yapılmıştır.

Atalay (2023), çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasını kullanarak dijital ortam matematik çalışma sayfalarının 21. Yüzyıl becerilerini bulundurma durumunu ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra belirlenen 20 matematik öğretmenin de görüşlerine çalışmada yer vermiştir. Çalışma kağıtlarının becerilere yeterince yer verilmediği görülmüştür. Matematik öğretmenlerinin görüşlerine göre ise matematik çalışma sayfalarının öğrencide beceri geliştirebileceği sonucuna varılmıştır.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölüm araştırmanın yöntemi, materyali, veri toplama aracı ve analizi ile ilgili bilgiler vermektedir.

Araştırmanın Yöntemi ve Deseni

OGM internet sitesinde yer alan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinin P21 becerilerini yansıtmaya bakımından incelendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, tecrübeler ve fiiller hakkında bilgi edinilmesini sağlayan bilimsel uygulamalara verilen addır. Nitel araştırma her yönüyle insan deneyimlerine odaklanır. Betimleme ve yorumlama ifadelerini kullanır (Levitt vd., 2017). “Nitel araştırmalar, bireylerin günlük yaşam şartlarında bir konu veya kavram hakkındaki düşüncelerini inceler.” (Yahyaoğlu, 2022: 57). Nitel araştırmalar sayısal verilere odaklanmak yerine algılara ve deneyimlere odaklanır (Tekindal ve Uğuz Arsu, 2020). “Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi farklı nitel veri oluşturma yöntemlerinin kullanıldığı, bakış açılarının, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 41).

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden “doküman inceleme” kullanılmıştır. Doküman inceleme, belirlenmiş bir konu üzerine toplanmış olan verilerin incelenmesi ve değerlendirilmesidir (Özkan, 2021: 2). Araştırılan konu ile ilgili olan sözlü veya yazılı eserlerin incelenmesi ve analizine doküman inceleme denmektedir (Çatlak vd., 2015: 14). Analizi yapılacak olan belgeleri elde etme, elde edilen belgelerin doğruluğunu kontrol etme, belgeleri anlama ve inceleme aşamalarıyla gerçekleştirilen nitel araştırma deseni doküman incelemedir (Şen, 2022: 76).

Çalışma Materyali

Bu çalışmada 21. yüzyıl becerilerinin incelenmesi, OGM’ nin internet sitesinde yer alan “Etkileşimli Kitap” bölümündeki çalışma defterleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma defterlerinin 9, 10, 11 ve 12.sınıflar Türk dili ve

edebiyatı dersi 1, 4 ve 8. ünitesindeki etkinlikler 21. yüzyıl becerileri açısından araştırılmıştır. Bu defterlerde yer alan “Hatırlıyor muyum?, eşleştirme, boşluk doldurma, çoktan seçmeli, açık uçlu, bil-bul-çöz, kelime avı, beceri temelli, doğru-yanlış” soru tiplerinin karşıladığı beceriler tespit edilmiştir. Araştırma için çalışma defterlerinin seçilme nedeni, bu materyallerin daha önce incelenmemiş olmasıdır. Çalışma defterlerinin 1, 4 ve 8. ünitelerinin seçilmesi ise daha detaylı ve sınırları belli bir araştırma yapılabilmesi için uygun olması nedeniyledir. İncelenen materyaller:

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. *9. sınıf, Türk dili ve edebiyatı çalışma defteri*. [<https://ogmmateryal.eba.gov.tr/calisma-defteri>].

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. *10. sınıf, Türk dili ve edebiyatı çalışma defteri*. [<https://ogmmateryal.eba.gov.tr/calisma-defteri>].

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. *11. sınıf, Türk dili ve edebiyatı çalışma defteri*. [<https://ogmmateryal.eba.gov.tr/calisma-defteri>].

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. *12. sınıf, Türk dili ve edebiyatı çalışma defteri*. [<https://ogmmateryal.eba.gov.tr/calisma-defteri>].

Veri Toplama Süreci

Çalışmanın amaçları doğrultusunda MEB Talim ve Terbiye Kurulu internet sitesinde yayımlanan rapor -Türel, Şimsek, Şengül-Vautier, Şimşek ve Kızıltepe (2023)- ile “Battelle for Kids (2024)” internet sitesi incelenmiştir. Belirtilen kaynaklardan “öğrenme ve yenilenme (eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve iş birliği, yaratıcılık ve yenilik); bilgi, medya ve teknoloji (bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı); yaşam ve meslek (girişimcilik ve öz yönetim, sosyal ve kültürlerarası beceriler, esneklik ve uyum becerileri, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk)” P21 becerileri tespit edilmiştir. Tespit edilen bu P21 becerileri şablona işlenmiştir. P21 becerileri açısından araştırmaya konu olan OGM internet adresindeki Türk dili ve edebiyatı 9, 10, 11 ve 12. sınıf çalışma defterleri 1, 4 ve 8. ünitelerdeki çalışmalar tek tek incelenmiştir. Bu tespit sonrası ünitelerde bulunan beceriler tablolastırılmıştır. P21 becerilerini yansıtmaya açısından materyalden örnekler verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada doküman olarak OGM internet sitesinde yer alan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterleri incelenmiştir. Materyalin daha derinlemesine incelenebilmesi için bütün kademelerde çalışma defteri 1, 4 ve 8. üniteler ele alınmıştır. Belirlenen üniteler P21 becerileri ışığında ele alınmıştır. P21 becerileri ana başlıklar halinde verildikten sonra alt başlıklar belirlenmiştir. Her sınıf düzeyinde aynı sıralamada olacak şekilde birden fazla ünite alınmasının bir diğer nedeni de etkinliklerdeki becerilerin birbirleriyle kıyas edilmesinin araştırmanın sağlıklı yapılması için önemli bir yer teşkil etmesidir. 12 Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinde toplam 260 maddelik 12 hatırlatma, 163 maddelik 20 eşleştirme, 167 cümlelik 12 boşluk doldurma, 173 soruluk 12 çoktan seçmeli soru, 65 soruluk 16 açık uçlu soru, 163 soruluk 12 bil-bul-çöz, 123 soruluk 12 kelime avı bölümü incelemeye konu olmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada nitel veri analiz tekniklerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. “Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır.” (Deniz ve Eryılmaz, 2019: 322). “Betimsel analizde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır.” (Şeker, 2020: 132).

OGM internet sitesinde yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinin belirtilen ünitelerindeki etkinlik ve bölümler, P21 beceriler çerçevesinde yer alan becerilere göre incelenmiştir. Becerilerin ünitelerde yer alma sayıları hem frekans olarak hem de tablo halinde verilmiştir. Frekans, incelenmesi yapılan materyalde öncesinden belirlenmiş unsurların tekrar sayısının verilmesidir (Karadağ, 2010: 56). P21 becerilerini yansıtan örnekler de çalışmada verilmiştir.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorum

Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün internet sitesinde yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defteri materyalinin; ortaöğretim düzeyindeki tüm kademeler için 1, 4 ve 8. üniteleri nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi ile P21 becerilerini karşılama açısından analiz edilmiştir. Seçilen ünitelerde, 21.yüzyıl becerileri ve bu becerilerin işleniş miktarları tablolarda verilmiştir.

1.Alt Probleme Dair Bulgular

Bu bölümde OGM internet adresinde ortaöğretim öğrencilerinin faydalanması amaçlı yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinden 9. sınıf çalışma defterleri 1, 4 ve 8.ünitelerindeki etkinliklerin P21 becerilerinden hangisini/hangilerini karşıladığı incelenip gösterilmiştir.

Tablo 1.

9.sınıf incelenen ünitelerdeki 21.yüzyıl becerileri verileri.

21.yüzyıl becerileri	Adedi
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	145
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	96
Yaşam ve Meslek Becerileri	3
Toplam	244

Tablo 1 incelendiğinde 21.yüzyıl becerilerinden öğrenme ve yenilenme ana başlığı altındaki alt başlıklardan eleştirel düşünme ve problem çözmeye 93, iletişim ve iş birliğine 29, yaratıcılık ve yeniliğe 23; bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan bilgi okuryazarlığına 93, bilgi ve teknoloji okuryazarlığına 3; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan girişimcilik ve öz yönetime 3 kez yer verildiği görülmektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan medya okuryazarlığına; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan

sosyal ve kültürlerarası becerilere, esneklik ve uyum becerilerine, üretkenlik ve hesap verilebilirliğe, liderlik ve sorumluluğa yer verilmemiştir.

1.ünitenin “Hatırlıyor muyum?”, eşleştirme, boşluk doldurma, çoktan seçmeli, açık uçlu sorular, bil-bul-çöz, kelime avı” bölümlerinden oluştuğu görülürken 4.ünitde bu bölümlere ek olarak “Eşleştirme II, beceri temelli I, beceri temelli II” bölümleri bulunmaktadır. 8.ünitde ise sayılan bölümlere “Açık uçlu sorular II, doğru-yanlış I, doğru-yanlış II” bölümleri eklenmiştir. Aşağıda materyalden örnek sorular ve bu soruların yansıttığı beceriler verilmiştir.

Hatırlıyor muyum?

Aşağıda verilen bilgileri hatırlama düzeylerine göre işaretleyiniz. Puanlarınızı toplayıp aşağıdaki ölçeğe göre kendinizi değerlendiriniz.

1	Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatına edebiyat denir.	Hatırlıyorum 2 Puan	☐
		Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
		Hatırlamıyorum 0 Puan	☐
2	Edebiyat; psikoloji, sosyoloji, tarih, felsefe gibi sosyal bilimlerle doğrudan ilişki içindeyken fizik, kimya, biyoloji gibi deneysel bilimlerle dolaylı bir ilişki içindedir.	Hatırlıyorum 2 Puan	☐
		Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
		Hatırlamıyorum 0 Puan	☐
3	Güzel sanatlar; işitsel (fonetik), görsel (plastik) ve dramatik (ritmik) sanatlar olmak üzere üç gruba ayrılır.	Hatırlıyorum 2 Puan	☐
		Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
		Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

Şekil 4. “Hatırlıyor muyum?” s.3

Çalışma defterlerinin ilk bölümü olan “Hatırlıyor muyum?” da öğrencilere işlemiş oldukları konularla ilgili bilgiler tekrar verilmektedir. Bu bölümde amaç öğrencinin bilgilerinin ne kadarını hatırladığıdır. Bölüme örnek olarak 1.üniteden şekil paylaşılmıştır. Öğrenci bu bölümde kendi hatırlama düzeyine göre kendine puan vermekte (Hatırlıyorum: 2 Puan, Kısmen Hatırlıyorum: 1 Puan, Hatırlamıyorum: 0 Puan) ve bölümün sonundaki “Değerlendirme Ölçeği” ne toplam puanını yazmaktadır. Aldığı puana göre belirtilen konuyu çok iyi bildiği (30-24 puan aralığı), çalışması gerektiği (23-20 puan aralığı) ve konuyu tekrar etmesi (19-0 puan aralığı) sonucuna varmaktadır. Değerlendirme ölçeğinin

bitiminde birbiriyle alakalı bilgilerin özetlerine sevk eden karekodlar bulunmaktadır. 15 bilginin tamamı bu amaçla hazırlandığı için gereken P21 becerileri açısından tek tek değil toplu olarak ele alınmaktadır. Tüm bu yapılması gerekenler dikkate alındığında bu bölümde bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve öz yönetim becerileri mevcuttur. Öğrencilerin bilgiyi anlayabilmeleri ve yorumlayabilmeleri bilgi okuryazarlığını içermektedir. Eleştirel düşünme, öğrencinin biliyor olması gereken bilginin ne kadar hatırlandığı ile ilgilidir. Bölümün sonunda öğrencinin kendi başarısını değerlendirmesi ve sonuca göre hareket edecek olması da öz yönetim becerilerini gerektirmektedir. Karekod vasıtasıyla konu tekrarlarına ulaşılabilmesi ise teknoloji becerisi gerektirir.

Eşleştirme

Aşağıda numaralandırılmış kutularda yer alan bilgileri harfli kutucuklarda yer alan ifadelerle uygun şekilde eşleştiriniz.

Numara	Bilgi	Harf	İfade
1	Biri düşünce, diğeri ise karakter erdemi olmak üzere iki tür erdem vardır. Bunlardan düşünce erdemi daha çok eğitime olusur ve gelişir, bu nedenle de deneyim ve zaman gerektirir; karakter erdemi ise alışkanlıkla edinilir.	A	Anlatmaya Bağlı Edebi Metin
2	Milletlerin ortak hafızası olan tarih, milli ve toplumsal kimliğin inşasında önemli rol oynar. Toplum, kendisini oluşturan bireylerin bir kimlik altında toplanması sayesinde ortaya çıkar. Kimlik insanların düşünme, kendilerini ifade etme ve geliştirme biçimlerinin değişmez karakteri olarak tanımlanabilir. Kimlik olmadan bir toplumun devamlılık sağlayabilmesi söz konusu olmayacaktır. Toplumsal kimlik, ahlaki ve tarihi değerlerin etkisiyle oluşur.	B	Felsefi Metin
3	Yeşil pencereden bir gül at bana, Işıklarla dolsun kalbimin içi. Geldim işte mevsim gibi kapına Gözlerimde bulut, saçlarımda çiy.	C	Coşku ve Heyecanı Dile Getiren Metin
4	Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içindeyken köylerin birinde bir Keloğlan ile anası yaşarmış. Anası saçını süpürge yapar, orada burada çalışarak günlük nasillerini çıkarırmış. Oğlu Keloğlan, tembelin tekiymiş. Bütün gün hiçbir işe bakmaz, miskin miskin oturur veyahut da yatarak zamanını geçirirmiş. Kadın bakar ki olacak gibi değil!	Ç	Tarihi Metin

Şekil 5. “Eşleştirme” s.6

Çalışma defterinin bir başka bölümü olan “Eşleştirme”de değişen sayıda ifadeler verilmekte ve uygun diğer ifadelerle eşleştirilmesi istenmektedir. Örnek olarak yukarıda verilen 1.ünite eşleştirme etkinliğinde numaralandırılmış hâlde

dört metin verilmiştir. Bu metinlerle eşleştirilmesi istenen ve harflerle kodlanmış olan dört de cevap bulunmaktadır. Burada öğrencinin verilen metinleri okuyup incelemesi, doğru cevapla eşleştirmesi istenmektedir. Öğrenci, metinleri doğru bir şekilde incelemelidir. Bu beceri bilgi okuryazarlığına girmektedir. Öğrencinin anladıklarına ve/veya tespit ettiği bilgilere göre bu etkinliği yapabilmesi eleştirel düşünmedir. Çünkü metin ve cevapların birbirleriyle ilişkilerini mantıksal bir çerçevede düşünmek gerekir.

 Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen kelimeleri metinde uygun olan boşluklara yazınız.

Bir beyaz karanlık, bir olumsuzluğun
Eğilim gaudi'yeyleyen bir kızı gibi kur
Çeyrek aygünün cıvıltı baskın arar.

sözlü ve yazılı	dil	kişisel hayatı konu alan	lehçe	jargon
betimleyici anlatım	ilahi	virgül	istiare	tanık gösterme
tevrîye	üç nokta	bilinç akışı	halk hikâyesi	teşbih
çatışma	tiyatro	destan	hikâye	örneklendirme
sıfat	noktalı virgül	şive	fabl	

- İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı ve dönem olmak üzere ikiye ayrılır.
- Edebiyat dışındaki güzel sanat dallarının malzemesi boya, alçı, taş, ağaç gibi maddi unsurlarken işitsel sanatlar içinde yer alan edebiyatın malzemesi dir.
- Sanat metinleri; edebi bir heyecan uyandırmak, estetik zevk ve anlayış kazandırmak amacıyla yazılır. Şiir,, masal,, roman, sanat metinleridir.

Şekil 6. “Boşluk Doldurma” s.7

“Boşluk Doldurma” çalışma defterinde verilen bir diğer etkinliktir. Bu etkinlikte içinde eksiklikler barındıran çeşitli sayıda bilgi cümlesi bulunmaktadır. 1.üniteden alınmış olan örnek boşluk doldurma bölümünde cümlelerde bir ya da birden fazla boşluk bırakılmıştır. Etkinliğin başlangıcındaki yirmi dört kelime/kelime grubundan uygun olanların doğru boşluklara yerleştirilmesi istenmektedir. Kelime/kelime gruplarının doğru yerlere yerleştirilmeleri için

öncelikle öğrencinin cümleyi doğru anlaması ve ne istendiğini algılayabilmesi (bilgi okuryazarlığı) gerekmektedir. Bununla birlikte cümleyi ve kelimeleri analiz etmesi, değerlendirmesi (eleştirel düşünme), kelimelerin en doğru yerlerinin tespit edilmesi (problem çözme) de olması istenen bir diğer beceridir.

Bir başka bölüm ise beşer seçenekli “Çoktan Seçmeli” soruların olduğu bölümdür. Her ünite de değişen sayılarda çoktan seçmeli sorular verilmiştir. Bu sorular beceriler açısından teker teker incelenmiştir. İncelenen 1.ünite çoktan seçmeli soruları örnek olması açısından aşağıda verilmiştir.

 Çoktan Seçmeli

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1 I. Eski neşem kaybetmediğimi göstermek için. Sonra durgunlaştım. Neden? Unuttum. Dur, hayır; unuttum. Yalnız kaldıkça, yalnız kalmaktan korktukça... Aynadan uzaklaştım; fakat biliyordum, böyle bir düşünceydi. Köpekler sinirimi bozdu, şimdi kendime gelirim. Buldum: Yalnız kalmaktan korktukça yalnızlığım artıyor. *(Öğüz Atay, Korkuyu Beklerken)*

II. Aşk filan değil... Hani şu “rastlantı” dediğimiz, tarihi yapan, mutlulukları yaratan, yuvaları kuran belirsiz el yok mu? İşte o, beni Rose Mayer’le birleştirmişti. Yirmi yaşında ya vardım, ya yoktum. Küçük köpeğim Koton’la İzmir’in ikinci sınıf otellerinden birinde otuyordum. Bir gün karşımdaki odaya, iri mavi gözlü, sarı saçlı bir Fransız kıza geldi. Kederli olduğu yüzünden belli idi. Otelciye kim olduğunu sordum.

- Paris’ten bir Ermeni doktorunun peşine takılmış, doktorun ailesi kabul etmemiş, kovmuşlar. Zavallı şimdi memleketine dönmek için vapur bekliyor- dedi. *(Ömer Seyfettin, Pireler)*

Yukarıda verilen iki metnin ortak özelliği aşağıdaki-lerden hangisidir?

A) Her iki metinde de iç konuşmaya yer verilmiştir.

B) Her iki metinde de kahramanların fiziksel özelliklerine yer verilmiştir.

C) Her iki metinde de diyalog tekniğinden yararlanılmıştır.

D) Her iki metin de durum hikâyesi özelliği taşımaktadır.

E) Her iki metinde de kahraman bakış açısı kullanılmıştır.

2 “Gidip ona sarılsa, başını göğsüne dayasa eskiden teyzesinin kucağındaiken duyduğu kokuyu gene koklayacağını sanıyordu...”

-Şuraya otur dedi.

Sedire oturttu. Başını onun kucağına koyup uzandı. Eski evde teyzesinin kucağına hep böyle yatar. Kulağının değdiği karından yavaş, süresiz bir gurultu duydu. Aldırmadı, Teyzesinin de karnı guruldar mıydı? Bilmiyordu. Gözlerini yumdu. Burun kanatlarını gerip birkaç kere yokladı. Belki eski kokuları yeniden duymak olanaksızdı...

-Saçlarını okşasana, dedi.

Başı kucağındaiken teyzesi kaşıya, çeke saçlarını okşardı. Böylesi değildi. Dalgın bir elin yavaştan gezintisiydi bu.” *(Aylak Adam, Yusuf Atılgan)*

Bu parçayla ilgili olarak

I. Yazar, kahramanın sevgi arayışını açıklarken psikoloji biliminden yararlanmış.

II. Yazar, dış dünyadaki gerçeği birebir anlatmıştır.

III. Yazar bir gerçeğe ulaşmaya çalışmış, ortaya koyduklarını ispatlama yoluna gitmiştir.

IV. Yazarın amacı bugün, yarı kısaca her zaman insanları heyecanlandırıp onlara estetik haz vermektir.

V. Yazarın dile getirdiği gerçek, yoruma dayanan ferdi ve subjektif bir gerçektir.

Aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) I - II - III

B) I - IV - V

C) II - III - V

D) II - IV - V

E) III - IV - V

Şekil 7. “Çoktan Seçmeli” s.9

1.ünite bölümün ilk sorusunda Oğuz Atay'ın "Korkuyu Beklerken" eserinden bir kısım ile Ömer Seyfettin'in "Pireler" eserinden bir kısım verilerek iki metin arasındaki ortak özelliğin seçeneklerde bulunması istenmiştir. Burada öğrencinin yapması gereken ilk iş, metinleri okuyup anlamaktır. Doğru okunmayan ve anlaşılmayan bir metnin özelliklerinin bulunması mümkün değildir. Dolayısıyla bilgi okuryazarlığı göze çarpmaktadır. Metinler okunduktan sonra metinler arası analiz ve değerlendirme yapılması gerektiğinden eleştirel düşünme, burada devreye girmektedir.

Açık Uçlu Sorular

Aşağıda yer alan metni okuyarak soruları cevaplayınız.

GAMSIZIN ÖLÜMÜ

O sabah ana mektebinin bahçesinde fevkalade bir telaş ve canlılık vardı. Talebe bayramı günüydü. İlk ve orta mektepler, kabile kabile marşlar söyleyerek sokaklardan geçiyor, şehrin uzak mesirelerine dağılıyorlardı. En ihtiyar talebesi altı yaşında olan bu ana mektebinin o kadar uzaklara götürülmesine imkân yoktu. Onlar, bayramlarını –kendî minimini ve paytak adımlarıyla- yirmi dakika çeken bir dere kenarında yapacaklardı.

Hazırlık, dehşetti. Bahçe, renk renk elbiselerle canlı bir çiçek tarlasına dönmüştü. Erkek çocuklar, yeni potinlerini siliyorlar, kızlar birbirlerinin saçlarını düzeltiyorlar, çözülmüş kuşaklarını bağlıyorlar, düğmelerini ilikliyordular. Altı yaşında bir kız, taş merdivenin basamağına oturmuş, dört yaşında bir öksüz, arkadaşının sökkük gömleğini dikmeye çalışıyordu.

Nihayet hazırlık bitti, kabile yola düzeldi. Bir elleriyle, taburda arkadaşlarının ellerini tutuyorlar, ötekiyle renkli paketler, minimini sepetler içinde yiyecekleri, oyuncaklarını taşıyorlardı.

Sokaklarda fazla gürültü, intizamsızlık olmasın diye öğretmenler, çocuklara marş söyletmeğe başlamışlardı. Büyükler, göğüslerinin bütün kuvveti, kalplerinin bütün sevinciyle bağırıyorlar, küçükler, yürümekte olduğu gibi, şarkı söylemekte de geri kalıyorlar, eğlenceli bir karışıklık oluyordu.

Tabur, sokaklardan geçerken pencereler açılıyor, kadın başları sarkıyor, dükkânlardan satıcılar çıkıyordu. Bu ana mektebinin bütün gezintilerde olduğu gibi, alay başını yine "Gamsız" çekiyordu.

Gamsız, sarı tüylü ihtiyar bir mahalle köpeğiydi. İnsan gibi anlayışlı, fakat insandan daha vefakâr bir mahlûktu.

Galiba serseri ve kalender meşrebi için ona mahallede "Gamsız" demişlerdi. Fakat hakikatte o, köpeklerin en gamlısı idi, birkaç sene evvel büyük bir mateme uğramıştı. Dört yavrusunun birden zehirlendiğini, gözünün önünde kıvrana kıvrana öldüğünü görmüştü. Onları götüren süprüntü arabasının arkasından uzak mahallelere gitmiş, bir hafta geri dönmemişti.

Reşat Nuri Güntekin

1. *Gamsızın Ölümü* adlı hikâyenin türünü belirleyiniz.

.....

2. *Gamsızın Ölümü* adlı hikâyenin bu bölümünden nasıl bir olay örgüsü çıkarılabilir?

.....

3. *Gamsızın Ölümü* adlı hikâyenin bakış açısını belirleyiniz.

.....

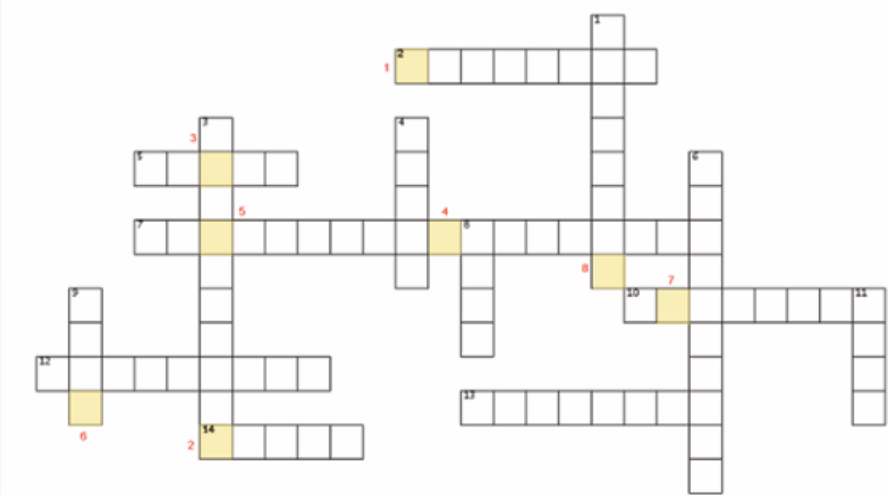
Şekil 8. "Açık Uçlu Sorular" s.11

Açık uçlu sorular bölümlerinde, verilen metinlerin okunması ve metinlere bağlı olarak sorulan sorulara öğrencinin cevap vermesi beklenmektedir. Örnek olması açısından verilen 1.ünite açık uçlu soru bölümünde Reşat Nuri Güntekin'in "Gamsızın Ölümü" adlı eserinden bir bölüm verilmiş ve öğrencilerden bu metinden hareketle çözmeleri gereken üç soruyu yanıtlamaları istenmiştir.

Birinci açık uçlu soruda, yukarıda verilmiş olan hikâyenin türünün belirlenmesi istenmektedir. Bu sorunun cevabının doğru bir şekilde yazılı olarak, seçeneksiz, ipucu olmadan ifade edilebilmesi için öğrencinin hikâye türleri bilgisini edinmiş olması (bilgi okuryazarlığı) gerekmektedir. Sahip olduğu bilgiyi, verilmiş olan parçaya göre analiz etmesi yani eleştirel düşünme sorunun çözümü için ikinci adımı ifade etmektedir. Cevabın açık ve anlaşılır olması, bununla birlikte kurallara uygun şekilde oluşturulması da yazılı iletişim becerisine girmektedir.

Bil-Bul-Çöz

Aşağıda yer alan bulmaca etkinliğini yaparak anahtar kelimeyi bulunuz.

SOLDAN SAĞA
2. Malzemesi dil olan güzel sanatlar dalı.
5. Göndericinin düşüncelerinin, isteklerinin, duygularının görsel veya işitsel hâle dönüşmüş şekli.
7. Durum hikâyesinin Türk edebiyatındaki en önemli temsilcisi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA
1. 1860-1896 yılları arasındaki edebiyat dönemi.
3. *Memleket Hikâyeleri*, *Gurbet Hikâyeleri* adlı hikâyelerin Karay soyadlı yazarı.
4. Hikâyede olayın başlangıcından bitişine kadar geçen süre.

Şekil 9. "Bil-Bul-Çöz" s.12

“Bil-Bul-Çöz” olarak adlandırılan etkinlikte, öğrencinin soruların cevaplarını hatırlaması ve bulmacadaki yönergelere uygun şekilde kutulara yazması istenmektedir. Örnek olması açısından 1.üniteden alınan bölüm üst kısımda verilmiştir. Öğrencinin ipuçlarından hareketle bulmacanın analiz edilmesi anahtar kelimeyi oluşturan harflerin bulunması ve mantıklı bir şekilde doğru boşluklara yazılması eleştirel düşünme ve problem çözme becerisini gerektirir. Bilgi okuryazarlığı ve yaratıcı düşünme de gereken diğer becerilerdir.

Şekil 10. “Kelime Avı” s.13

Yazılı materyalin bir bölümü de “Kelime Avı” olarak adlandırılmıştır. Bu bölümde ünite ile ilgili birbirinden bağımsız olarak cevaplandırılması gereken değişen sayılarda soru bulunmaktadır. 1.üniteden alınan örnekte “Bil-Bul-Çöz” etkinliği ile benzerliği göze çarpsa da dikkatli bakıldığında aslında soruların cevaplarının harfleri karışık olsa da verilmiş olduğu görülmektedir. Bu yönüyle daha kolay çözülebilir olduğu düşünülse de cevapların birbirlerinden ayrı oluşu, bir cevabın başka bir cevaba ipucu olmasını engellediği ortaya çıkmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında öğrencinin bir bilgiye sahip olması (bilgi okuryazarlığı), verilenleri analiz edebilmesi (eleştirel düşünme) ve karışık hâlde verilen harfleri doğru sıralayabilmesi (yaratıcı düşünme becerisi) gerekir.

Çalışma defterlerine sıralama açısından bakıldığında hem çeşitlilik hem zorluk hem de yoklanan beceriler açısından bir artış olduğu görülmektedir. Ele alınan ünitelerden 1.ünitede sadece yukarıda bahsedilen bölümler yer alırken 4.ünite de farklı olarak “Eşleştirme II, Beceri Temelli I, Beceri Temelli II”

bölümlerinin de olduğu tespit edilmiştir. 8.ünitelerde de “Açık Uçlu Sorular II, Doğru-Yanlış I, Doğru-Yanlış II” bölümlerinin diğer ünitelerden farklı olarak materyale eklendiği de bilinmektedir.

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

GÜN OLUR ASRA BEDEL

Sarı-Özek'in yerlileri olan Kazaklar ise ülkelerini terk etmemiş. Yeni yeni kuyular kazıp su buldukları yerlerde toplanmışlar. Yine de pek تنها imiş. Sarı-Özek ancak savaştan sonra, su taşıyan tankerler işe koyulduğu zaman başlamış. Tanker sürücüsü bölgeyi iyi tanırsa otlakta, üç dört ayrı yerdeki sürülerin su ihtiyacını karşılıyormuş. Büyük sürü sahipleri, çevredeki sovhozlar ve kolhozlar o zamanlar buralarda mandıralar kurmayı, böyle bir yatırımın neye mal olacağını ve risklerini bile düşünmüşler. İyi ki bunu düşünürken epey zaman kaybetmişler ve bu arada Ana-Beyit yakınlarında bir şehir oluşmuş. “Posta Kutusu” diyorlardı bu adsız şehre. “Posta Kutusu’na gittim.”, “Posta Kutusu’ndan geldim.”, “Posta Kutusu’ndan şunu aldım, bunu aldım.” diyorlardı. Posta Kutusu zamanla büyümüş, bir asfalt yolla bir yandan uzay üssüne, öbür yandan demir yoluna bağlanmış ve buraya yabancıların girmesi yasaklanmıştı. İşte Sarı-Özek’te bu defa endüstrileşmiş bir yerleşim kurulması böyle olmuştu.

Orada geçmişten kalan tek iz Ana-Beyit mezarlığı idi. Devenin çift hörgücü gibi tıpatıp birbirine benzeyen ve bu yüzden Ekiz Tübe (İkiz Tepe) denilen iki tepenin üzerindeydi Ana-Beyit. Bu mezarlık bölgenin en kutsal mezarlığı sayılıyordu. Eskiden bazı aileler ölümlerini buraya öyle uzak yerlerden getirirlerdi ki cenaze alayı geceyi bozkırda geçirmek zorunda kalırdı. Ve ölünün yakınları merhumu Ana-Beyit’e gömmüş, ona böyle saygı gösterebilmiş olmaktan haklı bir gurur duyardı. Halk içinde en çok sayılan, sevilen, bilgili, haklı bir üne sahip insanlar buraya gömülürlerdi. Her şeyi bilen ve bölgeyi çok iyi tanıyan Yelizarov bu mezarlığa ‘Sarı-Özek Ana Kabri’ derdi.

O gün, Boranlı demiryolu istasyonundan çıkıp bozkırda ilerleyen develi, traktörlü, kazma makineli ve köpekli tuhaf cenaze alayı, işte oraya gitmekteydi.

Cengiz Aytmatov, Gün Olur Asra Bedel

1. Yazarın eserinde, yaşadığı coğrafyanın geçmişine ve diğer özelliklerine dair bilgiler vermesinin gelecek nesiller açısından faydaları neler olabilir? Görüşlerinizi gerekçeleri ile ifade ediniz.

Şekil 11. “Beceri Temelli” s.16

Yukarıda örnek olarak 4.ünitelerden verilen beceri temelli 1. soruda öğrencinin verilen metni okuması ve metinden hareket ederek cevabı kendi cümleleriyle, doğru bir şekilde yazması istenmektedir. Sorunun çözümü için tüm bu istenenlere bakıldığında eleştirel düşünme ve problem çözme, bilgi okuryazarlığı, iletişim, yaratıcı düşünme becerilerinin kullanılması gerekmektedir.

Aşağıdaki sözcüklerin yazımının doğru olup olmadığını tespit edip işaretleyiniz. Yazımı yanlış olan sözcüklerin doğru şekillerini pembe kutuya yazınız.

AKLI SELİM	→	D	Y ✓	→	AKLİSELİM
BAŞAKTÖR	→	D	Y	→	
CANAYAKIN	→	D	Y	→	
ANADİL	→	D	Y	→	
ENTELEKTÜEL	→	D	Y	→	
HUZUR EVİ	→	D	Y	→	
BİLİNÇALTI	→	D	Y	→	

Şekil 12. “Doğru-Yanlış” s.24

8.üniteye eklenen “Doğru-Yanlış I” bölümünde yazımı sıkça karıştırılan kelimeler verilmiştir. Öğrenciden, yazımı doğru olan kelime için onay vermesi; yanlış yazılan kelime için verilen kutucuğa kelimenin doğru hâlinin yazması beklenmektedir. Başarılması gereken durumlar düşünüldüğünde bu etkinlikte bilgi okuryazarlığı ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin yoklandığı anlaşılmaktadır.

2.Alt Probleme Dair Bulgular

Bu bölümde OGM internet adresinde ortaöğretim öğrencilerinin faydalanması amaçlı yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinden 10. sınıf çalışma defterleri 1, 4 ve 8.ünitelerindeki etkinliklerin P21 becerilerinden hangisini/hangilerini karşıladığı incelenip gösterilmiştir.

Tablo 2.

10. sınıf incelenen ünitelerdeki 21.yüzyıl becerileri verileri.

21.yüzyıl becerileri	Adedi
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	139
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	91
Yaşam ve Meslek Becerileri	3
Toplam	233

Tablo 2 incelendiğinde 21.yüzyıl becerilerinden öğrenme ve yenilenme ana başlığı altındaki alt başlıklardan eleştirel düşünme ve problem çözmeye 88, iletişim ve iş birliğine 28, yaratıcılık ve yeniliğe 23; bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan bilgi okuryazarlığına 88, bilgi ve teknoloji okuryazarlığına 3; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan girişimcilik ve öz yönetime 3 kez yer verildiği görülmektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan medya okuryazarlığına; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan sosyal ve kültürlerarası becerilere, esneklik ve uyum becerilerine, üretkenlik ve hesap verilebilirliğe, liderlik ve sorumluluğa yer verilmemiştir.

1.ünitenin “Hatırlıyor muyum?, eşleştirme, boşluk doldurma, çoktan seçmeli, açık uçlu sorular, bil-bul-çöz, kelime avı” bölümlerinden oluştuğu görülürken 4.ünitede bu bölümlere ek olarak “Eşleştirme II, beceri temelli I, beceri temelli II” bölümleri bulunmaktadır. 8.ünitede ise sayılan bölümlere “Açık uçlu sorular II, doğru-yanlış I, doğru-yanlış II” bölümleri eklenmiştir. Aşağıda materyalden örnek sorulara ve bu soruların yansıttığı becerilere yer verilmiştir.

 Hatırlıyor muyum?

Aşağıda verilen bilgileri hatırlama düzeylerine göre işaretleyiniz. Puanlarınızı toplayıp aşağıdaki ölçeğe göre kendinizi değerlendiriniz.

1

İnsan yaşamını konu alan ve dili bir araç olarak kullanan edebiyatın tarih, felsefe, coğrafya, psikoloji, psikiyatri, sosyoloji gibi bilimlerle ilişkisi vardır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

2

Dini hayat, edebî dönemleri belirleyen etkenlerden biridir. Edebiyatın dinî hayata, dinî hayatın da edebiyata ve dile etkisi vardır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

3

Türk edebiyatının dönemlere ayrılmasında dil, din, tarihi olaylar, coğrafya, lehçe ve şive farklılıkları etkili olmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Şekil 13. “Hatırlıyor muyum?” s.3

İncelenmekte olan yazılı materyal çeşitli bölümlerden oluşurken ilk bölüm “Hatırlıyor muyum?” ismiyle yer almaktadır. İsminden de anlaşılacağı üzere bu bölüm öğrencinin söz konusu üniteye öğrendiği bilgilerin ne kadarını hatırladığı ile ilgilidir. Bölümde değişen sayılarda bilgi yer almaktadır. Öğrenci bilgileri hatırlama düzeyine göre kendine 0 ile 2 arasında puan vermektedir. Bilgiyi gerektiği gibi hatırlıyorsa 2 puan, kısmen hatırlıyorsa 1 puan, bilgiyi hiçbir şekilde hatırlamıyorsa 0 puan olarak not alır. Tüm bilgileri kontrol ettikten sonra bireyin almış olduğu toplam puana göre hareket etmesi beklenmektedir. Öğrencinin toplam puanı örnek olarak yukarıda 1.üniteden verilen bölümde 30-24 puan aralığında ise konuyu tekrar etmesi gerekmez. 23-20 puan aralığında ise konuya çalışması gerekir. Puan 19-0 aralığında ise konuyu tekrar etmesi öğrenciden istenen davranıştır. Değerlendirme ölçeğinde yer alan karekodlar sayesinde öğrenci eksik olduğu konu/konular ile ilgili konu özet/özetlerine ulaşabilmektedir. Tüm bu bilgiler ve beklenen davranışlar göz önüne alındığında öğrencinin sahip olduğu bilgiyi hatırlamaya çalışması, bilgiye sahip olma derecesini analiz etmesi (eleştirel düşünme) ve etkinlik sonrası değerlendirme ölçeğine uygun hareket

etmesi (öz yönetim) hedeflenmektedir. Öğrencilerin bilgiyi anlayabilmeleri ve yorumlayabilmeleri bilgi okuryazarlığını içermektedir. Karekod vasıtasıyla konu tekrarlarına ulaşılabilmesi ise teknoloji becerisi gerektirir.

Eşleştirme

Verilen kavramları aşağıdaki kutucukların içindeki açıklamalarıyla eşleştirip kavramın başındaki harfleri kutucuğun yanındaki yuvarlağın içine yazınız.

1	Gazel Nâm u nişâne kalmadı fasl-ı bahârdan Düşdi çemende berg-i dîraht i'tibârdan Eşcâr-ı bağ hırka-i tecride girdiler Bâd-ı hazân çemende el aldı çenârdan Bâkî	Batı Etkisindeki Türk Edebiyatı A
2	Nefes Dost senün yüzünden özge Ben kible-i cân bilmezem Pîrin hüsnünü severem Bir gayr-ı imân bilmezem Bana derler ki şeyâtîn Senün yolını azdırur Ben şu zerrak sofulardan Gayn bir şeytan bilmezem Kaygusuz Abdal	İslamiyet Etkisindeki Türk Edebiyatı B
3	Kosuk Keldi esin esneyü Kadka tükel osnayu Kirdi bodun kasnayu Kara bulut kükreşür Kar buz kamug erüşdi Taglar suvı akışdı Kökşin bulut örüşdi Kayguk bolup ügrişür	İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı C
4	BÜYÜYÜP GİDEN HÜZÜN'E bir güzel aşk yılının ortasında bir kestane ekerim büyür gider ortaçağdan bir deniz hartasında bir iki harf bulurum büyür gider biliyorum ikimiz arasında bir deste gül mü ne var büyür gider Turgut UYAR	İslamiyet Etkisindeki Türk Edebiyatı Ç

Şekil 14. “Eşleştirme” s.6

Materyalin bir başka bölümü olan eşleştirmede farklı sayılarda ifadeler verilmekte ve bu ifadelerin uygun diğer ifadelerle eşleştirilmesi istenmektedir. 1.üniteden alınan yukarıdaki örnekte Bâkî, Kaygusuz Abdal, anonim ve Turgut Uyar'a ait dört şiir parçası verilmiştir. Bu dört eser, karşısında harflerle kodlanmış şekilde (a, b, c, ç) verilmiş Türk edebiyatı dönem adlarıyla doğru şekilde eşleştirilmesi öğrenciden beklenen davranıştır. Dönem özelliklerinin ve şairlerin bilinmesi/hatırlanması etkinlik için en gerekli beceridir. Bununla birlikte öğrencinin

dönemler ile şairleri eşleştirebilmek için şiirleri doğru şekilde (eleştirel düşünme) analiz edebilmelidir.

 Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen kelimeleri metinde uygun olan boşluklara yazınız.

Genç Kalemler	Küçük Şeyler	halk	divan	1932
1923	Fransız	Letâif-i Rivâyât	Osmanlı Türkçesi	Haname
Türkiye Türkçesi	Geçiş	Uygur	Kiril	Arap
çatışma	Kök Türk	1928	Eski Anadolu Türkçesi	
Arap	nesir	Leyla vü Mecnun		
	İran			

1. Dilde sadeleşme hareketi, 1911'de dergisinde "Yeni Lisan" makalesinde ileri sürülen görüşler doğrultusunda başlamıştır.
2. İçinde birçok hikâye olan, Türk edebiyatında Batılı anlamda ilk hikâye örneklerinden kabul edilmektedir.
3. Mesnevi, divan edebiyatına ait bir nazım şeklidir. edebiyatından Türk edebiyatına geçen bir nazım şeklidir.

Şekil 15. "Boşluk Doldurma" s.7

"Boşluk Doldurma" bölümünde içinde bilgi eksikliği olan değişen sayılarda cümle bulunmaktadır. Bu eksik cümlelere yerleştirilmesi istenen kelime/kelime grupları da öğrenciye verilmiştir. 1.üniteden alınmış yukarıdaki örnekte on iki cümle bulunmaktadır. Cümle içinde bir/birden fazla (toplamda on sekiz) boşluk bırakılmış, öğrencinin ipucu olarak verilmiş olan yirmi üç kelime/kelime grubundan uygun olanı doğru boşluğa yazması istenmiştir. Etkinliğin doğru ve eksiksiz şekilde tamamlanabilmesi için gerekli bilginin analiz edilmesi, kelime/kelime grupların anlamlarının bilinmesi beklenmektedir. Kelime/kelime gruplarının analiz edilerek mantıksal bir düzende uygun boşluklara yazılması da gerekli olan diğer beceridir. Dolayısıyla bilgi okuryazarlığı ve eleştirel düşünme becerileri yoklanmaktadır.

1

I	II
<i>Arapça Şiirler</i>	Samipaşazade Sezai
<i>Türkçe Mektuplar</i>	Ömer Seyfettin
<i>Küçük Şeyler</i>	Fuzuli
<i>Uzun Hikâye</i>	
<i>Yüksek Ökçeler</i>	

Yukarıda verilen eserler ve yazarlar eşleştirildiğinde hangi eser dışarıda kalır?

A) *Arapça Şiirler*
B) *Türkçe Mektuplar*
C) *Küçük Şeyler*
D) *Uzun Hikâye*
E) *Yüksek Ökçeler*

Şekil 16. “Çoktan Seçmeli Sorular” s.8

Beşer seçenekli çoktan seçmeli soruların olduğu bölümdeki soru sayısı ünitelere göre değişen sayılardadır. 1.üniteden alınmış yukarıdaki örnek soruda beş eser (Arapça Şiirler, Türkçe Mektuplar, Küçük Şeyler, Uzun Hikâye, Yüksek Ökçeler) ve karşılarında eser sahiplerinin isimleri (Samipaşazade Sezai, Ömer Seyfettin, Fuzuli) karışık olarak verilmiştir. Öğrenciden eşleştirme yapması ve eşleşemeyen eseri bulması istenmiştir. Bu durum düşünüldüğünde öğrencinin şair/yazarları ve eserlerini biliyor olması ve bilgilerini analiz etmesi gerekmektedir. Bilgi okuryazarlığı ile eleştirel düşünme becerisi sergilenmelidir.

Açık Uçlu Sorular

Aşağıda yer alan metni okuyarak soruları cevaplayınız.

ŞEFKATE İMAN

Açtı. Ahmet Reşit, iki günden beri, kırk sekiz saattir, yerinden kovulmuş ihtiyar, serseri bir köpek gibi, tanımadığı sokaklarda, bilmediği mahallelerde dolaşıyordu. "Bir parça ekmek..." diye çaldığı kapıların hepsinden kovulmuştu. Satacak şeyi de yoktu. Bir kapının eşiğine oturdu. Soğuktan donan elleriyle midasını bastı. "Artık ben ölmeliyim!" dedi.

Aslında Mülkiye'den Hukuk'tan birinci çıkmıştı. Hatta Avrupa'da, Sorbonne'da da, harikuladeliğini gösterdi, profesörleri şaşırttı. Nihayet Hariciyeye girdi. Konsolos oldu. Sonra... Evet, sonra... Evlenmişti. Ayrılmıştı. Bütün insanlar onu birdenbire aforoz etmişler, hayatta yapayalnız bırakmışlardı. İşsiz, parasız, meys kalınca tanıdıklarının etrafından hızlıca kaçmışlardı.

Oturduğu eşikten kalktı. Deniz tarafına saptı. Karşısına birkaç gölge çıktı. Ona,

"Dur!..." diye bağırıldılar.

Gayri ihtiyari durdu:

"Ellerini yukarı kaldır!"

Bunlar hırsızlardı. Ellerini yukarı kaldırdı. Yanına yaklaşanlar üzerine aradılar. Bir şey bulamayınca sordular.

"Hiç paran yok mu?"

"Yok."

"Burada ne arıyorsun?"

"Hiç."

"Doğru söyle..."

"Hiç" dedi, "yatacak yerim yok da, dolaşıyorum."

Gölgelerden biri,

"Öyleyse bizimle beraber gel!" emrini verdi.

Biraz gittikten sonra, ona bir köşe başını göstererek,

"Sen burada dur!" dediler.

Bulunduğu yere çöktü. Başını iki elleri arasına aldı. Gözlerini kapadı. Bir süre kadar böyle durdu. Hırsızlar tekme ile dalgınlığından uyandırdılar:

"Uyudun mu be?..."

"Uyumadım."

"Kalk, haydi."

.....

Doğruldu. Gayri ihtiyari yine onların arkasından yürümeye başladı. Bu sefer biraz hızlı gidiyorlardı. Bir fenerin dibinde durdular. Ona bir kâğıt uzattılar:

"Ne ne?" diye sordu.

"Al ulan, senin hakkın!"

"Ne hakkı?..."

"Al be!..."

Titreyerek elini uzattı, kâğıdı aldı. Reşit, verdikleri kâğıda baktı. Bu, iki buçuk liralık bir banknottu.

Ömer Seyfettin

1. Yukarıdaki metnin türünü bulup türü en az üç maddeyle açıklayınız.
2. Metindeki anlatıcıyı bularak anlatıcının hangi tip bakış açısına sahip olduğunu metinden örneklerle belirtiniz.
3. Metni oluşturan temel çatışmayı ve buradan hareketle temayı bulunuz.

Şekil 17. "Açık Uçlu Sorular" s.10-11

Açık uçlu soruların yer aldığı bölümde, öğrencinin verilen metni doğru okuması ve çıkarımlar yapması istenmektedir. 1.üniteden alınmış yukarıdaki örnek bölümde soruların çözümü için verilen metin, Ömer Seyfettin'in "Şefkate İman" eseridir. Bu metinden hareketle çözülmesi istenen;

Açık uçlu soruda metnin türünün bulunması ve bu belirleme esnasında dikkate alınması gereken en az üç madde yazılması beklenmektedir. Öğrencinin öncelikle metni doğru ve dikkatli bir şekilde okuması gerekmektedir. Metni analiz edebilmesi, metin türleri özelliklerini bulabilmesi, yorumlayabilmesi (eleştirel

düşünme); sonrasında ise metnin türünü tespit edebilmesi (bilgi okuryazarlığı) de fiile dökülmesi beklenen diğer bir beceridir.

Açık uçlu soruda anlatıcının ve anlatıcının hangi tip bakış açısına sahip olduğunun yazılması istenmiştir. Bu soruda ortaya konulması beklenen beceri bilgi okuryazarlığıdır. Ancak bu becerinin metinden örneklerle desteklenmesi ise eleştirel düşünme becerisini kullanmayı gerekli kılmaktadır.

Açık uçlu soruda ise öğrencinin metindeki temel çatışmayı ve temayı bulup yazması beklenmektedir. Metnin temasının yazılması bilgi okuryazarlığına girmektedir. Bununla beraber metnin analiz edilmesi, metni oluşturan çatışmaların tespiti eleştirel düşünme becerisini kullanmayı içerir. Ayrıca tüm bu cevapların doğru ve yanlışsız bir şekilde ifade edilmesi ile öğrencinin metinden yola çıkarak kendi cevaplarını oluşturması iletişim ile yaratıcılık da gerektirmektedir.

Bil-Bul-Çöz

Aşağıda yer alan bulmaca etkinliğini yaparak anahtar kelimeyi bulunuz.

SOLDAN SAĞA **YUKARIDAN AŞAĞIYA**

6. Güzellik duygusu ile ilgili olan.

10. Ozanların çaldığı telli Türk sazı.

11. Türklerin VIII. yüzyıldan XIII. yüzyıla kadar kullandıkları tek yazı dili.

1. Divan edebiyatı nazım birimi.

2. "İskendername" adlı eseri kaleme alan sanatçı.

3. 1928'de kullanılmaya başlanan alfabe.

4. Divan Edebiyatı Dönemi'nde roman ve hikâyenin yerini tutan uzun soluklu eserler.

Şekil 18. "Bil-Bul-Çöz" s.12

“Bil-Bul-Çöz” isimli etkinliklerde ise yukarıda 1.üniteden alınmış örnekteki gibi cevaplarının soldan sağa ya da yukarıdan aşağıya yazılması istenen sorular bulunmaktadır. Öğrencinin verilen ipuçlarından hareketle cevabı analiz ederek doğru yere yazabilmesi, sorunun cevabı olabilecek cevapları denemesi, bulunması istenen doğru cevabı yazması gerekmektedir.

Şekil 19. “Kelime Avı” s.13

“Kelime Avı” olarak isimlendirilen bölümlerde 1.üniteden alınmış yukarıdaki örnekteki gibi birbirinden bağımsız çözülmesi gereken sorular sorulmuştur. Bulunması gereken cevapların harfleri karıştırılarak öğrenciye ipucu olarak verilmiştir. Ayrıca cevapların yazılması istenen kutulardan bazıları renkli bir şekilde verilmiştir. Bu renkli kutulara gelecek olan harfler bir anahtar kelime oluşturacaktır. Tüm bu istenenler ışığında bakıldığında öğrencinin soruda verilen konu hakkında bilgi sahibi olması gerekmektedir. İpucu olarak verilen harflerin analiz edilip doğru kelimenin ve anahtar kelimenin de bulunması olasıdır. Etkinliğin çözümü için bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, yaratıcılık gereken becerilerdendir.

1. Metin

Çanakkale Şehitlerine

Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı dünyâda eşi?
En kesif orduların yükleniyor dördü beşi,
-Tepeden yol bularak geçmek için Marmara'ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacak bir karaya.
Ne hayâsızca tahaşşüd ki ufuklar kapalı!
Nerde -gösterdiği vahşetle "Bu: Bir Avrupalı!"
(...)
Öteden sâikalar parçalıyor âfâkı;
Beriden zelzeleler kaldırıyor a'mâkı;
Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin;
Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin.
Yerin altında cehennem gibi binlerce lağam;
Atılan her lağamın yaktığı: Yüzlerce adam.
Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer;
O ne müthiş tipidir: Savrulur enkâz-ı beşer...
Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak,
Boşanır sırtlara, vadilere, sağnak sağnak.
Saçıyor zırha bürünmüş de o nâmerd eller

Kelime Dağarcığı:

afak: Ufuklar. âgûş: Kucak. a'mak: Derinlikler. beşer: İnsan. enkâz: Yıkıntı. kesif: Yoğun. sâika: Yıldırım. şühedâ: Şehitler. tahaşşüd: Birikme, yığılma.

2. Metin

Çanakkale Şehitlerine Şiiri Nasıl Yazıldı?

(...)

Necid çöllerinde günlerce devam eden bu meşakkatli yolculuktan sonra El-Muazzam istasyonuna varan kafilé artık rahatlamıştır. Teşkilat-ı Mahsusa reisi Eşref Bey, buradan hemen Başkumandan ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'yı arar. Şam-Halep-Medine telgraf hattı açılınca Enver Paşa ile şifreli bir konuşma gerçekleştirir. Reseptörün bir taraftan aldığı, bir taraftan çözdüğü bu telgraf metni gözleri yaşartır. Çünkü Enver Paşa Çanakkale'de kazanılan büyük zaferi müjdelemektedir. Eşref Bey'in amacı müjdeyi bir an önce Akif'e ulaştırmaktır ve öyle yapar: "Üstâd... Aziz Üstâd... Size hayatımın en büyük müjdesini vereceğim. Bana bu saadeti bahşeden Cenâb-ı Hakk'a nasıl şükredeceğimi bilemiyorum. Çanakkale'de muhteşem bir zafer kazandık. Sizin duanız makbul oldu. Düşman, o muazzam donanmasını da beraberince alarak, mağlup ve mahkur Boğaz'ı terk etti. İstanbul kurtuldu, vatanın şeref ve haysiyeti halas oldu." O ana kadar, heykelleşmiş bir şekilde duran Akif birden coşar, dostunun boynuna atılır. Koca Akif, Eşref Bey'in omzunda masum bir çocuk gibi hıçkırığa hıçkırığa, sarsılı sarsılı ağlar. Bu büyük müjdenin akşamında Akif'in gözüne uyku girmez ve Allah'a Çanakkale Destanı'nı yazmadan canını almaması için dua eder/yalvarır.

(...)

Cemal Kutay, *Necid Çöllerinde Mehmet Akif*

1. Mehmet Âkif'in Allah'a *Çanakkale Destanı*'nı yazmadan canını almaması için dua etmesi ile yapay destanların oluşumu arasında nasıl bir bağ kurulabilir? Açıklayınız.

Şekil 20. "Beceri Temelli" s.16-17

Beceri temelli soru bölümlerinde öğrencinin verilen metinlerden ya da bilgilerden yola çıkarak açık uçlu soruları çözmesi beklenmektedir. Bölüm soruları görünüş olarak açık uçlu etkinlik sorularına benzemektedir ancak bu bölümde

soruların zorluk düzeyi daha yüksektir. Ayrıca 21.yüzyıl becerilerinin daha fazlasına ihtiyaç vardır. 4.üniteden alınmış yukarıdaki beceri temelli soru örneğinde Mehmet Akif Ersoy'un "Safahat" ve Cemal Kutay'ın "Necid Çöllerinde Mehmet Akif" eserlerinden kısımlar verilmiştir. Öğrencinin bu metinlerden hareketle ve yapay destanlar ile ilgili bilgilerini kullanarak çıkarım yapması istenmektedir. Öğrencinin konu ile ilgili bilgi sahibi olması, kendi bilgilerini ve yukarıdaki metinleri analiz etmesi, kendi çıkarımlarını ve düşüncelerini doğru ve anlaşılır bir şekilde ifade etmesi gerekmektedir. Bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve iletişim becerileri çözümde kullanılmalıdır.

Aşağıdaki sözcüklerin yazımının doğru olup olmadığını tespit edip işaretleyiniz. Yazımı yanlış olan sözcüklerin doğru şekillerini pembe kutuya yazınız.

ALTGEÇİT	→	D	✓	→	ALT GEÇİT
ÖN SÖZ	→	D	Y	→	
BİR KAÇI	→	D	Y	→	
BASIM EVİ	→	D	Y	→	
YERALTI (Yüzey)	→	D	Y	→	
BAŞKAHRAMAN	→	D	Y	→	

Şekil 21. "Doğru-Yanlış" s.24

10.sınıf 1. ve 4.ünitelerde olmayıp 8.ünitede bulunan "Doğru-Yanlış I" bölümlerinde öğrencilere çeşitli konularla ilgili bilgiler verilip bu bilgilerin doğru ya da yanlışlığının işaretleme ve yazım yoluyla ifadesi öğrencilerden beklenmektedir. Yukarıda verilen örneklerde iki farklı etkinlik bulunmaktadır. Etkinliklerin birinde kelime yazılışları sorulurken, diğerinde ise noktalama işaretleri ile ilgili verilen bilgilerin doğruluğu ve yanlışlığının tespiti istenmektedir. Öğrenci bu etkinliği yaparken konu hakkında bilgi sahibi olmalı ve bilgilerini analiz edip doğru sonuca ulaşmalıdır.

3.Alt Probleme Dair Bulgular

Bu bölümde, OGM internet adresinde ortaöğretim öğrencilerinin faydalanması amaçlı yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinden 11.sınıf çalışma defteri 1., 4. ve 8. ünitelerindeki etkinliklerin P21 becerilerinden hangisini/hangilerini karşıladığı incelenip gösterilmiştir.

Tablo 3.

11. sınıf incelenen ünitelerdeki 21.yüzyıl becerileri verileri.

21.yüzyıl becerileri	Adedi
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	149
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	102
Yaşam ve Meslek Becerileri	3
Toplam	254

Tablo 3 incelendiğinde 21.yüzyıl becerilerinden öğrenme ve yenilenme ana başlığı altındaki alt başlıklardan eleştirel düşünme ve problem çözmeye 99, iletişim ve iş birliğine 30, yaratıcılık ve yeniliğe 20; bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan bilgi okuryazarlığına 99, bilgi ve teknoloji okuryazarlığına 3; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan girişimcilik ve öz yönetime 3 kez yer verildiği görülmektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan medya okuryazarlığına; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan sosyal ve kültürlerarası becerilere, esneklik ve uyum becerilerine, üretkenlik ve hesap verilebilirliğe, liderlik ve sorumluluğa yer verilmemiştir.

1.ünitenin “Hatırlıyor muyum?, eşleştirme, boşluk doldurma, çoktan seçmeli, açık uçlu sorular, bil-bul-çöz, kelime avı” bölümlerinden oluştuğu görülürken 4.ünitede bu bölümlere ek olarak “Eşleştirme II, beceri temelli I, beceri temelli II” bölümleri bulunmaktadır. 8.ünitede ise sayılan bölümlere “Açık uçlu sorular II, doğru-yanlış I, doğru-yanlış II” bölümleri eklenmiştir. Aşağıda materyalden örnek sorular ve bu soruların yansıttığı beceriler verilmiştir.

?

Hatırlıyor muyum?

Aşağıda verilen bilgileri hatırlama düzeylerine göre işaretleyiniz. Puanlarınızı toplayıp aşağıdaki ölçeğe göre kendinizi değerlendiriniz.

1

Toplumu etkileyen edebiyat, aynı zamanda toplumdan etkilenir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

2

Bir toplumun dili, dini, siyasal yapılanması, ekonomik düzeyi, sosyal tabakalaşma biçimi, toplumsal değişim ve dönüşümü gibi pek çok unsurla o toplumun edebiyatı arasında ilişki vardır.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

3

Klasisizmde , sağduyuya ve ahlak ilkelerine büyük önem verilir. Konular tarihten ve mitolojiden alınır. Bu akımda en çok tiyatro (trajedi ve komedi), şiir ve fabl türlerinde eserler verilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

Kismen Hatırlıyorum
1 Puan

Hatırlamıyorum
0 Puan

Şekil 22. “Hatırlıyor muyum?” s.3

Araştırmaya esas yazılı materyal, çeşitli isimlerle adlandırılmış değişen sayılarda bölümlerden meydana gelmektedir. İncelenecek ilk bölüm “Hatırlıyor muyum?” bölümüdür. Söz konusu materyali kullanacak öğrencinin hatırlaması beklenen bilgiler bulunmaktadır. Etkinlik, kişinin kendini değerlendirmesi istenen bir etkinliktir. Her bilgiden sonra karşısında yer alan kutucuklara, yönergeler göre işaretleme yapılmaktadır. 1.üniteden alınmış yukarıdaki örneğe bakıldığında on beş bilgiyi de hatırlama derecesine göre kendine yönelik puanlama yapan öğrenci; konuyu bildiği (30-24 puan aralığı), çalışması (23-20 puan aralığı) ya da tekrar yapması (19-0 puan) gerektiği tespitine göre hareket etmelidir. Değerlendirme sonunda ise maddeler için konu özeti yapmaya yönlendiren karekodlar bulunmaktadır. Bölüme ait bu değerlendirmeler sonucunda öğrencinin kendi bilgi düzeyini eleştirel bir gözle incelemesi, hatırlama performansını derecelendirmesi “eleştirel düşünme” becerisini gerektirir. Öğrencinin bölüm sonundaki performansına göre hareket etme durumu ise “öz yönetim ve öz değerlendirme” becerisine girmektedir. Öğrencilerin bilgiyi anlayabilmeleri ve

yorumlayabilmeleri bilgi okuryazarlığını içermektedir. Karekodlar ise teknoloji becerisi gerektirmektedir.

Eşleştirme

Verilen kavramları aşağıdaki kutucukların içindeki açıklamalarıyla eşleştirip kavramın başındaki harfleri kutucuğun yanındaki yuvarlağın içine yazınız.

1

Klasisizm, XVI. yüzyılın sonlarında Fransa'da monarşinin güçlenmesiyle ortaya çıkmış bir edebî akımdır. Eski Yunan ve Latin edebiyatlarını örnek alan klasisizmde sanat-taki kural ve ilkelere sıkı sıkıya bağlılık esastır. Bu akımda akla, sağduyuya ve ahlak ilkelerine büyük önem verilir. Kişisel duygu ve eğilimler değil, insanın değişmeyen özellikleri yansıtılır.

Ahmet Haşim A

2

Natüralizm, XIX. yüzyılın sonlarında Fransa'da ortaya çıkmış bir edebî akımdır. Evrende olup bitenlerin nedensellik bağlantısı içinde belirlendiği görüşünü esas alan determinizmin edebiyata yansımalarıdır. Realizmin ileri aşaması sayılır.

Hüseyin Rahmi Gürpınar B

3

Sembolizm, XIX. yüzyılın ikinci yarısında Fransa'da parnasizme tepki olarak ortaya çıkmış bir şiir akımıdır. Sanat için sanat anlayışıyla şiir yazan sembolist şairler, şiirde müzikaliteye ve anlam kapalılığına önem vermiş; dış dünyanın insan üzerindeki etkisini semboller aracılığıyla anlatmıştır.

Ahmet Vefik Paşa C

4

Realizm, XIX. yüzyılın ikinci yarısında romantizme tepki olarak doğmuş bir edebî akımdır. Bu akımda pozitivizmin bilimsel felsefesinden yola çıktığı için gerçekçi gözleme büyük önem verilir. Kişilerin davranışlarını, karakterlerini belirlediği düşünülen doğal ve toplumsal çevrenin betimlenmesine ağırlık verilir.

Halit Ziya Uşaklıgil Ç

Şekil 23. “Eşleştirme” s.6

Eşleştirme bölümünde birbirleriyle alakalı bilgiler, durumlar verilmektedir. Alakalı bilgi ve durumların doğru şekilde eşleştirilmesi istenmektedir. 1.üniteden alınan yukarıdaki örnekte sayılarla ilişkili kutular içinde dört farklı edebî akım hakkında bilgi verilmiştir. Bu kutuların karşılarında ise Türk edebiyatından dört

edebiyatçının adı yazılmıştır. Bu etkinlikte istenen davranış öncelikle sayılarla verilmiş olan kutu içindeki bilgilerin doğru anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi (bilgi okuryazarlığı)'dir. Sonrasında ise öğrenciden kavramları dikkatli bir şekilde incelemesi ve uygun eşleştirmeleri yapması (eleştirel düşünme ve problem çözme) beklenmektedir.

Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen kelimeleri metinde uygun olan boşluklara yazınız.

romantizm	Durum	ses türemesi	modernist	Toplumcu Gerçekçi
Latin	natüralizm	Anlamca kaynaşmış fiiller	kurallı birleşik fiiller	sembolizm
Eski Yunan	Olay	Parnasizm		

1. Parnasizme tepki olarak ortaya çıkan ve şiirde müzikaliteye, anlam kapalılığına önem veren akım -----
-----dir.
2. ----- ve ----- edebiyatlarını örnek alan klasisizmde sanattaki kural ve ilkelere sıkı sıkıya bağlılık esastır.
3. Tiyatroda dram türü ----- etkisiyle ortaya çıkmıştır.

Şekil 24. “Boşluk Doldurma” s.7

İçlerinde boşluklar bulunan cümlelerin verildiği etkinlikte çeşitli konularla ilgili kavramlar bulunmaktadır. Öğrenci yukarıda 1. üniteden alınan örnekteki gibi cümleleri okuyup boşluklara uygun kelime/kelime gruplarını getirmelidir. Kelime anlamlarını doğru tespit edebilme, kelime/kelime gruplarını doğru yere yerleştirme becerileri kullanılmalıdır.

Bir diğer bölüm, çoktan seçmeli beşer seçenekli sorulardan meydana gelmektedir.

- 1 Bir zaman sustular. İlerde çamurların içinde yatan koca öküzün başucunda, iki kartal, alçaktan donup dolaşıyordu. Hafiften esen rüzgâr, leş kokusunu baba oğulun burnuna kadar getiriyordu. İhtiyar toparlanır gibi oldu. Sakalını sıvazladı:
- "Ne de olsa kötü ölüm bu." diye mırıldandı, "çamurlara yuvarlanıp batmak. Çıkayım dedikçe batmak, çıkamamak... Düşmanlarına karşı kendini koruyamamak... En sonunda gözlerine baka baka düşmanına kendini yedirmek... Hem de kime... Çakal gibi ciğeri beş para etmez korkak bir düşmana! Tuh! Allah belasını versin. (...) Kırk yıldır ben de böyle battım ya... Başkalarının tarlalarında işlemekten ben de bıktım. Koca öküz de... Hayvancağız benden akıllı, benden cesur çıktı... Vazgeçti fukara, dünyasından..."
- Delikanlı, gözlerini iri iri açmış, babasını dinliyordu.
- "Koca Öküz 'ün Ölümü" adlı hikâyeden alınan metne göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi yanlıştır?
- A) Toplumcu gerçekçilik anlayışıyla yazılmıştır.
B) Hikâyenin yazarı Samim Kocagöz'dür.
C) Gerçekçi gözlemlere yer verilmiştir.
D) Hâkim anlatıcı bakış açısıyla yazılmıştır.
E) Öyküleyici anlatım biçimi kullanılmıştır.

Şekil 25. "Çoktan Seçmeli Sorular" s.8

1.Üniteden alınmış yukarıdaki çoktan seçmeli birinci soruda bir hikâyeden alıntı yapılmıştır. Öğrenciden bu metni okuyup seçeneklerden yanlış olanı bulması istenmiştir. Samim Kocagöz'e ait bu eserin öncelikle metnin doğru okunmasını (bilgi okuryazarlığı) ve incelenmesini, anlamlandırılmasını (eleştirel düşünme ve problem çözme) gerektirir. Yine eserin sahibi hakkında bilgi sahibi olunması, bakış açısı konusunun ve anlatım biçimlerinin analiz edilmesi de kullanılması gereken bir başka beceridir.

Açık Uçlu Sorular

Aşağıda yer alan metni okuyarak soruları cevaplayınız.

KARANFİLLER ve DOMATES SUYU

Küçük bir çam ormanı. Vakit sabah. Arı, sinek, kuş sesi. Bir siyah gözlükten görülen yerde ve ağaçlarda güneş parçaları. Sonra uzak, göğün kendi renginden biraz daha koyu kıyılara giden hudutlu bir deniz... İşte böyle bir yerde köyün insanlarını düşünüyorum.

...

Beynin vapurdan iner inmez çantasını kapam uşaktan iğrenmeyi, sabahleyin altı buçukta tabiatla kavga için sokağa fırlamayan adamın çalışmadığını kendi kendime öğrendim. Ama şu sabahleyin altı buçukta tabiatla kavga için sokağa fırlamayan adam, isterse akşama kadar insanları aldatmak için didinsin. Kaç para eder! Gözümde, milyonu olsa da kalp para ile metelik etmez. Şimdi artık kimi sevdiğimi, kime saygı duyduğumu biliyorum. Günlerden beri kafamı bir adam kaplıyor (işgal ediyor dememek için).

Köyde ona, "Kör Mustafa" derlerdi. Bir gözü sola doğru biraz kaymıştı. Sağ tarafının beyazı ile gözkapığı arasına ciğer kırmızısı bir et parçası oturmuştu. Böyle mi doğmuştur? Yoksa çocukken bir şey mi batmıştı?.. Bu arızalı göz, öteki gözde daha parlaktır, daha siyah, daha canlı, daha zekidir. Bana bir kamburu hatırlatıyor bu göz; tuhaf değil mi? Bir kambur insan çirkindir ama, bütün kamburlar iyi yürekli, sevimli insanlardır. Arkadaş canlısıdır, şendirler. Ne severim kamburları!

İşte Kör Mustafa 'nın bu gözü de bir kambur insanın ruh hâletini içine sindirmiş, şıkır şıkır, pırıl pırıl, sevimli, çapkın, canlı bir gözdür. Öteki doğru dürüst göz, onun yanında, mahcup, sönük, tatsız tuzsuz, pek de kibirlidir. Kör Mustafa bahçelerde çalışır, gündeliğe gider, sarnıç sivar, dam aktarır, kuyu kazar...

...

Akşam olunca çalıların arasına sakladığı kazmasının alıyor, gün ağarınca kadar söküyor, koparıyor, kazıyordu. Kazdıkça kaya, kazdıkça taş. Bütün bir yaz, bütün bir kış, orman memurunun tazyiki, çalı, palamut, defne, kocayemiş, diken, ot, kök ona karşı koydular. Bu korkunç mücadeleye üç evlek toprak için Mustafa'dan başka bizim köyde kimse girişemezdi.

...

Bir sonbahar günü baktı ki, küçük çam ağaçları filizi, körpe diken yapraklarıyla, üç beş kocayemiş çingil çingil yemişleriyle yer yer esmer, pembe kül rengi toprağa saye salar... Biz görenler:

- Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur, dedik.

Bilmedik ki dişle, tırnakla, kanla, canla tabiat denilen canavarı yenmek lâzım gelir. Bendeniz bu mücadeleye şahidim. Mustafa'nın kör gözü, hiddetten ala bulandığı günleri hatırlıyorum. "Hey arslan Mustafa!" der; uzakta bir çam gölgesinden korkunç kavgayı seyredirdim.

...

- Arslan Mustafa!, dedim. Su buldun mu, su?

- Deniz kıyısında eski bir kuyu vardı. Tuzlu bir parça ama, idare edeceğiz. Şuraya bir sarnıç kazabilsem... Onu gördüm mü toparlanıyor; hayret, sevgi ve saygı ile bakıyorum. Koca yaylamızın üzerinde böyle milyonlarca insan bulunduğunu düşünüyorum. Yine dünya yuvarlığı üzerinde böyle milyonlarca insanın tırnakları, nasırları, çirkinlikleri, tek gözleri, tek kollarıyla bir ejderha ile kavga etmek için bekleştiklerini düşünüyorum. Küçük hanımlar! Bugünlerde bir gün nişanınız size koyu al renkli karanfiller gönderecektir. Dikkat edin, belki Mustafa'ninkilerdir. Küçük beyler! Domatesler göreceksiniz çarşıda. Elmalar, ferik elmaları gibi kokulu, şekerli, tatlıdır. Keserseniz içinde çekirdekleri altın gibi parlar. Belki de lokantada bir gün şişelere doldurulmuş bir domates suyu içersiniz ve tadını fevkalâde bulursunuz. Yunan tanrılarının ölmek için içtiği nektar lezzetini damağınızda hissederseniz, emin olun ki Mustafa'nın domateslerinden bir tanesi içtiğiniz suya katılmıştır.

SAİT FAİK ABASIYANIK

Şekil 26. "Açık Uçlu Sorular" s.10

Sonraki bölüm açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Açık uçlu soruların bulunduğu bu bölümler genel olarak bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim becerilerini gerektirirken bazı sorularda bu becerilere ek olarak yaratıcılık becerisi de eklenmektedir. 1.üniteden alınmış yukarıdaki açık uçlu soru örneğinde Sait Faik Abasıyanık'ın "Karanfiller ve Domates Suyu" hikayesinden hareketle dört açık uçlu sorunun öğrenci tarafından çözülmesi istenmiştir.

1. Metinde hangi bakış açısı kullanılmıştır?

.....

.....

.....

.....

Şekil 27. “Açık Uçlu Sorular” s.31

Bakış açısının sorulduğu soruda konunun bilinmesi (bilgi okuryazarlığı) ilk adımdır. Metnin öğrenci tarafından okunarak analiz edilmesi ve yorumlanması (eleştirel düşünme ve problem çözme) gerekir. Açık uçlu soru olması münasebetiyle de iletişim becerisinin de kullanılması gerekir.

Aşağıdaki altı çizili ifadelerin cümlelerin hangi ögesi olduğunu tabloda işaretleyiniz.

CÜMLE	ÖZNE	NESNE	DOLAYLI TÜMLEÇ	ZARF TÜMLECİ	YÜKLEM
Yolun ortasına çıkıp <u>karşıdan hızla gelen taksiye</u> iki kolunu da kaldırdı.					
Oflayıp iç çektiğini duydukça <u>dersleri kızına ağır geliyor diye</u> ona acıdı.					
İçimizdeki çelişkiler, yalanlar, tasarılar, umutlar, yenilgiler <u>bir bir çıkıyor orta yere.</u>					
<u>Bahçesaray’ın akşam hayatı</u> bana önce böyle sakin ve neşesiz görünmüştü.					
Bugün ben de sizlerden biri olarak sizinle birlikte <u>savaşıcağım.</u>					
Saatleri Ayarlama Enstitüsü <u>ilk kuruluş anlarında dahi erişemediği bir teveccüh ve muhabbet</u> kazandı.					
Yeteneksizliğim anlaşılınca kadar piyano dersleri almaya geldiğim bu evde piyano <u>başka bir odadaydı.</u>					

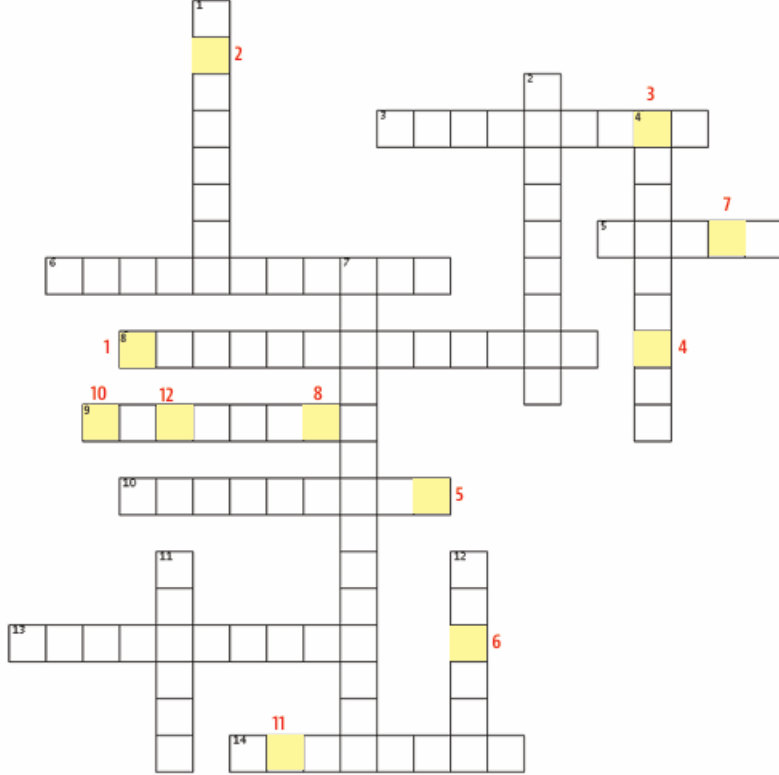
Şekil 28. “Açık Uçlu Sorular” s.16

Çoğunlukla noktalı kısımlara görece uzun cevap yazılmasının istendiği açık uçlu soruların yanı sıra verilen kutulara cevabın yazılması gibi kısa cevaplı açık uçlu sorular da bulunmaktadır. 4.üniteden alınmış yukarıdaki örnekte öğrenciye 7 cümle verilmiştir. Cümlelerdeki altı çizili kelime gruplarının cümlelerin hangi ögesi olduğunu öğrenci sadece öge kısmını işaretleyerek belirtmektedir. Görünüşteki basitliğine rağmen sorunun birçok beceri gerektirdiği görülmektedir.

Cümlelerin öğeleri konusunun bilinmesi, öğelerin doğru sorularla tespiti ve doğru cevabın verilmesi gerekir.

Bil-Bul-Çöz

Aşağıda yer alan bulmaca etkinliğini yaparak anahtar kelimeyi bulunuz.

SOLDAN SAĞA

3. Bir varlığı veya kavramı tanıtan düşünceyi geliştirme yolu.

5. Durum hikâyesinin dünya edebiyatındaki en önemli temsilcisi.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Anlatımda gereksiz ayrıntılardan, sanatlı söyleyişten uzak durmak.

2. Natüralizmin dünya çapındaki en önemli ismi.

4. Geleneksel anlatımdan uzaklaşıp toplumla çatışan.

Şekil 29. “Bil-Bul-Çöz” s.12

Yazılı materyalin diğer bölümünde (Bil-Bul-Çöz) sorulardan oluşan bir bulmaca yer almaktadır. Soruların cevapları 1.üniteden alınmış yukarıdaki örnekteki gibi soldan sağa ve yukarıdan aşağıya belirlenen kutulara yazılmalıdır. Bulunan cevapların ipucu olarak kullanılabilmesi de bir yöntemdir. Bununla birlikte renkli kutulara yazılan harflerin doğru bir sıralamayla anahtar kelime oluşturacak şekilde yerleştirilmesi gerekir. Tüm bu yapılması gerekenler bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, yaratıcılık becerilerine girmektedir.

Kelime Avı

Türk Dili ve Edebiyatı kavramlarını aşağıda yer alan harflerin içinden bulunuz. Renkli harflerden anahtar kelimeye ulaşınız.

1. Gerçekçilik	AİERZML	
2. Toplumcu gerçekçi yazar	HATBASALTANIİ	
3. Batılı tarzda ilk hikâye	RLKÜÜÇKŞYEE	
4. Yer Tamlayıcısı	OMÜYİLLÇDETLA	
5. Düşünceyi geliştirme yollarından biri	TIALKMRRŞAİŞA	
6. Modernist bir yazar	YNFLGIATUUSA	

Şekil 30. “Kelime Avı” s.13

Kelime avı bölümünde 1.üniteden alınmış yukarıdaki örnek gibi ayrı ayrı sorular bulunmaktadır. Cevapların kaç harfli ve harflerinin ne olduğunun, karıştırılmış şekilde, verildiği kısımda her cevapta renkli kutu/kutular vardır. Öğrenci ilk olarak soruların cevaplarını yazmalıdır. Verilen harflerin incelenmesi ve doğru şekilde yazılması ikinci bir adımdır. Ayrıca renkli kutuların doğru tespiti ve doğru sıralanması da gerekmektedir.

Ev Sevgisi

Yeni hayat içinde kaybolmak tehlikesine düşen bir mutluluk ve bağlılık kaynağı: ev sevgisi. Küçük, büyük ailelerin baba yurdu vardı. Dar, kaldırım bozuk sokağa bakan, yağmurlar ve fırtınalarla dış manzarası kararmış bir evde gözlerimizi dünyaya açardık. Bu evin, küçük, büyük herhalde bir bahçesi olurdu. Bu bahçenin her tarafı kendi ellerimizle işlenirdi. Annemiz, babamız, bize bazı kayısı ağaçları göstererek bunları büyük babamızın, aşısını bilmem nereden alarak yetiştirdiğini; çocukluklarında onun altında oynadıklarını anlatırdı.

(...)

Bu ev sevgisi maddi bir avuç toprak, bir yığın tahta ve sıva sevgisi değildi. Biz, evimiz mefhumu (kavramı) içinde ailemizi, muhitimizi, ecdadımızı severdik. Bu sevgi ruhumuz için bir sükûnet ve ferahlık, bir inanç ve irade kaynağı teşkil ederdi. Yavaş yavaş, hayat bu sevgiyi tehdit etmeğe başladı. Dayanaksız eski tahtalardan ibaret kalan bu köhne evleri yangınlar bir bir yere serdi. Büyük yurt içinde âdeta yurtsuz ve yuvasız kaldık.

(...)

Bugün bir kere maddeten baba ocağından ayrıldık. Eski evlerimiz yandı, yıkıldı. Biz onlar içinde yaşayamaz olduk, alıcı çıkınca yıkıcılara sattık. Ve onlar, bizim ailemizin tarihini teşkil eden, acı ve tatlı günlerimizi içinde toplayan ve yaşatan eski binayı gözümüzün önünde çatır çatır yıktılar, bizi, hayatta bir serseri gibi bıraktılar. Belki modern apartmanlara taşındık. Belki bugün o eski çıplak tahta döşemeli odalarımızın yerine yumuşak tüylü halılar serili salonlarımız var. Fakat bu bizim için bir ocak değil, bir "ev" değil. Bu mükellef, muhteşem binaların içinde bir kiracıyız, bir numarayız. Sene başında kontratımız biterse, nereye taşınacağımızın farkında bile değiliz. Ve, en müthişi, bunun acılığına bile kayıtsızız. Çünkü aile ocağından ev sevgisinden yalnız maddeten değil, manen de uzak kalmış bulunuyoruz. "Ev" mânâsını kaybetmiştir; bugün ev, yalnız, az çok rahat bir taş toprak yığınıdır; kiralık bir apartıman köşesidir. Bunu beğenmesek bir başkasına gitmeğe her dakika hazırız.

Ev sevgisinin süzülüp gitmesi, aile hayatında eski tesirini dehşetiyle hissettirmeğe başlamıştır. Aile havasının ruha serinlik veren yüksek temizliği artık kalmadı. Aile gevşedi. Bir dam altında yaşayan birer yabancı haline geldik. Şimdi ev halkı bir kalp gibi çarpan tek bir vücut değil. Muvakkat bir zaman için, tesadüfün sevgiyle bir araya gelmiş sanki yabancılar...

Bir rüzgâr bunları ufkun muhtelif taraflarına savurabilir. Ruhları kuruyor, içine acılık, hodgâmlık (bencillik) ve bedbahtlık doluyor. Tahmin edilmeyen bir hırs, elde edilmeyen bir saadet ve hülya arkasında, bazen en yakınımızdakilere yabancı ve âdeta düşman hissiyle hayatta yapayalnız kalıyoruz.

Kalabalık ev, تنها bir çöl oldu...

Hüseyin Cahit Yalçın, *Ev Sevgisi*

1.

"ev büyük geliyor şimdi her oda / bir ayrılık, çocuklar kapalı kutu, / bahçeler dağınık: / Bir salkım üzümü / paylaşırken nasıl da bağ bahçe arkadaşlık, / meğer yapraklarından soymaya başlamış / bahçeyi hırsız, bağ çıplak kalmış!"

Haydar Ergülen, *Nar*

Yukarıdaki şiir parçası, okuduğunuz metinden farklı bir dönemde yazılmasına rağmen onunla aynı sorunu dile getirmektedir. Sizce bu durumun sebebi ne olabilir?

Şekil 31. "Beceri Temelli" s.17

Beceri temelli sorular cevaplarında genel olarak bilginin varlığını hatırlamayı ve bilgiyi kullanmayı, bilgiyi ve metinleri analiz etmeyi, problemlere çözüm üretmeyi, dili ve kelimeleri doğru kullanmayı, yaratıcı düşünmeyi içeren sorulardır. 4. üniteden alınmış yukarıdaki örnek soruda aynı durumdan bahseden bir düz metin ve şiir bulunmaktadır. Öğrenciden öncelikle metni ve şiiri okuması sonrasında ise çıkarım yapması istenmiştir. Cevabın tam anlamıyla doğru olması için metnin ve şiirin doğru anlaşılması, sorun tespiti ve uygun çıkarımların yapılması gerekmektedir. Bu cevabın hazır kalıp olmaması yani öğrenci tarafından "yaratılması" en zor ve en temel becerileri kullanması gerektirir.

4.Alt Probleme Dair Bulgular

Bu bölümde OGM internet adresinde ortaöğretim öğrencilerinin faydalanması amaçlı yayımlanan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinden 12. sınıf çalışma defterleri 1, 4 ve 8.ünitelerindeki etkinliklerin P21 becerilerinden hangisini/hangilerini karşıladığı incelenip gösterilmiştir.

Tablo 4.

12.sınıf incelenen ünitelerdeki 21.yüzyıl becerileri verileri.

21.yüzyıl becerileri	Adedi
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	148
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	93
Yaşam ve Meslek Becerileri	8
Toplam	249

Tablo 4 incelendiğinde 21.yüzyıl becerilerinden öğrenme ve yenilenme ana başlığı altındaki alt başlıklardan eleştirel düşünme ve problem çözmeye 90, iletişim ve iş birliğine 30, yaratıcılık ve yeniliğe 28; bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan bilgi okuryazarlığına 90, bilgi ve teknoloji okuryazarlığına 3; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan sosyal ve kültürlerarası becerilere 5, girişimcilik ve öz yönetime 3 kez yer verildiği görülmektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan medya okuryazarlığına; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan esneklik ve uyum becerilerine, üretkenlik ve hesap verilebilirliğe, liderlik ve sorumluluğa yer verilmemiştir.

1.ünitenin “Hatırlıyor muyum?, eşleştirme, boşluk doldurma, çoktan seçmeli, açık uçlu sorular, bil-bul-çöz, kelime avı” bölümlerinden oluştuğu görülürken 4.ünitede bu bölümlere ek olarak “Eşleştirme II, beceri temelli I, beceri temelli II” bölümleri bulunmaktadır. 8.ünitede ise sayılan bölümlere “Açık uçlu sorular II, doğru-yanlış I, doğru-yanlış II” bölümleri eklenmiştir. Aşağıda materyalden örnek sorular ve bu soruların yansıttığı beceriler verilmiştir.

?

Hatırlıyor muyum?

Aşağıda verilen bilgileri hatırlama düzeylerine göre işaretleyiniz. Puanlarınızı toplayıp aşağıdaki ölçeğe göre kendinizi değerlendiriniz.

1	Edebiyat, insan yaşamını konu alır; bu nedenle edebiyatla psikoloji sıkı bir ilişki içindedir.	Hatırlıyorum 2 Puan	☐
		Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
		Hatırlamıyorum 0 Puan	☐
2	Siyasi ve toplumsal değişim, teknoloji, çeviri, yazarların dil tercihleri gibi hususlar yazı ve konuşma dilini etkiler.	Hatırlıyorum 2 Puan	☐
		Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
		Hatırlamıyorum 0 Puan	☐
3	Bir toplumu millet yapan bağların en güçlüsü dildir. Dil; bireyleri milletine, yurduna, geçmişine sıkı sıkıya bağlar.	Hatırlıyorum 2 Puan	☐
		Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
		Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

Şekil 32. “Hatırlıyor muyum?” s.3

“Hatırlıyor muyum?” bölümü öğrencinin hatırlaması beklenen bilgilerden meydana gelmektedir. Bu bölümün materyalin başında bulunması sonraki bölümlere de bir hazırlık amacı taşır. Öğrenci kendini değerlendirir. Biliyor olması gereken konuları ne derece hatırladığını tespit edip kendisine puan vermelidir. Her bilgi için kendisini değerlendirdikten sonra elde ettiği toplam puana göre planlama yapması gerekir. 1.üniteden alınmış yukarıdaki örnekten hareket edilecek olunursa öğrencinin kendisini değerlendirmesine göre toplam puanı 30-24 arası ise öğrenci yoklanan bilgiler açısından gayet iyi bir durumdadır. Puanın 23-20 arasında olması, çalışması gerektiğinin bir işaretidir. 19-0 puan aralığı ise konunun tekrar edilmesi, yeterli hatırlama düzeyinin gerçekleşmediği anlamına gelmektedir. Değerlendirme ölçeği sonrasında konu özeti kodlarının bulunması çalışma ve tekrar etme adımlarına yönelik kullanılabilecek bir adımdır. P21’e göre değerlendirilecek olursa konuların bilinme ve hatırlanma düzeyinin ölçülmesi bilgi okuryazarlığına girmektedir. Öğrencinin bilgilerini hatırlama düzeyini eleştirmesi, incelemesi eleştirel düşünme becerisine aittir. Etkinlik sonrası öğrencinin

değerlendirme sonucuna göre planlamalar ve davranışlar geliştirme süreci, öz yönetim gerektirir. Karekodlardan konu özetine gidilmesi de teknoloji becerisine girer.

Eşleştirme

Aşağıda numaralandırılmış kutularda yer alan bilgileri harfli kutucuklarda yer alan ifadelerle uygun şekilde eşleştiriniz.

1	Birine aşırı bir biçimde gönül vermek, tutulmak, âşık olmak.		Lafını Yabana Atmamak	A
2	Gereğinde, bir konuya yeniden dönebilme imkânı bırakmak, kesip atmamak.		Buluttan Nem Kapmak	B
3	En çok kızacağı şeyi yapmak veya sözü söylemek.		Açık Kapı Bırakmak	C
4	Araştırma sonunda doğruyu yanlış, iyiyi kötüyü ayırmak.		Yaraya Merhem Olmak	Ç

Şekil 33. “Eşleştirme” s.6

Eşleştirme bölümünde çeşitli bilgiler ya da durumlar kullanılabilmektedir. 1.üniteden alınan yukarıdaki örnekte numaralandırılmış şekilde deyim anlamları alt alta sıralanmıştır. Bu deyimlerin anlamlarının karşısına, karışık bir şekilde deyimler yerleştirilmiştir. Bu deyimler eşleştirmenin daha anlaşılır olabilmesi için A'dan İ'ye kadar harflerle belirtilmiştir. Öğrenciden deyim anlamlarıyla deyimleri doğru eşleştirmesi istenmektedir. Deyim anlamlarının bilinmesi (bilgi okuryazarlığı) en birinci basamakta yer almaktadır. Anlamların karşılaştırılması, analiz edilmesi ve doğru eşleştirmelerin yapılması (eleştirel düşünme ve problem çözme) ikinci basamak olarak değerlendirilebilir.

 Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen kelimeleri metinde uygun olan boşluklara yazınız.

diyalog	Küçürek	iç konuşma	<i>Divanü Lügâti't-Türk</i>
<i>Mukaddime-tü'l-Edeb</i>	<i>Kamus-ı Türki</i>	Oğuz Atay	betimleyici anlatım
Ali Şir Nevaî	geriye dönüş	<i>Bir Saatlik Telâki</i>	bilinç akışı

1. *Divanü Lügâti't-Türk*'ten yaklaşık altmış yıl sonra Harezmi sahasında hazırlanmış olan
Arapça öğrenmek isteyenlere yararlı olabilecek bir eserdir.

2. Kahramanların karşılıklı konuşmalarına dayanan anlatım tekniğine denir.

3., toplumsal sorunların getirdiği tedirginlik ve bunalımları *Demiryolu Hikâyecileri* adlı eserinde ele almıştır.

Şekil 34. “Boşluk Doldurma” s.7

Örnek olarak 1.üniteden alınan boşluk doldurma bölümünde öğrenciye toplamda on iki kelime/kelime grubu verilmiştir. Bu kelime/kelime gruplarını, içinde boşluk/lar (toplamda on iki) bulunan cümlelerdeki doğru yerlere yerleştirmesi istenmektedir. Kavramların sahip olduğu anlamların değerlendirilmesi ve bu kavramların anlamlarına göre doğru boşluklara yerleştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu etkinliğin çözümünde bilgi okuryazarlığı ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri kullanılmalıdır.

Çoktan seçmeli soruların olduğu bölümlerde beşer seçenekli sorular bulunmaktadır. Bu soruların çözümünde bilgi okuryazarlığı ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri genellikle kullanılmaktadır.

1

TORTU

Sadece kemanını vermedim. Yıllar sonra yeğenine armağan ettim. O da öğrenememiş doğru dürüst, evlerinin bir duvarına asmış.
Ben zaten hiç beceremedim, hiçbir şey, iç yangını anılar yaratmaktan başka.

Kara Tren, Vüs'at O. BENER

Metinden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Metin, söylenenlerden ziyade söylenmeyenleri ön plana çıkarmaktadır.
- B) Betimlemeye ve çözümlemeye yer veren bir olay hikâyesidir.
- C) Yarım kalmışlığın, unutamamanın yansımaları metne yansımıştır.
- D) Kullanılan şiirsel dil, metne akıcı bir nitelik kazandırmıştır.
- E) Az sayıdaki kelimeyle yoğun anlamlar aktarma gücüne sahiptir.

Şekil 35. “Çoktan Seçmeli Sorular” s.8

1.Üniteden alınan yukarıdaki çoktan seçmeli örnek soruda Vüs'at O. Bener'in “Kara Tren” eserinden bir bölüm kullanılmıştır. Öğrencinin bu bölümü okuması ve seçeneklerden hangisine ulaşamayacağını belirlemesi istenmektedir. Seçeneklere bakıldığında kelimelerin ve kavramların anlamını bilmesi, metinden çıkarım yapılması, mantık yürütülmesi gereken bir soru olduğu görüldüğünden bilgi okuryazarlığı ile eleştirel düşünme becerisi kullanılmalıdır.

Açık Uçlu Sorular

Aşağıda yer alan metni okuyarak soruları cevaplayınız.

Gece Bekçisi
Dilersen bu gece burada kalabilirsin, dedi bana.
Bu bir çağrı mıydı, yoksa bir acıma duygusu mu, çıkaramadım.
Geceye, yoğun karanlığa çevirdim bakışlarımı. Teşekkür ettim.
Ne yazık ki kalamam, dedim. Bekleyenim var.
Ferit Edgü

Şekil 36. “Açık Uçlu sorular” s.10

“Açık Uçlu Sorular” bölümünde çözülmesi istenen sorular vardır. Öğrenci verilenlerden hareketle istenenleri yazmalıdır. Cevap için bilginin elde edilmesi ve hatırlanması, analiz edilmesi, sorunların tespiti ve doğru ifade gerektiren bu bölüme yukarıdaki kısım örnek olarak verilmiştir. 1.üniteden alınan örnekte üç soru bulunmaktadır. Bu üç sorunun çözümü için kullanılması istenen metin Ferit Edgü’nün “Gece Bekçisi” eserinden alınmıştır.

1. Hikâyenin türünü gerekçeleriyle belirtiniz.
.....
2. “Gece” sözcüğünün tekrar edilmesinin metne katkısını değerlendiriniz.
.....
3. Hikâyenin olay örgüsünü çıkarınız.
.....

Şekil 37. “Açık Uçlu sorular” s.10

Hikâye türlerinin ne olduğu ve farklarının tespiti ve gerekçelerinin yazılmasının istendiği ilk soruda verilen metnin analiz edilerek okunması ve cümlelerin, kelimelerin bağlama uygun olarak yorumlanması gerekmektedir.

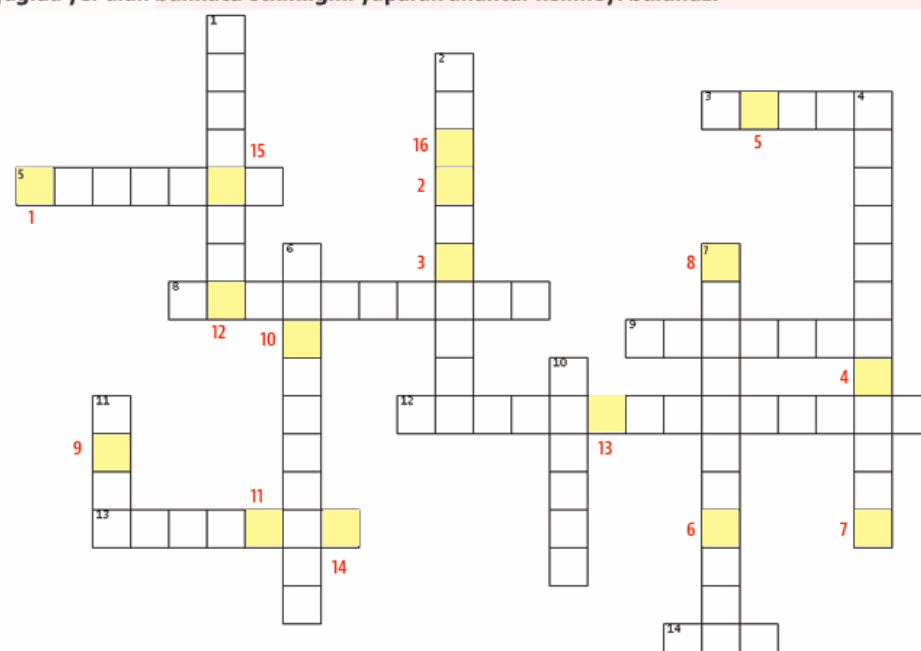
Tahlil edilen metinden gerekçe ifade eden kısımların belirlenmesi gerçekleştirilir. Tüm bu bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme aşamalarının yanı sıra gerekçelerin yazımı iletişim becerilerinin de çözümde kullanıldığını göstermektedir.

İkinci soruda, hikayedeki kelime tekrarının metne katkısının ne olduğu sorulmuştur. Bu sorunun çözümünde metin incelenmeli ve metinden hareketle yorum yapılmalıdır. Dolayısıyla bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme becerisi, iletişim ve yaratıcılık çözüm için gereklidir.

Üçüncü soruda, verilen hikâyenin olay örgüsünün bulunması istenmiştir. Olay örgüsünün bulunması için metnin analiz edilmesi gerekmektedir. Olayların meydana geliş sırası mantıksal bir çerçevede ele alınmalı ve ifade edilmelidir. Eleştirel düşünme ve problem çözmenin yanı sıra bilgi okuryazarlığı ve iletişim de soru çözümünde yer almalıdır.

Bil-Bul-Çöz

Aşağıda yer alan bulmaca etkinliğini yaparak anahtar kelimeyi bulunuz.

SOLDAN SAĞA

3. Okuyucunun merak duygusuna seslenilmeyen hikâye türü.

5. Betimlemeye ve çözümlemeye dayanmayan, yalnızca bir anın saptaması olan hikâye türü.

8. "Dokuzuncu Hariciye Koşuşu" isimli romanın yazarı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Olayların, kişilerin, varlıkların okuyucuya doğrudan sunulduğu anlatım tekniği.

2. Kavimleri karşılaştırarak inceleyen, kültür oluşumlarını araştıran bilim.

“Bil-Bul-Çöz” bölümlerinde 1.üniteden alınmış örnek soruda olduğu gibi materyalde işlenenlerle bağlantılı sorular bulunmaktadır. Bu soruların uygun cevaplarının bulmaca mantığıyla soldan sağa, yukarıdan aşağıya ilgili kutulara yazılması beklenmektedir. Sayılarla belirtilmiş bazı kutulardaki harflerin doğru bir sıralama ile anahtar kelime oluşturacak şekilde yazılması da gerekmektedir. İstenenlere bakıldığında bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, yaratıcılık becerileri kullanılmalıdır.

Şekil 39. “Kelime Avı” s.12

73

ÇAĞINDAN TİKSİNMEK

Fransız yazar Antoine de Saint-Exupery, ölümünden bir süre önce “çağımdan tiksiniyorum” demiş. Albert Camus ise şöyle diyor: “Bu somurtkan, bu bir deri bir kemik dünyadan kaçmak da insanı sarabilir zaman zaman. Ama bu çağ bizim çağımızdır, kendi kendimizden tiksinersek de yaşayamayız. Bu derece aşağıya düşmesi, değerlerini aşırılığa götürmesinden olduğu kadar, kusurlarının yüceliğindendir de.

“Çağımdan tiksinek! Bu bana çok katı bir yargı gibi geliyor. Toplu kıyımlar, toplama kampları ve Vietnam Savaşı'na bakarakçağımdan tiksinebilir insan; ama çağımızın onurlandırıcı, yüceltici yanları yok mu! Nazizorbalığı iğrendirici ise, Fransız direnişçilerinin başkaldırımları çağımıza onur katmamış mıdır! Vietnam Savaşı'ndan tiksiniyoruz, evet ama bir Russell Mahkemesi'nin kuruluşu bile çağımızı aklamaya yetmez mi! Çağımız bir korku ve tiksinekme çağıysa, bir umut ve yücelme çağıdır da; yeter ki, haksızlığa karşı koyma direncimiz kırılmasın! Samsatlı Lukianos'un şu bilgelik dolu sözünü anımsayalım: “Karşı koyanı olmadıkça, Tanrı'nın bir yanı eksik geliyor bana.

“Çağımızdan tiksinek, sadece ahlak düzeyinde kendini belli etmiyor. Geçmişin değerlerine dönük birisi için çağımızın kültürü de bulantı vericidir. Antik Yunan sanatında akılla duygunun uyumlu bütünlüğüne hayranlık duyan biri, Giacometti'in heykellerine bakarak, çağımızı tiksindirici bulabilir. Verlaine üne kavuştuğunda Tolstoy şöyle yazmıştı: “Ay, nasıl bakır bir gökte yaşar ve ölür! Kar nasıl kum gibi parlar? Fransızlar bu kötü ve bayağı şairi nasıl bu kadar önemseyebilirler?” Büyük bir teknoloji devriminin yaşandığı çağımızda, doğanın yavaş yavaş yok oluşunu gören bir başkası da yirminci yüzyıla lanetlerin en büyüğünü yağdırabilir. Geçmiş kültür değerlerinin özlemini dile getiren bu duygusallık, değişik gerekçelere dayanabiliyor: Çağımız her şeyin tekdüzeleştiği bir çağdır. Evdeki kabkaktan duvardaki tabloya kadar bir kitle-üretimi (mass production) almış yürümüştür. Çevremizi saran nesnelerde çeşitlilik ortadan kalkıyor. Çağımızın beğenisini kısırlaştırıyor bu elbette. Behçet Necatigil bir şiirinde, çağımızı “çok çiğ çağ” olarak nitelerken, yanılmıyorsam, bu tekdüzeliği, bu beğeni kısırlığını ve çağdaş değerlerdeki bu kakofoniye vurgulamak istemişti.

Ama burada bir ayrıç açarak şunu da belirtiyim: Necatigil'in çağımızdan tiksinesi, T. S. Eliot'un ki gibi, geleneksel değerlerin yıkılışı karşısında bir küskün içe kapanışı imlemez. Geçmişin değerlerini çağımızda egemen kılmak istiyordu Eliot; bu yüzden de, açıktan açığa, bir “geriye dönüş”ün savunucusu olmuştur. Necatigil'de ise söz konusu olan, geriye dönüş değil, çağdaş kültürün “çiğ” ve yozlaşmaya yüz tutmuş yanlarına baş kaldırmadır; o yüzden de onurlu bir davranıştır onunkisi; geriye dönüşün övgüsü değil, çağın çirkinliklerinin bir eleştirisidir.

Geçen yıl yurdumuza gelen bir Amerikalı şaire, Allan Kaplan'a çağdaş Amerikan kültürünün en belirgin niteliğini sormuştum; Kaplan'ın yanıtı şu oldu: “Amerikan kültürü ticarileşiyor” Bir sanayi-sonrası “tüketim toplumu” olan Amerika'da edebiyatın, sanatın ve bütünüyle kültürün, bu doğru huyu izlemesi doğaldır. Kitle üretimini (mass production), kitle kültürü (mass culture) izliyor. Ama, karşı koyanı oldukça, bundan duyulan tiksintinin, yerini umuda bırakabileceğini söyledim Allan Kaplan'a. Hak verdi.

Çağımızdan tiksinekmemeliyiz. Çağımız, iğrenilecek yanlarına başkaldırımları olmasaydı işte ancak o zaman, gerçekten tiksinecek bir çağ olurdu.

(1973)

Hilmi Yavuz, *Denemeler*

Şekil 40. “Beceri Temelli” s.20

1. Yazarın bu metninde tartışmacı anlatım biçimi kullanmasının nedeni ne olabilir? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

Şekil 41. “Beceri Temelli” s.21

Beceri temelli soru bölümlerinde üst düzey sorular daha sık kullanılmaktadır. 8.üniteden alınan yukarıdaki örnekten hareket edilecek olunursa öğrenciye okuması için uzun denebilecek bir metin verilmiştir. Hilmi Yavuz'a ait bu metinden yola çıkarak öğrencinin ilk soru için tartışmacı anlatımı hatırlaması,

bilgisini analiz ederek belli bir düzende ve doğru, benzersiz bir şekilde ifade etmesi gerekmektedir. Bilgi okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, iletişim ve yaratıcılık becerileri kullanılmalıdır.

Metinde geçen "Şimdiye kadar sürdürülen eğitim yöntemlerinin milletimizin tarihi geriliğinde önemli bir etken olduğu inancındayım. Onun için bir milli terbiye programından söz ederken eski devrin saçma sapan ve yaratılış özelliklerimizle hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, doğudan ve batıdan gelebilen etkilerden bütünüyle uzak, milli ve tarihi karakterimize uyan bir kültürden söz ediyorum." ifadesiyle Atatürk ne anlatmak istemiş olabilir?

Şekil 42. "Beceri Temelli" s.23

Beceri temelli sorular belli başlı becerilerin kullanımlarını gerektirirken 8.üniteden alınmış yukarıdaki örnek soruda Atatürk'ün bir sözünden hareketle bu becerilerin yanı sıra sosyal/kültürlerarası becerinin de kullanıldığı sorularında olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki sözcüklerin yazımının doğru olup olmadığını tespit edip işaretleyiniz. Yazımı yanlış olan sözcüklerin doğru şekillerini pembe kutuya yazınız.

KEDİ DİLİ (bisküvi)	→	D	✓	→	KEDİDİLİ
ÇOKBİLMİŞ	→	D	Y	→	
BAŞ HEKİM	→	D	Y	→	

Şekil 43. "Doğru-Yanlış" s.24

İncelenen bir diğer bölüm olan "Doğru-Yanlış I" de yazılışları verilen kelimelerin doğru yazılıp yazılmadığının tespiti istenirken, yanlış yazılan kelimelerin doğru yazılmaları da istenmektedir. 8.üniteden alınan yukarıdaki örnekte de görüldüğü üzere bu etkinlikte bilgi okuryazarlığı ile eleştirel düşünme becerisi yoklanmaktadır.

Çalışmanın konusu olan Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinin 9, 10, 11 ve 12. sınıflar 1, 4 ve 8. ünitelerinin P21 becerilerini yansıtırma açısından genel tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 5.

İncelenen ünitelerdeki 21.yüzyıl becerileri verileri.

21.yüzyıl becerileri	Adedi
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	581
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	382
Yaşam ve Meslek Becerileri	17
Toplam	980

Tablo 5 incelendiğinde 21.yüzyıl becerilerinden öğrenme ve yenilenme ana başlığı altındaki alt başlıklardan eleştirel düşünme ve problem çözmeye 370, iletişim ve iş birliğine 117, yaratıcılık ve yeniliğe 94; bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan bilgi okuryazarlığına 370, bilgi ve teknoloji okuryazarlığına 12; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan girişimcilik ve öz yönetime 12, sosyal ve kültürlerarası becerilere 5 kez yer verildiği görülmektedir. Bilgi, medya ve teknoloji becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan medya okuryazarlığına; yaşam ve meslek becerileri ana başlığı altındaki alt başlıklardan esneklik ve uyum becerilerine, üretkenlik ve hesap verilebilirliğe, liderlik ve sorumluluğa yer verilmemiştir.

Yukarıdaki genel tabloya bakıldığında ortaöğretim bütün kademeler 1, 4 ve 8. ünitelerinde çoğunlukla “öğrenme ve yenilenme” becerilerinin (f:581) kullanıldığı görülmektedir. Sonrasında kullanılma miktarı açısından “bilgi, medya ve teknoloji” becerileri (f:382) gelirken, “yaşam ve meslek” becerilerinin (f:17) en az kullanılan beceriler olduğu tespit edilmiştir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde bulgular özetlenmiştir. Sonrasında çalışma, benzer çalışmalarla karşılaştırılıp tartışılmıştır. Tüm bu özet ve tartışmalardan sonra materyal ile ilgili önerilerde bulunulmuştur.

Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinde yoklanan P21 becerilerinin işlenme sıklıkları incelenerek tablo hâline getirilmiştir. İncelenen materyalde 3 ana başlıkta yer alan becerilerin farklı sıklıklarda işlendiği ortaya konulmuştur. Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinde P21 becerilerinden eleştirel düşünme ve problem çözme, bilgi okuryazarlığı becerileri sıkça yer almıştır. Bu becerilerle birlikte iletişim, yaratıcılık orta düzeyde; sosyal/kültürlerarası, teknoloji ve öz yönetim becerileri az da olsa bulunmaktadır. Bu becerilerin dışında kalan medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerileri, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk kullanılmamıştır. Genel olarak öğrenme ve yenilenme becerileri ile bilgi, medya ve teknoloji becerileri sıkça kullanılmıştır. Yaşam ve meslek becerileri ise neredeyse hiç kullanılmamıştır. Kullanılmayan becerilere bakıldığında bunların bazılarının doğal olarak sadece yazılı materyal ile verilemeyeceği aşıkârdır. Ancak yazılı materyal ile verilebilecek becerilerin de tutarlı ve dengeli bir şekilde dağıtılmadığı ve kullanılmadığı göze çarpmaktadır. 9.Sınıf Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinin 1, 4 ve 8. ünitelerinde bilgi okuryazarlığı(f:93) ile eleştirel düşünme ve problem çözme(f:93) sıkça yoklanmıştır. İletişim (f:29), yaratıcı düşünme (f:23), öz yönetim (f:3), teknoloji okuryazarlığı (f:3) becerileri az da olsa yer almaktadır. Yukarıdaki becerilerin dışındaki medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerileri, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk, sosyal ve kültürlerarası beceriler Türk dili ve edebiyatı çalışma defteri 1, 4, 8.ünitelerde kullanılmamıştır. İncelenen bir diğer materyal olan 10. sınıf Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinin 1, 4 ve 8. ünitelerinde bilgi okuryazarlığın (f:88), eleştirel düşünme ve problem çözmenin (f:88) sıkça; iletişimin (f:28) ve yaratıcılığın (f:23) orta düzeyde; öz yönetimin (f:3), teknoloji becerisinin (f:3) az yoklandığı tespit edilmiştir. Medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerileri, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk, sosyal ve kültürlerarası P21 becerilerinin ise yoklanmadığı

görülmüştür. 11. sınıf Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinin 1, 4 ve 8. üniteleri incelendiğinde en fazla eleştirel düşünme ve problem çözme ile bilgi okuryazarlığın (f:99), sonrasında iletişim (f:30) ve yaratıcılığın (f:20) yoklandığı görülmektedir. Öz yönetim ve öz değerlendirme ile teknoloji becerisinin 3 kez yoklandığı tespit edilmiştir. Medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerileri, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk, sosyal ve kültürlerarası P21 becerilerinin ise yoklanmadığı görülmüştür. Son olarak 12. sınıf Türk dili ve edebiyatı çalışma defterinin 1, 4 ve 8. üniteleri incelendiğinde eleştirel düşünme ve problem çözme ile bilgi okuryazarlığın (f:90) yüksek; iletişim (f:30) ve yaratıcılığın (f:28) orta; sosyal/kültürlerarası becerinin (f:5), öz yönetimin (f:3) ve teknoloji becerisinin (f:3) az düzeyde yoklandığı tespit edilmiştir. Medya okuryazarlığı, esneklik ve uyum becerileri, üretkenlik ve hesap verilebilirlik, liderlik ve sorumluluk P21 becerilerinin ise yoklanmadığı görülmüştür.

Dersin sahip olduğu özelliklerden dolayı rahatça kullanılabilecek eleştirel düşünme ve problem çözme ile bilgi okuryazarlığı becerileri çokça yer almaktadır. Bilgiye ulaşmak ve ulaşılan bilginin doğruluğunun anlaşılabilmesi Türk dili ve edebiyatı dersinin en temel hedeflerindendir. Öğrenme ve yenilenme becerilerinin temel unsurlarından biri olan iş birliği becerisinin genellikle sözlü ve uygulamalı olarak değerlendirildiği göz önüne alındığında, bu beceriye materyalde yer verilmemesi anlaşılabilir bir durumdur. Bu nedenle yazılı materyalin, beceri kazandırma ve ölçme konusunda bir ayak olduğu; diğer ayakların ise konuşma ve performans olduğu sonucuna varılabilir. Yaşam ve meslek becerilerinin alt başlıklarına bakıldığında bu becerilerin yazılı materyal ile ölçülmekten ziyade eylem başında ve sırasında ölçülmesi gerektiği düşüncesi doğru bir sonuçtur. Zira liderlik, sorumluluk gibi beceriler performansla ölçülebilecek özelliklerdir.

Daha sağlıklı sonuç almak adına hem farklı kademe düzeylerinde hem de aynı kademede farklı ünitelerde inceleme yapılmasının ortaya çıkardığı sonuçlar şunlardır:

Farklı kademelerde aynı düzey ünitelere bakıldığında incelenen etkinliklerin bazılarında bir artış olduğu görülmektedir. Farklı kademelerde aynı düzey ünitelerde benzer becerilerin yoklandığı tespit edilmiştir. Kademelerin hepsinde ünitelerde ilerlenildikçe yoklanan 21.yüzyıl becerilerinin arttığı ve

etkinliklerin daha üst düzey beceriler gerektirdiği görülmektedir. Kademelerin hepsinde ünitelerde ilerlenildikçe farklı etkinliklerin materyale eklendiği tespit edilmiştir.

Materyal olarak olmasa bile konu olarak benzer olan bazı araştırma ve tezlerde varılan bazı sonuçlar şunlardır:

Bal (2018) 1-8. Sınıflar Türkçe öğretim programları ile 5. Sınıf Türkçe ders kitabını 21. yüzyıl becerileri açısından incelemiştir. Kazanımların ve metinlerin, incelenen becerileri içerdiği ancak yeterli olmadığı kanaatine ulaşmıştır. İlgili çalışmada materyalin P21 becerilerinin tümünü örneklenmediği görülmüştür. Becerilerin dağılımının tutarsızlık içerdiği sonucuna varmış ve hazırlanan programların da beceriler konusunda yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. İlgili araştırma da çalışma defterlerinde beceri dağılımı konusunda tutarsızlıklar olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuçlar araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Cemiloğlu (2018) 2017 Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nın yeterlilik konusunda 2005 programına göre daha iyi olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Ancak yine de yeterli olmadığını ifade etmiştir. Bu bağlamda çalışma defterlerinin de öğrencilerin faydasına ve becerilerin öğretimi konusunda önemli bir yeri olduğu ancak yeterli olmadığı görülmüştür. Her program değişiminde mevcut programın aksayan yönlerinin düzeltilerek mevcut programa eklenmesi gerektiğini söylemiştir. Çalışma defterlerinin de beceriler konusunda eksikleri ve aksayan yönleri vardır. Bu eksiklik ve düzeltmelerin, yapılacak çalışmalarla giderilmesi materyale zenginlik katacaktır. Bu yönüyle çalışmayla paralellik arz etmektedir.

Belet Boyacı ve Güner Özer (2019), Türkçe dersinin 21.yüzyıl becerilerinin kazandırılmasında üstlendiği rolü incelemiştir. 2005, 2015, 2017, 2018 yılı Türkçe dersi öğretim programlarını 21.yüzyıl becerileri odaklı ele alarak yapmışlardır. Araştırma sonucunda Türkçe dersi öğretim programlarının tema ve konu olarak tüm 21. yüzyıl becerilerini kapsadığı tespit edilmiştir. İlgili çalışmada da ana başlıklar bazında tüm P21 becerilerinin yoklandığı görülmüştür. Ancak alt başlıklar söz konusu olduğunda bütün başlıkların yoklanmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, ilgili çalışmanın sonuçlarıyla paralellik arz etmektedir.

Kayhan, Altun ve Gürol (2019); 2018’de yenilenen Türkçe öğretim programı 8.sınıf kazanımlarını, ders metinlerini ve etkinliklerini 21.yüzyıl becerilerine göre incelediği çalışmasında kazanımların tümünün 21.yüzyıl becerileri ile alakalı olmadığını ifade etmiştir. İncelenen metin, etkinlik ve 8 tema sonu ölçme değerlendirmenin fazla sayıda beceriye yer verdiğini tespit eden araştırmacılar buna rağmen beceriler konusunda dengeli ve tutarlı bir dağılım olmadığını da ortaya koymuşlardır. Ana başlıklar özelinde “öğrenme ve yenilenme ile yaşam ve meslek becerileri” ne sıkça yer verilirken, “bilgi, medya ve teknoloji becerileri” ne az yer verilmiştir. Bu araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında çalışma defterlerinde de “öğrenme ve yenilenme becerileri” nin sıkça kullanıldığı görülmüştür. Bununla birlikte her iki çalışmada da beceriler dengeli bir oran ve şekilde kullanılmamıştır. Bu yönüyle iki çalışma paralellik arz etmektedir. Ancak bu çalışmanın aksine çalışma defterlerinde “bilgi, medya ve teknoloji becerileri” en çok kullanılan ikinci beceri başlığı olurken, “yaşam ve meslek becerileri” en az kullanılan becerilerdir. Bu durum çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir.

Kırgız (2019), 21. yüzyıl becerileri açısından Türkçe dersi öğretim programı kazanımları ile 5. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinleri ve etkinlikleri inceleyip metinlerin ve etkinliklerin “2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı” nın yetkinliklerine uygun olmadığını ortaya koymuştur. Öğretim programı ve etkinliklerde en fazla hayat ve kariyer becerileri yer alırken, metinlere bakıldığında öğrenme ve yenilik becerileri en çok yoklanmıştır. Kazanımların, metinlerin ve etkinliklerin beceriler açısından orantılı ve birbirini destekler bir dağılıma sahip olmadığını ifade etmiştir. Benzer bir şekilde çalışma defterlerinin P21 becerilerinin tamamını örneklemmediği, desteklediği beceriler konusunda ise orantısızlığın olduğu ortadadır.

Ortaöğretim 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı dersi program kazanımları ve uygulanabilirliğini 21. yüzyıl becerileri açısından inceleyen Sarıtaş’a (2019) göre programda en fazla işlenen beceriler, bilgi okuryazarlığı ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerisidir. Medya okuryazarlığı, üretkenlik, hesap verilebilirlik, iletişim gibi beceriler yoklanmamıştır. Çalışma defterleri ünitelerinde de aynı beceriler en çok işlenen beceriler olarak göze çarpmaktadır. Araştırmada

esneklik ve uyum, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı ve girişimcilik ve öz yönelim becerileri orta düzeyde işlenmekteyken çalışma defterlerinde çok az düzeyde işlenmektedir. Ders programında üretkenlik, sorumluluk, iletişim ve iş birliği becerileri çok az işlenmektedir. Ayrıca yaratıcılık ve yenilenme, sosyal ve kültürlerarası beceriler, medya okuryazarlığı ile liderlik ve sorumluluk becerileri de hiç işlenmemiştir. Çalışma defterlerinde de bu bahsedilen beceriler ya az yer almakta ya da hiç yer almamaktadır.

Barası (2020), 2018 yılı ortaokul Türkçe dersi öğretim programını 21. yüzyıl becerileri açısından incelediği tezinde, Türkçe dersi öğretim programında 21. yüzyıl becerilerinin tamamına yer verildiği; özellikle iletişim, karar verme, üretkenlik, eleştirel düşünme becerilerinin sıkça vurgulandığı sonucuna varmıştır. Yenilikçilik, medya okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı, girişimcilik becerilerinin ise görece az yer aldığını ifade etmiştir. Bunlardan yola çıkarak programın beceriler açısından yeterli olmadığı düşüncesini ifade etmiştir. Her ne kadar incelenen materyaller farklı olsa da derslerin birbirleriyle ilişkili olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe ders programının Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerine kıyasla beceriler konusunda daha yeterli olduğu sonucuna ulaşılabilir. Çünkü çalışma defterlerinde 21.yüzyıl becerilerinin tümüne yer verilmemiştir. Ancak becerilerin orantısız dağılımı konusunda benzer durumlar olduğu da görülmektedir.

Dilekçi ve Karatay (2021); 2006, 2015 ve 2019 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programları'nı 21.yüzyıl becerileri açısından incelemiştir. 2006 programında yaratıcılık, 2015 ve 2019 programında eleştirel düşünme becerisinin çokça işlendiği sonucuna varmıştır. İlgili araştırmada da çalışma defterinde eleştirel düşünme becerisi en çok yoklanan becerilerdendir. Yaratıcılık ise çok sık olmasa da işlenen becerilerdendir. Dilekçi ve Karatay, araştırma sonucunda Türkçe dersi öğretim programlarının beceriler açısından yeterli ve dengeli olmadığı görüşü ortaya çıkmıştır. Çalışma defterlerinin de becerileri hem yansıtmama hem de dengeli verme konusunda eksiklikleri olduğu görülmüştür.

Aktürk (2022), ortaöğretim öğrencilerinin 21.yüzyıl becerilerine orta düzeyde sahip olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin becerileri algılama konusunda sıkıntı yaşamadıklarını da belirtmiştir. İncelenen bir diğer grup olan

öğretmenlik adaylarının 21.yüzyıl becerilerini kullanma konusunda orta düzeyin üstünde olduğunu tespit etmiştir. Çalışma defterlerine bakıldığında her sınıf düzeyinde ünite etkinliklerinin gittikçe daha farklı ve beceri gerektiren beceriler içerdiği görülmektedir. Öğrencilerin en azından orta düzey olmalarının çalışma defterlerinin çözümü noktasında olumlu bir durum olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencileri zorlayacak ve daha üst düzey beceri kullanmalarını gerektirecek etkinliklerin çoğunlukla son ünitelerde yer alması doğru bir durumdur. Çünkü ilk ünitelerden itibaren becerileri kullanan ve geliştiren öğrenci, zor ve karmaşık etkinliklere daha hazırlıklı ulaşacaktır.

Türk dili ve edebiyatı çalışma defterlerinin P21 becerileri eğitime yeterli düzeyde fayda sağlaması için şu öneriler yapılabilir:

Becerilerin daha dengeli ve tutarlı dağıtılması için -özellikle yaşam ve kariyer becerileri- çeşitli uygulamalar materyale eklenebilir. Çalışma defterlerinde farklı becerilerin ölçülebilmesi için materyale farklı etkinlikler konulabilir. Güncel hayatta kullanılması gereken becerilerin çalışmalarla materyale yansması gerçekleştirilebilir. Materyal, gerçekleştirilmesi ve ölçülmesi süreç gerektiren bazı beceriler için ünitelere dağıtılmış şekilde etkinlikler içerebilir. Materyalin sadece bir bölümünde yer alan teknoloji destekli dönüt, diğer bölümler için de gerekli şekilde düzenlenerek materyalde yer alabilir. Günümüz eğitim programlarında sıkça yer alması beklenen ve tavsiye edilen iş birlikli etkinlikler materyale dahil edilebilir. Hiç yoklanmayan becerilerin en azından becerinin hatırlatılması noktasında birkaç etkinlikte bile olsa verilmesi sağlanabilir. Her etkinlik sonunda öğrencinin kendi etkinliğini oluşturabileceği şekilde boşluklar bırakılabilir. Bu etkinlikleri, öğrenci bireysel ya da grup halinde yapabilir. Bu sayede liderlik, iş birliği gibi becerilerin gelişimi sağlanabilir.

Kaynaklar

- Acar, T. ve Öğretmen, T. (2012). Çok düzeyli istatistiksel yöntemler ile 2006 PISA fen bilimleri performansının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37 (163), 178-189.
- Açıl, B. (2015). Akl-ı selimden zevk-i selime: “Edebiyat” kelimesinin ilk kullanımı ve anlamı. *İnsan ve Toplum*, 5 (10), 151-166.
- Ahat, O. (2023). 21. yüzyıl becerilerinin çocuk kitaplarındaki varlığı üzerine bir araştırma: “Uzaya Giden Tren” kitap örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 177-195. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1406048>
- Aktürk, M. (2022). *Ortaöğretim son sınıflarındaki 21. yüzyıldaki beceri düzeylerinin incelenmesi*. Dicle Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Akyol, N. A. ve Aşkar, N. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42 (3), 2597-2629. <https://doi.org/10.17152/gefad.1081472>
- Alpaslan, G. G. (2000). Derslikten günlük yaşama edebiyat eğitimi. *Türkbilig*, (1), 185-202.
- Atalay, N., Anagün, Ş. S. ve Kumtepe, E. G. (2016). Fen öğretiminde teknoloji entegrasyonunun 21. yüzyıl beceri boyutunda değerlendirilmesi: Yavaş geçişli animasyon uygulaması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 405-424. <https://doi.org/10.14686/buefad.v5i2.5000183607>
- Atalay, Y. (2023). *21. yüzyıl becerilerinin ortaokul matematik dersi sınıf içi uygulamalarına yansımaları*. Marmara Üniversitesi: Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.
- Avşar, Z. (2014). Medya okuryazarlığı. *İletişim ve Diplomasi*, (2), 5-17.
- Aydın, A. ve Tan Şişman, G. (2021). Hizmet öncesi İngilizce öğretmen eğitiminde 21. yüzyıl becerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19 (2), 1223-1251. <https://doi.org/10.37217/tebd.975533>
- Aytaç K. (1972). *Avrupa eğitim tarihi*. Ankara: AÜ DTCTF Yayınları.

- Baki, Y. (2022). Türkçe öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 11 (4), 1717-1742.
- Bal, M. (2018). Türkçe dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Turkish Studies*, 13 (4), 49-64.
- Balcı, E. ve Tekkaya, C. (2000). Ölçme ve değerlendirme tekniklerine yönelik bir ölçeğin geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18 (18), 42-50.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37 (2), 61-82. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000097
- Barası, M. (2020). 2018 Ortaokul Türkçe dersi öğretim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. Gazi Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Battelle for kids. (2024). *Partnership for 21st century learning® Frameworks & Resources*, [https://www.battelleforkids.org/insights/p21-resources/], Erişim Tarihi: 19.02.2025
- Belet Boyacı, Ş. D. ve Güner Özer, M. (2019). Öğrenmenin geleceği: 21. yüzyıl becerileri perspektifiyle Türkçe dersi öğretim programları. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 9 (2), 708-738. <https://doi.org/10.18039/ajesi.578170>
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası çerçevelere göre 21.yüzyıl becerileri ve eğitim sisteminde kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7 (4), 3112-3134. <https://doi.org/10.15869/itobiad.494286>
- Cemiloğlu, M. (2018). 2017 Tarihli Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programına eleştirel yaklaşım. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (1), 279-298.
- Çatlak, Ş., Tekdal, M. ve Baz, F. (2015). Scratch yazılımı ile programlama öğretiminin durumu: Bir doküman inceleme çalışması. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 4 (3), 13-25.

- Demir, E. (2022). Mühendislik fakültesi öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (3), 1255-1276.
- Demir, S. (2016). Türkiye'deki edebiyat eğitimi üzerine bir değerlendirme/An evaluation about education of literature in Turkey. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (33), 48-68.
- Deniz, G. ve Eryılmaz, S. (2019). Türkiye'de programlama eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi: Bir betimsel analiz çalışması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15 (4), 319-338.
- Dilekçi, A. ve Karatay, H. (2021). Türkçe dersi öğretim programlarında 21. yüzyıl becerileri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 10 (4), 1430-1444.
- Doğan, D. ve Demirkan, Ö. (2020). Üniversite öğrencilerinin kendilerine ilişkin dijital okuryazarlık algıları. 7. *Uluslararası Sosyal Beşeri ve Eğitim Bilimleri Kongresi Kitabı*.
- Ekici, G., Abide, Ö. F., Canbolat, Y. ve Öztürk, A. (2017). 21. yüzyıl becerilerine ait veri kaynaklarının analizi. *Journal of Research in Education and Teaching. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 1-12.
- Erdoğan, Ö. (2019). *Robotik LEGO uygulamaların fen bilgisi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Amasya Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Eryılmaz, S. ve Uluyol, Ç. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında FATİH Projesi değerlendirmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35 (2), 209-229.
- Gelen, İ. (2017). P21-program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 15-29.
- Gürültü, E., Aslan, M. ve Alcı, B. (2018). İlköğretim öğretmenlerinin yeterliliklerinin 21. yüzyıl becerileri ışığında incelenmesi. *ASOS Journal*, 6 (71), 543-560. <http://doi.org/10.16992/ASOS.13770>
- Güzel, A. (2006). Edebiyat eğitiminde amaçlar ve bu amaçlara yönelik yöntem teknik ve örnek uygulamalar. *Millî Eğitim Dergisi*, 34 (169), 85-105.

- Hergüner, G. (1998). 21. yüzyılda eğitimcileri eğitimi ve okul düzeni. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 15 (15), 287-294.
- Kalemkuş, F. ve Bulut Özek, M. (2021). 21. yüzyıl becerileri konusunda araştırma eğilimleri: 2000-2020 (Ocak Ayı). *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (2), 878-900. <https://doi.org/10.33206/mjss.774848>
- Kantarıcı, Z. (2013). Sokrates ve eğitim felsefesi. *Mavi Atlas*, (1), 78-90.
- Karadağ, E. (2010). Eğitim bilimleri doktora tezlerinde kullanılan araştırma modelleri: Nitelik düzeyleri ve analitik hata tipleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1 (1), 49-71.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim* (Genişletilmiş 3. Basım). Ankara: Engin Yayıncılık.
- Kayhan, E., Altun, S. ve Gürol, M. (2019). Sekizinci sınıf Türkçe öğretim programının (2018) 21. yüzyıl becerileri açısından değerlendirilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 20-35.
- Levitt, H. M., Motulsky, S. L., Wertz, F. J., Morrow, S. L., & Ponterotto, J. G. (2017). Recommendations for designing and reviewing qualitative research in psychology: Promoting methodological integrity. *Qualitative psychology*, 4 (1), 2-22. <https://doi.org/10.1037/qup0000082>
- Mercan, Z. (2022). Erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerileri. *Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 87-105.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersi öğretim programı*, [\[https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=353\]](https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=353), Erişim Tarihi:15.11.2024.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024). *2023 eğitim vizyonu*, [\[https://tegm.meb.gov.tr/www/2023-vizyonu/icerik/23\]](https://tegm.meb.gov.tr/www/2023-vizyonu/icerik/23), Erişim Tarihi: 15.11.2024.

- Mutlu Yıldız, Y. (2022). 21. yüzyıl becerileri açısından müzik dersi öğretim programı. *Art-E Sanat Dergisi*, 15 (29), 50-68.
<https://doi.org/10.21602/sduarte.1079026>
- Özcan, H. ve Koştur, H. İ. (2019). Ortaokul öğretmenlerinin TIMSS sınavına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15 (2), 108-120.
<https://doi.org/10.17244/eku.545291>
- Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özyurt, M. (2020). 21. yüzyıl becerileri öğretimi ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik güvenirlik çalışması. *Opus International Journal of Society Researches*, 16 (30), 2568-2594.
<https://doi.org/10.26466/opus.725042>
- Sarıtaş, B. (2019). *Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı dersinin 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi*. Akdeniz Üniversitesi: Yüksek lisans tezi.
- Scott, L. A. (2017). *21st century learning for early childhood: Framework. Battelle for Kids*.
<https://www.battelleforkids.org/wp-content/uploads/2023/11/P21EarlyChildhoodGuide.pdf>
- Seferoğlu, S. S. ve Akbıyık, C. (2006). Eleştirel düşünme ve öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (30), 193-200.
- Soysal, T. ve Kurudayıoğlu, M. (2018). Millî Eğitim Bakanlığı 9. sınıf Türk dili ve edebiyatı ders kitabının 2017 programındaki yeterlilikler ve beceriler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (48), 238-254.
- Şeker, Z. C. (2020). Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik lisansüstü tezlerin anahtar kelimeleri üzerine bir inceleme: Betimsel analiz. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 128-140.
<https://doi.org/10.29000/rumelide.752206>
- Şen, Y. E. (2022). Eğitimde veli katılımı: Doküman incelemesi. *Asya Studies*, 6 (22), 73-86. <https://doi.org/10.31455/asya.1129066>

- Taşdelen, V. (2006). Edebiyat eğitimi: Hermeneutik bir yaklaşım. *Millî Eğitim Dergisi*, 34 (169), 42-56.
- Tatlıldil, E. ve Günder, E. E. (2013). Küreselleşen değerlerin eğitim kurumları üzerine etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11 (26), 259-277.
- Tekindal, M. ve Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20 (1), 153- 182.
- Türel, Y. K., Şimşek, A., Şengül-Vautier, C.G., Şimşek, E. ve Kızıltepe, F. (2023). *21. yüzyıl becerileri ve değerlere yönelik araştırma raporu*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Erişim tarihi: 02.10.2024.
- Uçak, S. (2022). *21. yüzyıl becerileri ve eğitim felsefesi*. Ankara Üniversitesi: Doktora tezi.
- Uçak, S. ve Erdem, H. H. (2020). Eğitimde yeni bir yön arayışı bağlamında “21. yüzyıl becerileri ve eğitim felsefesi”. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 76-93. <https://doi.org/10.29065/usakead.690205>
- Uçan, Hilmi (2008). *Dilbilim, göstergebilim ve edebiyat eğitimi*. Ankara: Hece Yayıncılık.
- Ünal, S. (2023). *21. yüzyıl becerileri çerçevesinde ortaöğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretim programlarının analizi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Doktora tezi.
- Yahyaoğlu, Z. (2022). *İrritabl Barsak Sendromu'nda duygusal süreçler, kişilerarası ilişkiler ve öznel deneyimler: Bir nitel araştırma örneği*. İbn Haldun Üniversitesi: Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.
- Yalçın, S. (2018). 21. yüzyıl becerileri ve bu becerilerin ölçülmesinde kullanılan araçlar ve yaklaşımlar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 51 (1), 183-201. <https://doi.org/10.30964/auebfd.405860>
- Yalı, S. (2021). 21. yüzyıl becerileri perspektifinden tarih eğitiminin yönü. *İnsan ve İnsan*, 8 (27), 209-233. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.818785>

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, Y. ve Altınpulluk, H. (2022). Açık ve uzaktan öğrenenlerin 21. yüzyıl öğrenme becerileri düzeyleri ile açık ve uzaktan eğitim ortamlarındaki bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24 (4), 1253-1273.
<https://doi.org/10.32709/akusosbil.946644>
- Yılmaz, E. (2016). Eğitim Bilimlerinden Yansımalar (ed. Ercan Yılmaz, Muhittin Çalışkan, Süleyman Alpaslan Sulak). *21. yüzyıl becerileri kapsamında dönüşen okul paradigması*, Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yılmaz, M., Sinan, S. ve İnce, Z. (2022). Türk dili ve edebiyatı öğretiminde yeni eğitim uygulaması: OGM-materyal. *Journal of Innovative Research in Social Studies*, 5 (2), 95-114. <https://doi.org/10.47503/jirss.1211470>

EK-B: Etik Beyanı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

21/03/2025

Yunus Emre TAKVA

EK-C: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

24/03/2025

Tez Başlığı

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Çalışma Defteri Materyalinin Ünitelerinin 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi.

Yukarıda başlığı belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 82 sayfa /03/2025 tarihinde tez danışmanım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %11 (yüzde on bir) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

24/03/2025
Yunus Emre TAKVA

Adı Soyadı : Yunus Emre TAKVA
Öğrenci No :
Anabilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalı
Statüsü : Y. Lisans ☐ Doktora ☐

DANIŞMAN
Doç. Dr. Sevgül TÜRK MENOĞLU
24/03/2025

ENSTİTÜ ONAYI
U Y G U N D U R
...../...../20....
Refik GÜRBÜZKOL
Enstitü Sekreteri